

‘Een overweldigende roman die me diep heeft geraakt’
Tracy Chevalier, auteur van *Het meisje met de parel*

VASTE GROND

Paulette Jiles

MOZAÏEK | ROMAN

Vaste grond

Paulette Jiles

Vaste grond

Vertaling: Jetty Huisman

Uitgeverij Mozaïek, Utrecht

Ontwerp omslag: Mark Hesseling, Wageningen
Omslagbeeld: Svetlana Bekyarova / Arcangel Images
Lay-out en dtp: Gerard de Groot

ISBN 9789023955535 (boek)
ISBN 9789023955542 (e-book)
NUR 302

Oorspronkelijk uitgegeven bij William Morrow, een imprint van HarperCollins
Publishers, New York, USA, onder de titel *News of the World*.

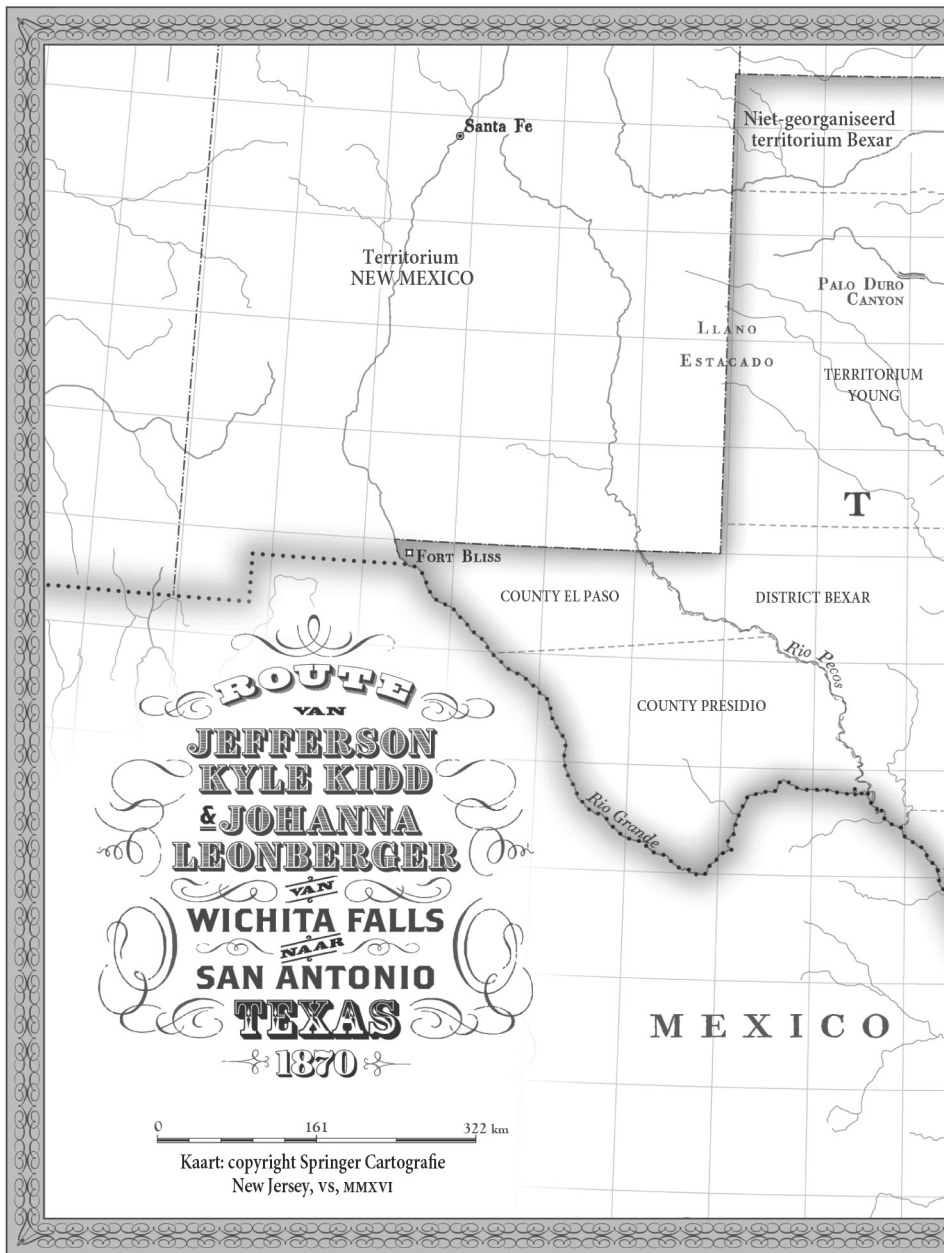
Engelstalige uitgave © 2016 Paulette Jiles
Nederlandse uitgave © 2018 Uitgeverij Mozaïek, Utrecht

www.uitgeverijmozaiek.nl

Alle rechten voorbehouden

Uitgeverij Mozaïek vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

Voor mijn vrienden onderweg:
Susan, June, April, Nancy, Caroline, Wanda, Evelyn en
Rita Wightman Whippet

Niet-georganiseerd
territorium Bexar

Territorium
NEW MEXICO

PALO DURO
CANYON

LLANO
ESTACADO

TERRITORIUM
YOUNG

T

□ FORT BLISS

COUNTY EL PASO

DISTRICT BEXAR

COUNTY PRESIDIO

Rio Pecos

Rio Grande

MEXICO

ROUTE
VAN
**JEFFERSON
KYLE KIDD
& JOHANNA
LEONBERGER**
VAN
WICHITA FALLS
NAAR
**SAN ANTONIO
TEXAS**
1870

0 161 322 km

Kaart: copyright Springer Cartografie
New Jersey, vs, MMXVI

I

Wichita Falls, Texas. Winter 1870

Kapitein Kidd spreidde de *Boston Morning Journal* uit op de kathedr en begon het artikel over het vijftiende amendement voor te lezen. Hij was geboren in 1798, had drie oorlogen meegemaakt, waarvan de derde vijf jaar geleden was beëindigd, en hij hoopte er niet nog een te beleven. Tegenwoordig had hij het gevoel dat hij sneller verouderde door het wereldnieuws dan door het verstrijken van de tijd. Toch bleef hij zijn ronden doen, zelfs als de kille lenteregens vielen. In een vorig leven was hij eigenaar van een drukkerij geweest, maar de economie van de geconfedereerde staten was al voor de capitulatie ingestort en tijdens de oorlog had hij zijn drukpers en toebehooren verloren. Nu trok hij in het noorden van Texas van stad naar stad met een waterdichte portefeuille vol kranten en tijdschriften, zijn kraag hoog opgeslagen tegen het gure weer. Op die manier verdiende hij zijn brood. Hij had een uitstekend paard; zijn vrees dat iemand het zou proberen te stelen was tot nu toe gelukkig niet uitgekomen. Zo was hij op 26 februari in Wichita Falls aangekomen, had er zijn aankondigingen opgehangen en zich in de stal omgekleed in zijn leestenuue. Buiten regende het hard en het was ruimoerig in de zaal, maar hij had een heldere, krachtige stem.

Hij schudde de pagina's van de *Journal* uit.

‘Het vijftiende amendement,’ las hij, ‘dat recentelijk, op de derde februari 1870, is bekrachtigd, bepaalt dat het stemrecht wordt uitgebreid tot alle mannen die daartoe gerechtigd zijn, ongeacht ras, huidskleur of voorafgaande toestand van slavernij.’ Hij keek op van zijn tekst. Het licht weerspiegelde in zijn leesbril. Hij boog zich iets naar voren over de kathedr. ‘Dat betekent: zwarte mannen,’ zei hij. ‘En nu geen geprotesteerd of aanstellerig gejammer.’ Hij keek de zaal rond en speurde de naar hem opgeheven gezichten af. ‘Ik hoor gemompel,’ zei hij. ‘Hou daarmee op. Ik heb een bloedhekel aan gemompel.’

Hij keek het publiek streng aan en zei: ‘Volgende.’ De kapitein sloeg een andere krant open. ‘Het laatste nieuws uit de *New York Tribune*: Een walvisvaarder bericht dat het expeditie-schip de *Hansa* tijdens een poging de Noordpool te bereiken door het pakijs is verbrijzeld en op zeventig graden noorderbreedte voor Groenland is gezonken. Of er overlevenden zijn, vermeldt het artikel niet.’ Hij bladerde ongeduldig verder.

De kapitein had een gladgeschoren, hoekig gezicht, een bos spierwit haar en hij was nog steeds ruim een meter tachtig. Zijn haar glansde in de gerichte lichtbundel van de lantaarn. Op zijn rug had hij een Slocum-revolver met korte loop tussen zijn broekband gestoken. Het was er een met vijf kogels van .32 kaliber, niet zijn favoriet, maar ja, hij had hem dan ook amper gebruikt.

Over de zee van onbedekte hoofden heen zag hij Britt Johnson en zijn mannen, Paint Crawford en Dennis Cureton, achter in de zaal tegen de wand staan. Dat waren vrijgemaakte zwarte slaven. Britt had een vervoersbedrijf, de twee waren bij hem in dienst als vrachtrijder. Ze hadden hun hoed in de hand genomen en elk één gelaarsde voet tegen de muur achter zich geplaatst. De zaal was volgepakt.

Het was een grote, lege hal die werd gebruikt voor de opslag van wol, voor bijeenkomsten van de inwoners, en door mensen als hijzelf. Het publiek bestond bijna geheel uit mannen, bijna allemaal blank. Het lamplicht was fel, de zaal donker.

Kapitein Kidd trok van stad naar stad door noord-Texas met zijn kranten en las in zalen en kerken het laatste nieuws voor aan net zulke groepen toehoorders als op deze avond, voor tien cent per persoon. Hij reisde alleen en had niemand die de muntstukken voor hem kon innen, maar de mensen probeerden niet vaak zomaar naar binnen te glijpen. En gebeurde dat wel, dan was er altijd wel iemand die hen bij de kraag vatte, door elkaar schudde en zei: 'Jij betaalt die verrekte tien cent, net als ieder ander.' En dan klonk alsnog het gerinkel van het muntje in het verfblik.

Hij keek op en zag Britt Johnson een vinger opsteken. Kapitein Kidd knikte kort en las tot besluit een artikel voor uit de *Philadelphia Inquirer*, over de Britse natuurkundige James Maxwell en zijn theorie van de continu veranderende elektromagnetische straling in de ether, waarvan de golflengte langer is dan bij infrarode straling. Dat was bedoeld om de luisteraars te vervelen en ze wat te laten bedaren, zodat ze het welletjes zouden vinden en kalm zouden vertrekken. Hij bespeurde bij zichzelf dat hij weinig geduld meer kon opbrengen voor gedoe en voor de emoties van anderen. Het leek of zijn leven ijl en zuur was geworden, een tikje verschaald, een gevoel dat hem de laatste tijd vaker bekreep. Een doffe traagheid was in zijn wezen doorgedrongen, als kolengas, en hij wist niet wat hij daaraan kon doen, behalve stilte en afzondering opzoeken. Hij keek tegenwoordig vooral uit naar het moment waarop zijn leessessie erop zat.

De kapitein vouwde de kranten op en stopte ze in zijn

portefeuille. Hij boog zich naar links en blies de lantaarn uit. Toen hij door de menigte liep, verdrongen de mensen zich om hem een hand te geven. Een man met licht haar zat naar hem te kijken. Hij had twee indianen, of half-indianen, bij zich. De kapitein zag dat het Caddo-indianen waren, geen mannen met een goede reputatie. De blonde man draaide zich om in zijn stoel en staarde naar Britt. Daarna kwamen er weer anderen die de kapitein bedankten voor het voorlezen en vroegen naar het welzijn van zijn volwassen kinderen. Kidd knikte, zei: 'Redelijk, redelijk,' en baande zich een weg naar Britt en diens mannen om te zien wat Britt wilde.

Kapitein Kidd dacht dat het wel met het vijftiende amendement te maken zou hebben, maar dat was niet zo.

'Kapitein Kidd, wilt u even meekomen?' Britt deukte zijn hoed uit en zette hem op. Dennis en Paint deden hetzelfde. 'Ik heb een probleempje. Het zit in mijn wagen.'

Het meisje moest ongeveer tien jaar zijn. Ze was gekleed in een jurk van hertenleer zoals de prairie-indianen die dragen, met op de voorkant een versiersel van vier rijen elands-tanden. Om haar schouders hing een dikke deken. Haar haar had de kleur van ahornsiroop; twee klittenbolletjes waren met hun minuscule stekeltjes in een haarlok vervlochten, met schuin ertussen een vleugelveer van een steenarend, die er met een dun draadje aan vastgemaakt was. Het meisje zat volkomen stil en droeg de veer en een ketting met glazen kralen alsof het kostbare sieraden waren. Haar ogen waren blauw en haar huid had die bijzondere, diepe kleur die ontstaat wanneer een lichte huid wordt blootgesteld aan zon en wind. Haar gelaat had evenveel uitdrukking als een ei.

'Aha,' zei kapitein Kidd. 'Aha.'

Hij had de kraag van zijn zwarte jas opgezet tegen de regen en de kou en droeg een dikke wollen sjaal om zijn hals. Zijn adem vormde wolkjes voor zijn neus. Bijtend op zijn onderlip overdacht hij wat hij voor zich zag zitten in het licht van de kerosine-stormlantaarn die Britt omhooghield. Merkwaardig genoeg kreeg hij er kippenvel van.

‘Wel heb ik ooit!’ zei hij. ‘Het kind lijkt wel kunstmatig, maar ook boosaardig.’

Britt had een van zijn wagens achteruit gereden over de toegangsweg naar de stalhouderij, tot die onder de overkapping stond. Hij paste er niet helemaal in. Een woeste regen roffelde op de voorste helft van de wagen en de bok, waar rondom een nevelwolk opspatte. Het achterste gedeelte bevond zich onder het afdak en daar stonden ze allemaal naar het meisje te staren zoals mensen doen als ze iets vreemds in een valstrik hebben gevangen, als naar een volstrekt onbekend wezen dat waarschijnlijk nog gevaarlijk was bovendien. Het meisje zat op een baal legerhemden. Haar ogen lichtten glazig blauw op in het schijnsel van de lantaarn. Ze keek naar hen, volgde elke beweging, elke hand die omhoogging. Haar ogen bewogen, maar haar hoofd bleef roerloos.

‘Inderdaad, meneer,’ zei Britt. ‘Ze is sinds Fort Sill al twee keer van de wagen gesprongen. De agent, Hammond, heeft achterhaald dat dit Johanna Leonberger is. Vier jaar geleden, op haar zesde, gevangen genomen, ergens in de buurt van Castroville. Dat ligt bij San Antonio.’

‘Ik weet waar dat ligt,’ zei kapitein Kidd.

‘De agent had alle gegevens. Als zij dat meisje is, is ze ongeveer tien jaar.’

Britt Johnson was een lange, sterke man. Toch trok hij een bedenkelijk gezicht en keek het meisje wantrouwend aan. Hij was op zijn hoede voor haar.

'Ik heet Cicade. Mijn vader heet Woelig water. Mijn moeders naam is Driegevelekte. Ik wil naar huis.' Maar ze konden haar niet horen, want ze had dit niet hardop gezegd. De woorden van haar muzikale Kiowa-taal woonden als bijen in haar hoofd.

Kapitein Kidd zei: 'Weten ze wie haar ouders zijn?'

'Ja, meneer. Of tenminste, voor zover hij dat kan afleiden uit de datum waarop ze ontvoerd werd. Die agent, bedoel ik. Haar ouders en jongere zusje zijn bij de aanval gedood. Hij had een papier van haar familie, Wilhelm en Anna Leonberger, een tante en oom. En hij heeft me een goudstuk van vijftig dollar gegeven om haar in Castroville af te leveren. Dat had die agent van de familie gekregen, via een militair die van San Antonio naar het noorden was overgeplaatst. Het geld was voor iemand die haar naar huis kon brengen. Ik heb toen gezegd dat ik haar uit het indianenterritorium zou weghalen, en haar over de Red River zou zetten. Dat was niet makkelijk. We verdronken bijna. Dat was gisteren.'

De kapitein zei: 'Sinds gisteren staat het water nog twee voet hoger.'

'Weet ik.' Britt had één voet op de dissel gezet. De stormlantaarn bescheen de achterklep met zijn grillige schijnsel en verlichtte het binnenste van de vrachtwagen, alsof daar een buitenissig wezen in een graftombe onthuld werd.

Kapitein Kidd nam zijn hoed af en schudde het water er vanaf. Britt Johnson had ten minste vier gevangenen van de roodhuiden gered. Van de Comanches, de Kiowa's en één keer van de Cheyennes, helemaal uit Kansas, in het noorden. Zes jaar geleden, in 1864, waren Britts eigen vrouw en zijn twee kinderen gevangengenomen, en hij was eropuit getrokken en had ze teruggehaald. Hoe hij dat precies had gedaan, wist niemand. Hij leek over een soort hemelse bescherming te kunnen beschikken als hij in zijn eentje over

de Rolling Red Plains reed, waar dood en gevaar op de loer lagen. Britt, een donkere man, sluw en sterk en zo snel als een nachtzwaluw in de nachtelijke lucht, vond het zijn plicht om anderen te redden. Maar Britt was niet van plan dit meisje naar haar familie terug te brengen, zelfs niet voor een gouden muntstuk van vijftig dollar.

‘Waarom doe jij het niet?’ vroeg kapitein Kidd. ‘Je bent al zo ver gekomen. Vijftig dollar is een flink bedrag.’

‘Ik dacht dat ik hier wel iemand kon vinden om haar van me over te nemen,’ zei Britt. ‘Het is nog drie weken naar het zuiden. En weer drie weken terug. Ik heb geen vracht te vervoeren in die richting.’

Achter hem stonden Paint en Dennis, gehuld in zware oliejasen van gewaxt canvas, te knikken. Ze sloegen hun armen over elkaar. Lange stroompjes helder water slingerden over de stalvloer en vingen het lantaarnlicht op in een lichtgevende vlek, terwijl het dak trilde van het getrommel van stuivergrote regendruppels.

Dennis Crawford, zo iel als een spin, zei: ‘Dan zouden we zes weken lang geen cent verdienen.’

‘Behalve als we daar iets konden krijgen om hiernaartoe te vervoeren,’ zei Paint.

‘Kop dicht, Paint,’ zei Dennis. ‘Of ken jij daar soms iemand?’

‘Nou zeg,’ antwoordde Paint. ‘Rustig maar.’

Britt zei: ‘Zo staan de zaken. Mijn vervoersbedrijf kan niet zo lang stilliggen. Ik heb bestellingen af te leveren. En bovendien: als ze erachter komen dat ik dat meisje bij me heb, krijg ik grote problemen.’ Hij keek de kapitein in de ogen en zei: ‘Het is een blank meisje. Neemt u haar mee.’

Kapitein Kidd tastte in zijn borstzakje naar zijn tabak. Hij kon niks vinden. Britt rolde een sigaret, gaf hem die en streek een lucifer af in zijn grote hand. Kapitein Kidd had

zelf geen zoon verloren in de oorlog – omdat hij alleen maar dochters had. Twee. Meisjes kon hij peilen. Indianen niet, maar meisjes wel en hij begreep dat de uitdrukking op haar gezicht er een van minachting was.

Hij zei: ‘Zoek een gezin dat die kant op gaat, Britt. Zoek iemand die haar overlaadt met liefde en haar de nodige lessen in goede manieren geeft.’

‘Goed idee,’ zei Britt. ‘Heb ik zelf ook aan gedacht.’

‘En?’ Kapitein Kidd blies rook uit. Het meisje volgde de rook niet met haar ogen. Ze bleef onafgebroken naar de mannen staren, naar de gezichten van de mannen, naar hun handen. Haar wangen waren bespikkeld met sproeten en ze had stompe vingers met korte nagels, waaronder rouwrandjes zaten.

‘Niet gevonden. Kan haar niet zomaar aan iemand toevertrouwen.’

Kapitein Kidd knikte. ‘Toch heb je wel eerder meisjes afgeleverd,’ zei hij. ‘Dat kind van de Blainey’s, dat heb je teruggebracht.’

‘Was niet zo ver. Trouwens, ik ken de mensen daar niet. U wel.’

‘Aha. Vandaar.’

Kapitein Kidd had jaren in San Antonio gewoond. Hij was in een oude familie uit San Antonio ingetrouwd en wist er de weg, kende er de mensen. Er waren veel vrije zwarten in het noorden en westen van Texas; ze waren werkzaam als vrachtvervoerders, verkenners en – nu de oorlog was afgelopen – als soldaten in het tiende cavalerieregiment, dat volledig uit zwarten bestond. De burgerbevolking had zich er echter nog niet bij neergelegd dat de zwarte man vrij was. Alles was nog in beweging. Net als het vloeimiddel waarmee je twee oppervlakken aan elkaar soldeert: een instabiele, snel ontvlambare substantie.

De kapitein zei: 'Je zou het leger kunnen vragen om haar af te leveren. Zij nemen gevangenen onder hun hoede.'

'Niet meer,' zei Britt.

'Wat had je gedaan als je mij niet tegen het lijf was gelopen?'

'Geen idee.'

'Ik ben hier aangekomen uit Bowie. Ik had al verder naar het zuiden kunnen zijn getrokken, naar Jacksboro.'

'Ik zag de aankondigingen hangen toen we binnenreden,' zei Britt. 'Het was voorbestemd.'

'Eén vraag nog,' zei kapitein Kidd. 'Misschien moet ze terug naar de indianen. Welke stam had haar ontvoerd?'

'De Kiowa's.'

Britt stak ook een sigaret op. Zijn voet op de dissel wiebelde. Hij liet blauwe rookslierten uit zijn neus ontsnappen en keek naar het meisje. Ze staarde terug. Als twee aartsvijanden die hun ogen niet van elkaar af konden houden. De regen siste onophoudelijk als een springbron over de straat en hulde alle daken van Wichita Falls in een nevel van opspattend water.

'Nou?'

Britt zei: 'De Kiowa's willen haar niet. Ze hebben uiteindelijk door dat de cavalerie hen niet met rust laat als ze blanke mensen gevangenhouden. De agent heeft hun gezegd dat ze alle gevangenen moesten overdragen, anders zou hij hun rantsoenen stopzetten en het twaalfde en negende regiment achter hen aan sturen. Toen kwamen ze haar brengen; ze hebben haar verkocht voor vijftien gestreepte dekens van de Hudson Bay Company en zilveren tafelferei. Van Duits muntzilver. Daar slaan ze armbanden van. De bende van Aperiaan Crow heeft haar binnengebracht. Haar moeder heeft zich in haar armen gesneden; je kon haar mijlenver horen brullen.'

‘Haar indiaanse moeder.’

‘Ja,’ zei Britt.

‘Was jij erbij?’

Britt knikte.

‘Zou het meisje zich iets herinneren, van toen ze zes was?’

‘Nee,’ zei Britt. ‘Niets.’

Het meisje bewoog zich nog steeds niet. Er is veel kracht voor nodig om zo lang zo roerloos te zitten. Ze zat kaarsrecht op de baal met legerhemden, die waren verpakt in jute waar FORT BELKNAP op was gedrukt. Om haar heen stonden houten kisten met emaillen waskommen, spijkers en gerookte hertentong in het vet, een krat met een naaimachine, vijftigpondszakken suiker. Haar ronde gezicht in het lamplicht was vlak en zonder schaduwen of zachte trekken. Net houtsnijwerk.

‘Spreekt ze helemaal geen Engels?’

‘Geen woord,’ zei Britt.

‘Hoe weet je dan dat ze zich niets herinnert?’

‘Mijn zoon spreekt Kiowa. Ze hebben hem een jaar gevangengehouden.’

‘Dat is ook zo.’ Kapitein Kidd bewoog zijn schouders onder zijn zware duffelse overjas. De jas was zwart, net als zijn frak, vest, broek, hoed en stevige laarzen. Hij had zijn overhemd voor het laatst laten wassen, bleken en strijken toen hij in Bowie was. Het hemd was van fijne witte katoen, met een borduursel van liervogels in witte zijde. Het kon nog net mee. Dat was een van de kleinigheden waar hij neerslachtig van werd: dat zijn hemd overal aan de zomen wat begon te rafelen.

‘Je zoon heeft met haar gesproken?’ vroeg hij.

‘Ja,’ zei Britt. ‘Al doet ze haar mond amper open.’

‘Is hij bij jou?’

‘Ja. Liever met mij onderweg dan thuis. Onderweg gaat het goed met hem. Als ze terugkomen, zijn ze anders. Mijn jongen wilde eerst helemaal niet met me mee terug.’

‘Echt waar?’ zei de kapitein verbaasd.

‘Zeker. Hij was al een eind op weg om een krijger te worden. Had de taal geleerd. Het is een moeilijke taal.’

‘Hoe lang is hij bij hen geweest?’

‘Nog geen jaar.’

‘Britt! Hoe is dat mogelijk?’

‘Weet ik niet.’ Al rokend draaide Britt zich om zodat hij tegen de laadklep leunde en in de donkere gedeelten van de stal keek. Daaruit klonken geluiden op van paarden en muilezels die onafgebroken stonden te eten, met kiezen als maalstenen, en af en toe gesnuif als het stoffige hooi in hun neus kwam, of geschraap van hun hoeven als kanonskogels. Het rook er heerlijk naar graan en ingevet tuigleer. Britt zei: ‘Ik weet het gewoon niet. Maar sindsdien is hij anders.’

‘Hoe dan?’

‘Hij kan geen dak meer verdragen. Kan niet tegen besloten ruimten. Hij heeft geen rust meer voor zijn lessen in lezen en schrijven. Hij is vaak bang, maar dan opeens doet hij uit de hoogte.’ Britt gooide zijn sigaret weg en trapt erop. ‘Maar om het kort te houden: de Kiowa’s willen haar niet terugnemen.’

Kapitein Kidd wist dat Britt erop vertrouwde dat hij haar bij haar familie zou afleveren, ook omdat hij een oude man was.

‘Vooruit dan maar,’ zei hij.

‘Ik wist dat u het zou doen,’ zei Britt.

‘Ja,’ zei de kapitein. ‘Goed.’

Britts huid had de kleur van een zadel, maar was nu bleker dan normaal doordat zijn gezicht in de winter en het

regenseizoen maandenlang geen zon had gehad. Uit de zak van zijn sleetse canvas jas haalde hij de munt tevoorschijn. Het Spaanse acht escudo-muntstuk van tweeëntwintig karaat goud had een doffe glans en was nog steeds rondom ingekeept, niet gesnoeid. Een groot bedrag. In Texas moest men op elke cent en stuiver letten. Sinds de handel in de staat vrijwel geheel was stilgevallen, koesterde iedereen zowel harde valuta als nieuws, die beide even schaars waren. Vooral hier in Noord-Texas, vlak bij de oevers van de rivier de Red, aan de grens van het indianenterritorium.

Britt zei: 'Die heeft de familie naar de agent gestuurd. De ouders van het meisje heetten Johann en Gretl. Ze zijn gedood toen de Kiowa's haar gevangennamen. Pak aan,' zei hij. 'En pas op voor haar.'

Het meisje liet zich voor hun ogen tussen de kisten en balen glijden alsof ze flauwviel en trok de dikke deken over haar hoofd. Ze was het beu aangestaard te worden.

Britt zei: 'Ze blijft vast wel hier vannacht. Ze kan nergens anders heen. Voor zover ik weet, kan ze ook niet aan wapens komen.' Hij pakte de lamp en deed een stap terug. 'Pas goed op.'

2

Van de vrouwen uit Wichita Falls kreeg ze een blauwgeel gestreepte jurk, onderrokken, ondergoed, kousen van kamgaren, een nachthemd met een kanten bies om de hals en schoenen die ongeveer pasten, maar ze konden niks met haar beginnen. Ze deinsden ervoor terug om dwang toe te passen op een klein, tenger meisje met littekens op haar armen en starende ogen als van een porseleinen pop. Ze wilden liever geen worsteling met het kind, en bovendien had ze luizen.

Uiteindelijk bracht de kapitein haar naar Lottie's Etablissement. De vrouwen daar waren doortastend en bezaten een soort mannelijke kracht: ze waren achter de troepen aan getrokken. Velen hadden hier en daar in de gevangenis gezeten. Deze vrouwen deinsden beslist niet terug voor wat dwang. Het kostte hun twee uur om haar te ontdoen van haar Kiowa-kleren, haar in bad te krijgen en te wassen. Een van de vrouwen gooide de glazen kralen en de jurk van hertenleer met de kostbare elandstanden het raam uit. Ze trokken de veren uit haar haar, dat krioelde van de hoofdluis.

Ze hielden haar hoofd onder een straal warm water uit een kan en schrobden haar hoofdhuid en lijfje met blauwe zeep. Ze verweerde zich; voor een meisje van tien was ze beweeglijk, dun, verrassend sterk en nu was ze ook nog glibberig van de zeep. Water en zeepsop stroomde langs de

muren. Uiteindelijk lag de badkuip op z'n kant en lekte het water door de kieren tussen de vloerplanken naar de ontvangstruimte eronder, waar het vlekken achterliet op het rode velours behang, terwijl het meisje iedereen met een wezenloze, glazige blik aankeek vanaf de vloer, waar ze in elkaar gedoken zat. Natte slierten haar plakten op haar hoofd. Ze wisten haar met moeite in het ondergoed, de jurk en kousen en schoenen te steken.

Ze schoven haar de deur uit, blij dat ze van haar af waren. De natte kousen zaten gedraaid. De regen stroomde over straat en vormde langwerpige poelen in de karrensporen.

De kapitein pakte haar bij haar stugge hand toen ze terugliepen naar de stalhouderij. Ze tilde haar rok niet op, kennelijk omdat ze niet wist hoe dat moest, of niet wist dat dat nodig was. Of er niets om gaf. Tegen de tijd dat ze bij de stallen waren, koekte er een paar pond rode blubber aan de zoom van haar rok. Ze hield haar hoofd diep gebogen. Toen ze een gesmoord geluid maakte, begreep hij dat ze probeerde niet te huilen.

Kapitein Kidd kocht een wagen met vering van de stalhouderij. Hij betaalde met het Spaanse muntstuk, de aankoop was een uitkomst. Het was een reiswagen. Aan weerszijden van de glanzend groen geverfde bak stond in gouden letters: HEILZAME BRONNEN VAN KUUROORD MINERAL SPRINGS, TEXAS. Hoe de wagen helemaal uit de buurt van Houston in dit stadje aan de rivier de Red was beland, was hem een raadsel. De geschiedenis van deze wagen zou voor altijd onbekend, onvermeld blijven. Het was een elegant voertuigje met twee banken langs de zijkanten van de wagen, zodat bezoekers aan de heilzame minerale bronnen tegenover elkaar konden gaan zitten om elkaar aan te staren. De wagen had stokken waaraan een huif en zijgordijnen konden worden bevestigd. Erg veel bescherming bij

slecht weer bood dat niet, maar het was beter dan niets.

Hij zou de wagen in Castroville of San Antonio verkopen, als hij daar ooit aankwam, en tot die tijd was het een weelde dat de vering van het voertuig de klappen van de hobbels en geulen opving. Zijn pakpaard, een schimmelmerrie, kon de kar trekken: zijn rijpaard, een vos, kon erachter lopen. Zo kon hij tegelijkertijd het meisje in het oog houden. Wist hij haar Kiowa-naam maar... Hij zou haar Johanna noemen, alsof dat wat uitmaakte. 'Johanna' zei haar net zoveel als het woord 'Deuteronomium'.

Kapitein Kidd kleepte zich om en hees zich in zijn canvas jas, zijn broek van spijkerstof en een overhemd met twee rijen knopen. Hij zette zijn oude reishoed met gebogen rand op. Zijn zwarte pak voor de lezingen vouwde hij zorgvuldig op en legde het in zijn reistas. Zijn goede hoed borg hij op in een tinnen hoedendoos. Een hoedenblik, zoals de cowboys dat noemden. Bij jonge mensen waren slordige kleren wel aanvaardbaar, maar als ouderen zich niet met zorg kleepten, kwamen ze over als landlopers, en hij moest ervoor zorgen dat hij bij elke lezing wijsheid en autoriteit uitstraalde.

Hij pakte zijn kranten, zijn scheermes en scheerzeep, borstel, zijn munitiekistje met kruid, slaghoedjes, proppen en de kruittlader met veer. Hij legde zijn geweer, zijn voorraadblikken boter en gedroogd vlees, een stuk spek, twee schapenvachten, een klein medicijnkistje, een bus meel, waterflessen, een kandelaar met kaarsen en een komfoortje in de bak van de HEILZAME BRONNEN-wagen. Daar bovenop kwamen zijn krantenportefeuille en een wegenkaart van Texas, die hij zelden gebruikte. Ten slotte zijn rijlaarzen, zijn zadel en een paar dekens. Hij tilde het meisje in de wagen en maakte een gebaar dat 'hier blijven' moest uitdrukken. Daarna ging hij op zoek naar Britt.

Hun wagens stonden voor de plaatselijke winkel. Dennis en Paint probeerden de lading zo gelijk mogelijk te verdeelen over de twee wagens. De zoon van Britt hielp hen; hij werkte hard en het was of zijn ogen voortdurend de goedkeuring van zijn vader zochten. Dennis hield toezicht op het inladen. Ze moesten de bovenloop van de Little Wichita oversteken en wilden niet dat de wagens voorover zouden hellen. De wagens werden getrokken door een span grote, sterke vossen. Magnifieke paarden.

‘Britt,’ vroeg de kapitein, ‘welke wegen zijn er open?’

Britt klom op de bok van de ene wagen met zijn zoon naast zich; Dennis zat op de andere aan de teugels. Naast Dennis zat Paint een sigaar te roken, waar hij zichtbaar van genoot. Het was een fletse dag in het late voorjaar, er viel nog steeds motregen uit de lage, rusteloze wolkenlucht van Noord-Texas.

Britt zei: ‘Neem de weg langs de Red River in oostelijke richting, naar Spanish Fort, kapitein. Ze zeggen dat de rivier daar nog niet buiten zijn oevers is getreden. Dan verder vanaf Spanish Fort over de zuidoostelijke route naar Weatherford en Dallas, dat is het beste. Zorg dat u zo snel mogelijk bij Spanish bent, bij de Red vandaan, want het water komt nog steeds op. In Weatherford en Dallas kunt u dan vragen hoe u bij de Meridian Road naar het zuiden komt.’

‘Goed,’ zei de kapitein. ‘Dank je.’ Hij realiseerde zich hoe alleen hij was. Dacht aan zijn dunne, schrale leven en het kolengas. ‘De Meridian Road naar het zuiden,’ herhaalde hij.

Britt had een militaire houding en de opmerkelijke blik van iemand die lange, zware maanden bij een verkennings-eenheid had gezeten. Hij boog zich vanaf de bok naar beneden en stak zijn hand uit.

‘En meneer, mag ik die Slocum van u nog even zien?’

Kapitein Kidd schoof zijn versleten canvas werkjas opzij

en haalde zijn revolver tevoorschijn. Hij reikte hem Britt aan met de kolf naar voren. Het water droop van zijn ongehandschoende hand.

Britt draaide het wapen om. Hij zei: 'Kapitein, iets dergelijks heb ik als kerstcadeau gekregen toen ik tien was. Er gaat niet eens standaardmunitie in.' Britt legde de Slocum naast zich neer, pakte zijn eigen Smith and Wesson en gaf die aan de oudere man. 'Die is voor u,' zei hij, 'omdat u dat wilde kind van me overneemt. Wat hebt u nog meer aan wapens?'

'Eentje van twintig kaliber.' Kapitein Kidd probeerde niet te lachen. Een jongeman met de nieuwste snufjes die een oude sukkelaar bijstaat.

'Let op uw rechterkant.'

'Ik ben linkshandig.'

'Da's een voordeel.'

Kapitein Kidd reikte omhoog, schudde Britt de hand en keek hen na. De twee lange, smalle wagens waren zwaarbeladen en de grote vospaarden hingen in hun gareel; ze briesten wolken uit hun neus en trokken tot de strengen loskwamen van hun rug.

Aanvankelijk rolden de wielen langzaam door de rode modder op straat, spaak na spaak. Dennis begon met zijn hoge, dunne stem zijn span toe te zingen: 'Vort, paarden, vort!' En Britt zette zich schrap op de bok, de leidsels in de hand, terwijl het water van zijn grote hoed spatte, en spoorde zijn paarden bij hun naam aan, waarna de twee vrachtkarren stapvoets in beweging kwamen.

De kapitein maakte de lange leidsels los van de knop. Aanvankelijk reageerde de kleine schimmelmerrie nukkig, ze sribbelde tegen en danste wat rond in het tuig, dat ze vervelend vond, maar ten slotte leunde ze voorover en begon te trekken.

De kapitein riep: ‘Zorg ik dan niet goed voor je, Fancy? Geef ik je dan geen eten en schoeisel? Lopen, meid!’

Verschillende mensen stonden hen, verscholen in hun deuropening, na te kijken. Sommigen schudden hun hoofd bij de aanblik van de oude man en het tienjarige meisje dat duidelijk bang was, haar jurk onder de modderspetters van de Red, de zoom vol aangekoekt roestkleurig slijk. Er waren ook andere, heimelijker gezichten, blikken vol interesse en hebzucht; van de man met het lichte haar, die een halsdoek met een blauw motief droeg en tabaksrook uit zijn neus liet kringelen.

Britt reed met zijn twee wagens naar het zuiden over Childress Street in de richting van de benedenloop van de Little Wichita. De kapitein en het ontvoerde meisje reden naar het oosten, op weg naar Spanish Fort. De wielen wierpen wervelende bogen modder en water omhoog, die de zijkanten van de wagen onderspatten met grote klodders blubber. De kapitein en Johanna zouden door het plaatsje Cross Timbers naar Spanish Fort reizen en vandaar door naar het zuiden, naar Dallas, om uiteindelijk bijna zevenhonderd kilometer zuidelijker aan te komen in de *brasada*, het met lage struiken begroeide landschap rond San Antonio, met zijn traag stromende alluviale rivieren, zijn valleien met grote eiken, zijn weerbarstige bewoners.

De man met het lichte haar liet zijn stompje sigaar in een plas vallen. Hij werd gevolgd door zijn twee kompanen, Caddo's die via een zijdelingse route hun stamgebied hadden verlaten en op hun zwerftocht veel problemen hadden aangetrokken, en aardig wat specifieke mensenkennis hadden opgedaan, bijvoorbeeld over wat iemand onder extreme dwang kon doen of zeggen. Niet iets waar je wat aan had, maar wat zij niettemin interessant vonden.

3

De kapitein was zijn militaire bliksemcarrière begonnen bij het burgerleger van Georgia, tijdens de oorlog van 1812, die zich tot 1815 had weten te rekenen. Hij was net zestien geworden. Zijn eenheid was naar Alabama in het westen gegaan om zich bij generaal Jackson aan te sluiten en mee te vechten tegen de indianen bij Horseshoe Bend. Jefferson Kyle Kidd was op dat moment maar een gewoon soldaat geweest, en had tijdens een stemming zijn hand opgestoken om een zekere Thompson als kapitein te kiezen. Het was de dag voor hun vertrek en ze zaten op een stapel balken in het heuvelgebied van Georgia. Nadat ze voorraden, wapens, munitie en hun plunjezak bij elkaar hadden gezocht en paarden hadden geregeld, realiseerden ze zich dat ze officiers moesten aanwijken. Dat ze echt officiers nodig hadden. Dat je ‘Yes sir, no sir,’ moest zeggen, moest salueren en dat er een militair voorkomen van je verwacht werd. Twee van de officieren die het jaar daarvoor waren verkozen, hadden zich nu niet kandidaat gesteld en drie waren er naar Tennessee vertrokken. De soldaten wisten niet goed wat het doel was van sergeants en korporaals, dus ze besloten het zonder die rangen te doen. Hij was echt iemand uit het heuvelgebied, met bijbehorend dialect en manier van denken. Die gewoonten en dat accent zouden hem nooit verlaten. Hij stemde op Thompson.

Op 27 maart 1814, tijdens de Slag bij Horseshoe Bend, werd hij geraakt aan zijn rechterheup, een grote reep verschroeid vlees, een aan flarden gescheurde Amerikaanse stof en helder rood bloed als gevolg. Hij bevond zich met zijn militie uit Georgia ten zuiden van de bocht in de rivier, bij de troepen van kolonel Coffee. Ze hadden de balken van een blokhut gesloopt om als borstwering te gebruiken. Kidd had eerst niet eens door dat hij geraakt was. Hij lag naast twee jongens uit zijn regio vanachter de borstwering te schieten. Er was een grote soepketel van de schouw gerold. Vanaf de andere oever vuurden de Creek- en Choctaw-indianen het ene na het andere salvo af op de ketel, die luidde als een klok, en het was moeilijk om Thompson te verstaan die voor hen lag en kruipend op hen af kwam, op zoek naar dekking.

Uiteindelijk riep Sherman Foster hem toe: 'Jeff, Jeff, dat is kapitein Thompson daar!'

De Red Sticks en de Muskogee Creek-indianen hadden goed zicht vanaf de overkant van de Tallapoosa en konden trefzeker vuren. Ze hadden de blokhut en de soepketel onder schot en ook Thompson, realiseerde hij zich nu. De Red Stick-indianen hadden enkel gladloops geweren, maar met die grote .72 kaliber-kogels kon iemand even dood worden geschoten als met kogels uit een getrokken loop. De geweelopen aan de overkant van de rivier oogden zo lang als wagensdissels. Hij wikkelde het ontstekingsmechanisme van zijn vuursteengeweer in een doek en legde die in het zand naast zich neer. Hij nam de bandelier met de kruithoorn en het kruitmaatje van zijn schouder. Zijn doos met patronen legde hij weg en hij kroop achter de beschutting vandaan om zijn kapitein te gaan halen.

Het was nog maar eind maart, maar de zon van Alabama was al fel, de hitte verzengend. De rivier leek wel uit vloei-

baar metaal te bestaan. De rook van hun geweervuur bleef in sluiers hangen. Het was windstil. Thompson zweeg nu. Wat deed hij hier, voorbij de barricade? Alles had de kleur van zandkoekjes en van zonlicht, de zwaveltinten van buskruitrook.

Hij liet zich tussen twee omgevallen balken glijden en toen hij Thompsons uitgestrekte arm probeerde te grijpen, explodeerde het zand om hem heen alsof er kleine ondergrondse springstofladingen waren geplaatst. Er werd onafgebroken gevuld. Hij wist de bebloede arm met de gescheurde hemdsmouw te pakken te krijgen en sleurde Thompson achter het scherm van de gekruiste blokhutbalken. Daarbij sleepte hij hem over een gebroken spiegel, een kalender en een paar lepels. De hakken van Thompsons laarzen bleven achter de kalender haken en de bladzijden sloegen om – maart en april en mei.

Eenmaal achter de beschutting gekomen, stierf de kapitein. Een vreemde gewaarwording: om iemand op zijn rug te rollen en te speuren naar tekenen van leven. Speuren naar wat niet zichtbaar is. Thompson was in de v van zijn hals geraakt. ‘Waar ben je de hele dag geweest, Randall, mijn zoon? O moeder, spreid snel mijn bed, want ik ben doodziek en wil gaan liggen.’ ‘Lord Randall’: dat lied hoorde hij zijn hele leven al en nu wist hij wat het betekende. Hij scheurde Thompsons uniformjas open, zijn hemd; hij zag het leven wegvloeien, wegvloeien.

‘Je bent geraakt,’ zei Sherman. ‘Kijk maar, je bent geraakt.’

‘Echt waar?’ Jefferson Kyle Kidd, sinds een week zestien jaar oud, ging achterover in het gele zand liggen en keek langs zijn lichaam, naar de bruine broek van Amerikaanse stof en de laarzen met vierkante neuzen en zijn lange slungelige stelten, de uitvloeiende rode vlek op zijn rechter-

heup. Het weefsel van zijn broek was in de wond gedrongen. ‘Het is niets,’ zei hij. ‘Het is niets.’

Later moesten ze zijn broek afstropen en zijn heup en zijn kruis stevig verbinden, wat gênant was, maar het genas goed.

Hij werd tot sergeant verkozen omdat iemand tegen hen zei dat ze er een nodig hadden. Sherman werd bevorderd tot luitenant en Hezekiah Pitt werd kapitein in de plaats van Thompson. Opeens had Kidd een rang waar hij niets van afwist.

Na de slag zocht hij een aantal officieren van het 39ste infanterieregiment in hun tent op, vroeg hun naar de taken van een sergeant en stelde een lijst op. Hij was erop gebrand alles goed te doen, zoals het hoorde. Ze lachten om hem: nog niet eens twintig jaar en al tot sergeant verkozen. Zo ging dat bij het burgerleger. Ze moesten lachen om zijn uitspraak. De mannen kwamen allemaal uit Maine of New York, ze zeiden *suste* en *boisj* en *kéf*. Hij boog zich over het vel papier om zijn niet-begrijpende blik te verbergen, tot hij uiteindelijk doorhad dat die woorden ‘zuster’, ‘beurs’ en ‘kalf’ betekenden.

Hij zette alle sergeantstaken keurig op papier, want schriftelijke informatie was belangrijk in deze gelederen, van verslagen van acties tot kaarten van verkenners en lijsten met taken van een compagnieklerk. Vervolgens gingen de burgertroepen van Georgia en Tennessee en de beroeps-militairen op weg naar Pensacola. Ze bevonden zich in een streek die door de bevolking Alabama werd genoemd en door de overheid van de Verenigde Staten het Mississippi-territorium.

Vanwege zijn verdiensten tijdens de Slag bij Horseshoe Bend, en omdat hij de leeftijd had, werd hij naar het 39ste Provost Marshall-departement gestuurd. Daar konden ze

hem gebruiken. Hij was lang en sterk.

Het was een lange mars naar Pensacola. Ze marcheerden door het heuvellandschap van Alabama naar het zuiden, trokken vervolgens door het cypergrasgebied en door een woestenis vol heuphoge waaierpalmes, overwoekerd door slingerplanten met doorns op elke paar centimeter van hun zwiepende ranken, die gemeen langs zijn wond schraapten. Gedurende de hele mars speelde de muzikant van de compagnie 'Stone Grinds All' en 'Little Drops of Brandy' op zijn hese Ierse blikken fluitje, in D-groot, telkens weer. Bij aankomst in Pensacola droeg het leger hem op gevangenen te gaan begeleiden. Hij had er een bloedhekel aan.

Hij leerde alle ondervragingsmethoden kennen en de geheime codes waarmee zijn Britse gevangenen met elkaar communiceerden, hoe je tijdens een gevecht een gevangene in een houdgreep kon nemen, of een duimslot. Hij leerde hoe hij handboeien en voetkluisters moest aanleggen, en wat de gevangenen in het hete zand van Florida aan onderhoud vergden. Binnen enkele maanden had hij zich uit het regiment van de provost-marshall en onder de bestuurlijke leiding van diens commandant uit weten te kletsen en mocht hij bij de verbindingstroepen, de koeriers.

Eindelijk kon hij iets doen wat hij graag deed, namelijk in zijn eentje door de zuidelijke wildernis reizen om persoonlijk berichten te bezorgen: boodschappen, opdrachten, kaarten, verslagen. Jacksons leger had geen andere methode om informatie door te seinen, in tegenstelling tot de marine. Jefferson Kidd was inmiddels langer dan één meter tachtig en een gespierde hardloper. Bovendien had hij goede longen en hij kende de streek. Hij was afkomstig uit Ball Ground in Georgia, bij het Blue Ridge-gebergte, dus hij had van jongs af aan geleerd om snel lange afstanden af te leggen.

In die tijd had hij donkerbruin haar dat hij in een staart

droeg en hij deed niets liever dan vrij en onbezwaard op weg gaan, in zijn eentje, een bericht in de hand, informatie die hij van de ene naar de andere eenheid overbracht, zonder zich om de inhoud te bekommeren, ongeacht welke boodschap of welk bevel het bericht bevatte. Hij rende naar de rand van het legerkamp van Jacksons troepen uit Tennessee, met hun witte bandeliers over hun borst gekruist. Hij salueerde naar de adjudant in de staftent, ontving zijn instructies, deed de berichten in zijn tas en weg was hij.

Een opbeurende vreugde die hem vleugels gaf. Hij voelde zich net een golvende banier, met een vorstelijk wapen erop dat aangaf dat hem hoogst belangrijke boodschappen waren toevertrouwd. Ze hadden hem een metaalen koeriersembleem gegeven dat blonk als zilver. Dat had hij met spekvet ingesmeerd en bestoft zodat het niet zou blikkieren en hem zou verraden op zijn tocht door de heuvels, over de vlakten en tussen de waaierpalmen aan de kust. Hij had een vuursteenpistool meegekregen, maar dat was zwaar en de gekromde haan bleef telkens ergens achter haken, dus haalde hij de kogels eruit en deed het pistool in zijn knapzak.

Onderweg moest hij bij Fort Bowyer aan de rivier de Mobile artillerie- en musketvuur ontwijken, en ook terug door de linie van Georgia naar Cumberland Island, met zijn berichten in een lederen tas, zowel te voet als op van die kleine paardjes uit Florida, oude knollen eigenlijk. Twee jaar lang mocht hij in vrijheid door Georgia en het platteland van Alabama reizen, alleen, met de opdracht informatie over te brengen.

Op een keer viel hij uitgeput in slaap in een groot, leeg houthok naast een blokhut en ontwaakte tot zijn schrik op een boerenerf vol Britse soldaten. Hij bleef in zijn schuilplaats tot ze allemaal weggingen, op het heetst van de dag.

Als ze hem hadden ontdekt, zouden ze hem zonder pardon hebben doodgeschoten in het hok.

Hij dacht altijd met verwondering terug aan die twee jaar. Een tijd waarin hem het leven en de taak waarvoor hij bestemd was, ten deel vielen. Hoe vreemd, hoe uitzonderlijk ook. Het verbaasde hem niet toen er een eind aan kwam. Het was te mooi, te volmaakt geweest om lang te kunnen duren.

Daarna wilde hij naar het westen gaan, naar de Spaanse nederzettingen, maar zijn moeder was weduwe geworden en hij moest voor haar en zijn jongere zusters zorgen. Hij was er geen man naar om zomaar te trouwen, zonder lang wikken en wegen. Tot tweemaal toe wikte en woog hij te lang en stuurde het meisje in kwestie zijn brieven retour en trouwde met een ander. Tegen de tijd dat hij zijn leertijd bij een drukker in Macon had afgerond, was zijn moeder overleden en hadden zijn beide zussen eindelijk een man gevonden. En Kidd vertrok naar Texas nadat de Mexicaanse generaal, De Santa Anna, erin was geslaagd San Antonio te veroveren tijdens de Slag om de Álamo, de lichamen van Travis en zijn mannen had verbrand en ten slotte zelf bij de Slag om San Jacinto was verslagen.

De tweede oorlog die hij meemaakte, was de oorlog met Mexico onder president Tyler. Inmiddels was Jefferson Kidd bijna vijftig en woonde hij al tijden in San Antonio, waar hij eindelijk een echtgenote gevonden had. Hij was een drukkerij begonnen aan Plaza de Las Islas, het grote plein van de stad, op de parterre van een gebouw van een advocaat, Branholme geheten. Hij wist een lettertype op de kop te tikken dat klinkers met accent aigu, omgekeerde vraag- en uitroeptekens en tildes bevatte. Hij leerde Spaans zodat hij circulaires en aanplakbiljetten kon drukken, doorgaans voor de parochie van de kathedraal. Het dagblad van

San Antonio leverde hem veel werk op, evenals de boerenmarkt en de saloons.

Reizend door Texas met zijn kranten in zijn portefeuille en de portefeuille in een van zijn zadeltassen, verloor de kapitein zich vaak in herinneringen aan zijn vrouw. Aan het moment waarop hij Maria Luisa Betancort y Real voor de allereerste keer zag. Op dat moment was het tot de kapitein doorgedrongen dat producten van de verbeelding vaak even werkelijk zijn als tastbare objecten. Wat de kennismaking met haar betrof, waren zien en ontmoeten twee compleet andere zaken. Ze kwam uit een oude Spaanse familie en hij moest officieel zijn opwachting maken om aan haar voorgesteld te worden.

De menselijke geest bezit een soort herhaalmechanisme dat niet aan de wil gebonden is. Met het herinneren kwam de leegte van het verlies mee, van het onherstelbare verlies, en daarom nam hij zich voor niet langer herinneringen op te halen, maar daar viel niets tegen te doen. Hij zag haar weer rennen, over Soledad Street, achter de melkboer met zijn geelwitte paard aan. De melkboer heette Policarpo en was zonder te stoppen haar huis voorbijgegaan. 'Poli! Poli!' Tijdens het rennen verloor ze een schoen. Haar ogen waren grijs, de kleur van een regenbui. Ze had krullend haar. Het huis van haar familie, het grote *casa de dueña*, een woning met twee woonlagen dus, van de familie Betancort, stond waar Soledad en Dolorosa Street elkaar kruisen. Op de hoek van Eenzaam en Verdrietig. De kapitein was zijn drukkerij uit gelopen en had het paard van de melkboer bij de halster gegrepen. 'Poli, stop eens,' had hij gezegd. 'De *señorita* heeft wat nodig.'

En zo herinnerde hij zich, tegen zijn zin, elk kraaltje aan haar omslagdoek met franjes, haar hand op zijn arm waarmee ze haar evenwicht bewaarde toen ze haar smalle,

kleine voet weer in haar schoen wurmde, en daarna de warme melk die in haar kruik werd gegoten. De melk rook naar koeien, een geur van vanille, afkomstig van de verbena langs de oevers van de Calamareskreek, die de melkkoeien zo graag aten. Haar grijze ogen.

Zo kwam hij aan zijn vrouw en zijn twee dochters.

Hij hield van drukwerk, merkte hoe verdienstelijk het verspreiden van informatie was, ongeacht de inhoud. Hij bezat een Stanhope-drukpers en een drukkerij met ramen van bijna drie meter hoog zodat er voldoende licht op de letterkasten, drukvormen en zettafels viel.

Tijdens de Mexicaanse Oorlog hadden ze hem weer nodig, zelfs op zijn leeftijd. Hij werd verantwoordelijk voor de communicatie tussen Taylors troepen; hij kreeg een kleine handpers om dagelijks commando's mee te drukken. Nooit eerder had hij zo'n klein persje gezien. Hij drukte Taylors commando's en gaf ze aan kapitein Walker van de Texas Rangers, waarna Walkers ruiters in galop met de boodschappen van Port Isabel aan de Golf van Mexico naar het legerkamp ten noorden van Matamoros aan de Rio Grande reden.

Op een zeker moment kwam een van Taylors adjudanten met het idee om vanuit een luchtballon de linies van generaal Arista te bespioneren en propagandamateriaal te strooien. Uiteindelijk wees iemand erop dat die ballon met één welgemikt schot uit de lucht gehaald kon worden. Anderen opperden dat de meeste Mexicaanse soldaten niet konden lezen. Tot een luitenant-generaal een eind aan de discussie maakte. Maar onderschat de vindingrijkheid van het Amerikaanse leger nooit.

Taylor benoemde hem tot kapitein-titulair van de Tweede Divisie, zodat hij de koeriers kon aansturen en ontving wat hij nodig had: papier, inkt, paarden. Vanwege zijn optreden in de oorlog van 1812 kwam hij in aanmerking voor die

rang. Voortaan werd hij altijd ‘kapitein Kidd’ genoemd.

Zo kwam het dat hij zich in Resaca de la Palma bevond toen een van Arista’s twaalfponds kogels de staffent binnendrong en een tafel aan gruzelementen schoot, nog geen meter bij hem vandaan. Lampolie spetterde als grote transparante stippen op het canvas. Een majoor stond roerloos toen een splinter van de tafel zijn nek doorboorde. ‘Dit boord zit te strak,’ zei hij en verloor het bewustzijn. Tegen alle verwachting in bleef hij in leven.

Hij hoorde het *centinela alerta* toen de manschappen door de linies van Arista braken en hij zag ze juichend met hun buit terugkeren: het tafelzilver van de Mexicaanse generaal, zijn bureau en het vaandel van het Tampicobataljon. Wat heeft overwinnen voor zin zonder buit? Je overweldigde de vijand en pikte z’n spullen in – de basisregels van de oorlogvoering.

Hij bevond zich bij Taylors troepen in Buena Vista, hoog in de bergen boven Monterrey. Ze waren op de hele route vanaf de Rio Grande beschoten, door scherpschutters van het Mexicaanse leger of door de Apaches, daar kon je om tossen. De kapitein had een oud vuursteengeweer gekregen, een Springfield model 1830, maar daar was hij mee opgegroeid, dus dat was hem vertrouwd. Vanuit de bak van een wagen schoot hij op de rookpluimen en hoopte maar dat hij meer dan één verborgen scherpschutter neerhaalde. Het was half februari 1847. In de ijle lucht van de bergen bij dat Mexicaanse stadje, terwijl de rook van hun kampvuren recht omhoog pluimde in de roerloze lucht, wilden de jongemannen verhalen horen over de Slag bij Horseshoe Bend. Ze wilden hun eigen gedrag vergelijken met dat van hun voorgangers. Ze wilden weten of ze niet voor hen onderdeden, of het zwaar was wat zij moesten doorstaan, of hun vijanden net zo sluw en zo moedig waren.

De Texas Rangers hingen onderuitgezakt tegen de caissons en luisterden. Het waren stoere jongemannen die volstrekt roekeloos waren en geen angst leken te kennen. De Mexicanen verachtten hen, noemden hen *rinches*, varkens, maar als ze zelf een onafhankelijke cavalerie-eenheid hadden kunnen samenstellen die net zo getraind en dodelijk was, dan zouden ze dat zeker hebben gedaan, maar dat was niet het geval, zodoende.

De kapitein was nog nooit zulke soldaten of zo'n eenheid tegengekomen. De mannen luisterden uit beleefdheid naar een oude man. En dus, op een koude nacht onder de hoge Mexicaanse sterrenhemel, vertelde hij hun wat hij wist. Tenminste, wat hij kwijt wilde. De Creek- en de Choctaw-indianen hadden gladloops geweren, zei hij. De militia-eenheid van Georgia had eigen geweren en gebruikte miniékogels, en onderweg naar Pensacola waren hun wagens tot aan de assen in het zand weggezakt. En dat op de tweede dag van de slag zijn kapitein was neergeschoten, hij naar hem toe was gekropen en het hem was gelukt de kapitein in veiligheid te brengen, maar dat die was gestorven. Snel sprak hij verder: dat Jackson onverschrokken was en vocht als een wilde. De onuitgesproken vraag hing in de lucht: 'Bent u gewond geraakt?'

'Inderdaad, ik heb een kogel in mijn heup gekregen,' zei hij. 'Maar die heeft het bot gemist. Ik merkte het pas later. De Red Sticks hadden geen munitie meer en ze vuurden van alles en nog wat uit die gladloops geweren. Ik denk dat ik door een lepel werd geraakt.'

Hij zweeg even. Zijn broek dampte bij de knieën van de warmte van het vuur en zijn handen zaten onder de inktvlekken. In die tijd had hij een nieuwe Colt-revolver die zwaar aan zijn riem trok. De Rangers zaten zwijgend te roken en te wachten in de schaduw van hun hoedrand. Ze

hadden zachte baarden want ze waren jong, maar hun gezichten vertoonden een onnatuurlijke veroudering.

Ze wilden wijze woorden horen, een beetje advies.

‘Je kunt geraakt worden en het niet merken,’ zei hij. ‘En dat geldt ook voor degene naast je. Kijk naar elkaar om.’

Ze knikten en staarden in het vuur en dachten erover na. Nu vochten ze in een vreemd land en tegen een vreemd leger, met stugge, Europese vormelijkheid. Hun ongeschoeide mesties-soldaten moesten nog steeds een halskraag dragen. Hun eigen tegenstander was José Mariano Martín Buenaventura Ignacio Nepomuceno García de Arista Nuez, een felle republikein die overhoop lag met zijn eigen generale staf. Het Mexicaanse leger was hopeloos in facties verdeeld door onvermurwbare aristocraten en generaals met liberale overtuigingen.

Later, toen hij alleen bij het uitdovende vuur van mesquitehout zat, kreeg hij een ingeving: zou hij al deze interessante, nee, cruciale informatie die hij uit zijn inlichtingenwerk en de pers opdeed niet moeten verspreiden? Bijvoorbeeld zijn kennis over de onenigheid in de top van het Mexicaanse leger. Als de mensen werkelijk wisten wat er in de wereld speelde, zouden ze misschien niet naar de wapens grijpen. Hij zou informatie uit verre streken verzamelen en er zo voor zorgen dat er meer vrede in de wereld kwam. Hij had dat serieus geloofd. Vanaf zijn negenenveertigste tot zijn vijfenzestigste had die illusie standgehouden.

En zo was hij tot de overtuiging gekomen dat de mensen ten diepste niet alleen informatie nodig hadden, maar verhalen. Verhalen van wat ver weg en mysterieus was, verpakt als solide informatie. En dat hij, een bewegingloze koerier in zijn gevlekte drukkersschort, hun die kon bezorgen. Voor even zouden de luisteraars zich dan kunnen laten wegvoeren naar een plaats van herstel, als HEILZAME BRONNEN.

4

Ze liep zingend met de wagen mee. *Ausay gya kii, gyao boi tol.* Wees voorbereid op een strenge winter, wees voorbereid op zware tijden. Ze liep blootsvoets naast het paard. De zolen van haar kleine voetjes waren zo hard als hout. Net als bij iedereen die geen schoeisel draagt wizen haar grote tenen recht vooruit. *Ausay gya kii,* zong ze.

Ze wist niet beter of ze liep rechtstreeks op het onheil af, een verwoest en verdord land in. In de glooiende heuvels rondom hen was geen bizon te bekennen, geen kloofwinterkoning met z'n tuimelende getjilp. Hier waren geen Kiowa's, hier was geen moeder of vader. Ze was helemaal alleen, gevangen in die vreemde kleren, een jurk van stof met blauwe en gele strepen en strak om het middel. Ze hadden haar ergens in gesnoerd wat volgens haar alleen een magisch doel kon dienen, een soort kooi die haar hart en adem vasthield, als met een gebalde vuist die nooit meer losliet.

Ze legde haar hand op het lamoen van de wagen en zong tijdens het lopen omdat dat beter was dan huilen. Overal in het landschap stonden de korte, kronkelige eiken die in de vallei van de Red groeiden, de takken glanzend zwart van de regen. Aan weerskanten van de weg glooide het landschap, alsof het zich uit een stad had weten te bevrijden. Dat was iets wat haar bevreedde: dat iedereen samen-

gepakt in een stad leefde. Ze had haar schoenen met de veters aan elkaar geknoopt om haar nek hangen en liep over een zacht tapijt van natte bladeren. Wanneer ze erachter was waar ze naartoe gingen zou ze óf vluchten óf zichzelf uithongeren. Het leven had geen zin als je als enige tussen de vreemdelingen verkeerde, tussen mensen die je naar het leven stonden, die jouw geliefden hadden gedood. De agent had gezegd dat ze terugging naar haar eigen mensen. Voor zover ze kon nagaan, meende hij dat serieus.

De kapitein zat op de bok en had de kraag van zijn jas opgeslagen en de rand van zijn oude veldhoed diep over zijn voorhoofd getrokken. Er viel een licht miezerregentje dat neerkwam op de kronkelende eikenbomen met takken waar nog geen recht stuk van vijftien centimeter tussen zat. De weg over de lage, deinende heuvels langs de zuidoever van de Red steeg en daalde. De man had zijn voskleurige rijpaard, Pasha, achter de wagen aan een ringbout vastgebonden, waar het zonder ruiters vrolijk en vrij mee kuierde. Zijn pakpaard, Fancy, was voor de wagen gespannen; ze was inmiddels gewend aan het tuig en liep redelijk in het gareel. Ze keek verlangend van de ene naar de andere kant van de weg met dubbel karrenspoor, waar sinds het eind van februari net wat groene graspollen waren opgekomen. Links van hen liep de rivier de Red, een brede stroom met de kleur van baksteen.

De kapitein trok aan de teugels. Hij gebaarde naar het meisje. Ze stond stil naast het pakpaard en hield het tuig stevig vast. Ze staarde hem aan en kwam niet dichterbij.

‘Kijk hier eens naar,’ zei hij. Hij haalde de Smith and Wesson tevoorschijn. Hij klikte de cilinder open en klapte hem naar buiten, liet haar de patronen zien. Met een draai van zijn hand klikte hij hem weer terug. Hij zei: ‘Dit is voor wanneer er iets aan de hand is.’ Hij keek theatraal om zich

heen, maakte voorzichtige gebaren, richtte de revolver op de bomen en deed schietgeluiden na. Hij legde het wapen met een nadrukkelijke zwaai links van hem op de bodem van de wagen.

Ze bleef stil, roerloos. Ze bewoog alleen haar ogen.

‘Dan deze,’ zei hij.

Hij pakte het oude jachtgeweer. Hij dook in de wagen en pakte een handjevol kogels uit de munitiekist. Hij zei: ‘Als we worden aangevallen geeft dit, overigens volstrekt ontoereikende, schot hagel in ieder geval een flinke knal.’

Het meisje keek aandachtig en beduusd toe toen hij het jachtgeweer ophief, waarna haar gezicht opklaarde. Hij had het geweer en de revolver in zijn linkerhand gehouden. De kapitein richtte het jachtgeweer alle kanten op en tuurde langs de loop, zijn haviksoogen tot spleetjes geknepen.

Hij legde alles terug. Hij glimlachte niet naar haar. Hij wist wel beter. Ze stond zo stil als een gevallen blad. Hij ging op de bok zitten, lang, slungelig, en keek het meisje kalm aan tot ze uiteindelijk één keer duidelijk knikte. Het scheen hem toe dat ze hem wel begreep, maar niet van zins was toe te geven dat er zich ooit een situatie kon voordoen waarin ze aan dezelfde kant zouden staan.

Ze gingen verder. Hij dacht na over haar eigenaardigheid. Hoe kwam het dat ze zo vreemd was? Ze had geen enkel gebaar of gelaatsuitdrukking van een blank kind. Blanke mensen hadden een beweeglijk en open gezicht. Ze leken onbekommerd. Ze gebaarden met hun handen door de lucht, leunden overal tegenaan, draaiden met hun hoofd, hun hoed. Door haar onverstoorbare zwijgen leek ze op een vreemde manier afwezig te zijn. Ze had de houding van iedere indiaan die hij ooit had gezien, met die dynamische roerloosheid die hen omgaf, en toch was ze nog maar een

meisje van tien, met sliertig donkerblond haar, blauwe ogen en sproeten.

‘Jij,’ zei hij en hij wees naar haar.

Ze dook even een stukje opzij. Haar loshangende strokleurige haar zwierde om haar hoofd. De Kiowa’s wezen niet met hun vingers. Nooit. Ze wezen met geweerlopen en met sjamaanstokken om giftige demonen naar het lichaam van een vijand te werpen. Verder niet. Maar dat kon hij natuurlijk niet weten.

‘Jij, Jo-han-na,’ zei hij. ‘Jij, Johanna.’

Ze boog iets naar voren, alsof ze het dan beter zou begrijpen. Ze hield de schimmelmerrie bij de rugriem vast. De krachtige geur van de merrie en haar warme lijf waren de enige dingen die haar vertrouwd waren bij alle rampzalige veranderingen in haar leven.

‘Kapitein.’ Hij wees naar zichzelf.

Ze ging dwars lopen om naar hem te kunnen kijken en na ongeveer een minuut begreep ze dat hij met dat wijzen misschien geen kwaad in de zin had. Hij kon toch geen demonen naar zichzelf werpen? Beslist niet.

Hij deed nog een poging. Hij zat rustig met de leidsels in zijn rechterhand en wees nog een keer met zijn linkerhand naar haar. ‘Johanna,’ zei hij geduldig. Hij maakte een aanmoedigend gebaar. Hij wachtte.

Ze liet de rugriem los, stond stil en stak haar beide handen voor zich uit, met de palmen omhoog. Hij liet de kleine schimmelmerrie langszij komen.

Ze riep haar beschermgeest op, degene die haar had gezegd dat ze twee rozetten en een vleugelveer van een stearend in haar haar moest steken, als teken dat hij altijd bij haar zou zijn. Die dingen waren haar afgenomen. Ze hadden alles uit het raam gegooid. Maar misschien kon haar beschermgeest haar toch horen. De oude man wilde dat ze

een of ander magisch naamwoord zou zeggen. Misschien kon dat geen kwaad.

Ze zei: 'Ghohanna.' Als ze praatte, zag je het wit van haar tanden.

Hij wees naar zichzelf. 'Kapitein,' zei hij.

'Kap-i-den,' zei ze.

Hij wees weer naar haar.

Even verstijfde ze van angst, maar ze verzamelde moed en zei: 'Ghohanna.'

Daarna wees hij weer naar zichzelf.

Ze zei: 'Kap-i-den.'

'Mooi zo. Nu kunnen we verder.'

Ze staken in galop de bovenloop van de Little Wichita over, nog geen anderhalve kilometer van waar die in de Red uitkwam. De kapitein tilde Johanna in de bak van de wagen, maakte Pasha's lijn los en liet hem lopen. Hij zocht zijn kampmes, een slagersmes, en stak het met schede en al tussen zijn riem voor het geval hij Fancy uit het gareel moest snijden. Ze begonnen zo'n vijfhonderd meter voor de plaats waar ze wilden oversteken snel te draven en gingen in galop te water. Johanna greep een van de banken beet terwijl het opspringende water de gouden letters HEILZAME BRONNEN VAN KUUROORD MINERAL SPRINGS, TEXAS bespatte. Ze vertraagden toen de stroming hen tegenhield en vervolgens ook de kleine merrie en de wagen in haar greep kreeg. Kraaien stoven krijsend op van de andere oever. Om hen heen kolkte nevel op, het vlietende water was bedekt met slingerende stroompjes bruisend schuim. Een ogenblik dreef de wagen. De schimmelmerrie brieste, ging kopje-onder, kwam weer boven en maaide met haar benen door het vloedwater. Toen voelde ze vaste bodem en kort daarop bereikten ze de andere oever, terwijl het water uit de wagen stroomde. Pasha was een on-

verschrokken paard en stapte zonder aarzelen achter hen in het water, om een paar meter stroomafwaarts weer aan land te komen met kleine triomfantelijke hoofdknikjes. In een krans van druppels schudde hij zich droog en kwam op hen af, waarna hij weer aan de wagen werd vastgebonden.

Toen ze verder reden, hield de kapitein zijn hoofd schuin, hij hoorde een regelmatig geklik. Hij stapte van de wagen en bekeek het voorwiel. De ijzeren band was gebarsten. Daar was nu niets aan te doen. Misschien was er wel een smid in Spanish Fort.

Die avond liet de kapitein haar zien hoe het kleine komfoor van plaatijzer werkte, dat hij tegelijk met de wagen had gekocht. Het zou minder roken dan een kampvuur. Het komfoor was zo groot als een flinke munitiekist en had een schoorsteentje dat een centimeter of zestig in de lucht stak, hoog genoeg om de rook uit hun gezicht te houden. Hij liet de laadklep zakken en klopte in de wagen op het vierkante, zwarte komfoor, dat er dreigend uitzag.

Ze had geen idee waar het voor diende.

‘Komfoor,’ zei hij. ‘Vuur.’

Hij bevestigde de pijpjes voor de schoorsteen.

Ze stond voor het ding in haar geel-met-blauw gestreepte jurk, op blote voeten en met haar lichte, karamelkleurige haar dat over haar rug golfde klam van de motregen. Plotseeling zwiepte ze haar rechterarm voor haar lichaam en knipte vervolgens met haar vingers in de lucht, in een bloemknop van eelt en harde nagels.

‘Aha,’ zei de kapitein. ‘Een gebaar. Het gebaar voor vuur.’ Hij kende de gebarentaal van de prairie-indianen een beetje en hij maakte het gebaar voor ‘Ja’.

Dat was bemoedigend. Ze konden in ieder geval een beetje communiceren.

Hij liet haar zien hoe het komfoor werkte: het handgrote deksel aan de bovenkant, het wiel voor de luchttoevoer. Hij spande een van de zijgordijnen van de wagen tussen een korte, kronkelige eik en de zijkant van de wagen als afdak tegen de druilerige regen. Ze volgde zijn bewegingen aandachtig. Misschien was ze bang; het kon ook zijn dat ze begreep dat ze moest leren hoe alles werkte.

De paarden waren tevreden met hun voerzakken waar een stevige portie maïskorrels in zat. Het meisje stond naast de kleine merrie en streek met haar hand over een been van het paard. Ze uitte een kreetje van medelijden. De merrie was jong en sterk, maar een van haar voorbenen stond een beetje krom: de hoef was een paar graden naar binnen gebogen, waardoor de kapitein haar goedkoop had kunnen krijgen. Het defect was het meisje onmiddellijk opgevallen en ze gaf de merrie zachte klopjes. Het dier stond zij aan zij met Pasha te kauwen op de maïs en maakte zo veel herrie als een handmolen.

De kapitein had wat droge stokjes gevonden tussen de hoge pollen berengras en viste zijn luciferdoosje uit zijn jaszak. Hij deed alles langzaam en doelbewust. Hij stak het vuur aan. Johanna keek toe met een behoedzame uitdrukking, een argwanende blik. Ze boog zich over het komfoortje om erin te kunnen kijken en zag hoe de zuurstof die erin gezogen werd de houtjes feller deed branden. Voorzichtig raakte ze de bovenkant aan en trok meteen haar hand weer terug.

Pi tso ha!

‘Inderdaad,’ zei hij. ‘Wat dat ook moge betekenen. Heet, neem ik aan.’

Hij zette koffie en bakte een maïsbroodje en spek. Ze zat lange tijd met haar eten in de hand onder het canvas gordijn. Ten slotte begon ze het toe te zingen, als in aanbidding.

ding, alsof het spek een levend wezen was en het dampende stuk brood een geschenk van de Maïsmoeder. Er was geen kampvuur dat schaduwen kon werpen, maar de wasende halvemaan leek zich wel achterwaarts te verplaatsen tussen de tuimelende wolken, die samenvloeiden, zich daarna van elkaar losmaakten om opnieuw samen te komen.

De kapitein veegde zijn bord schoon met het maïsbrood. Ze zou er vandoor kunnen gaan. Maar waar moest ze naartoe? De Kiowa's bevonden zich aan de overkant van de rivier en de rivier was een veranderende, bewegende zee van schuimend roestkleurig vloedwater van bijna een kilometer breed, die hele bomen met zich mee voerde. Ze zou de revolver of het jachtgeweer kunnen pakken, dan werd hij wakker in het hiernamaals.

De kapitein liet zich achterover zakken op zijn oude Spaanse zadel, dat hij ondersteboven had neergelegd, met zijn hoofd op de bekleding. Hij pakte de *Chicago Tribune* en bladerde erdoor bij het licht van de kaars in de lantaarn. Het meisje had zich in haar dikke *lorongo* gewikkeld, een poncho met een rood-zwart ruitpatroon, en lag met haar grote, glazig blauwe ogen naar hem te kijken.

Hij ritselde met de bladzijden en zei: 'In Chicago hebben ze een enorme conservenfabriek geopend. Wonderlijk, toch? Het vee gaat er aan de ene kant in en komt er aan de andere kant ingeblikt uit.'

Ze keek niet een keer van hem weg. Hij wist dat ze beducht was voor geweld. Kapitein Kidd telde niet alleen veel jaren, maar ook oorlogen. Ten slotte glimlachte hij naar haar en haalde zijn pijp tevoorschijn. Meer dan ooit in zijn broze bestaan was hij zich bewust van het feit dat wie echt menselijk wilde zijn de taak had om kinderen te beschermen, als het moest voor hen te doden. Dat besef kreeg ie-

mand vooral als hij dochters had. Hij had gedacht dat het opvoeden van dochters achter hem lag. Uiteraard was hij er helemaal van overtuigd dat dit wilde kind beschermd moest worden, in principe, maar hij zou graag willen dat hij daar iemand anders voor kon vinden.

‘Je bent een enorme lastpost,’ zei hij. ‘Wat zullen we allebei blij zijn als je bij je familie bent en van hun leven een hel op aarde kunt maken.’

Haar gezicht bleef onveranderd. Langzaam veegde ze haar neus aan haar mouw af.

Hij sloeg de bladzij om. Hij zei: ‘Dit is tekst. Dit is drukwerk. Daarin staat alles wat we zouden moeten weten over de wereld. En alles wat we zouden moeten willen weten.’ Hij wierp haar een blik toe. Hij zei: ‘Er bestaan plaatsen die Engeland en Europa heten, en In-di-a.’ Hij blies rook uit zijn neus. Hij zou eigenlijk niet moeten roken. Je kon het van mijlver ruiken.

‘In-di-a,’ fluisterde ze. Ze plaatste een voor een haar vingertoppen op elkaar.

Hij liet zich op zijn dekens zakken en bad voor Britt, die altijd gevaar liep op zijn reizen. Hij bad voor de veiligheid van zijn dochters en schoonzoon en kleinzoons, die misschien binnenkort op zijn verzoek de lange, gevaarlijke tocht vanuit Georgia gingen ondernemen; dat betekende de Mississippi oversteken. En hij bad voor zijn eigen veiligheid en voor die van Johanna, die ook gevaar liep.

Al die mensen, al dat gevaar.

Hij trok zijn hoed over zijn gezicht en na een poosje viel hij in slaap.

5

De volgende dag trokken ze verder naar Spanish Fort. De weg slingerde ten zuiden van de rivier de Red door het brede rivierdal. De steile rotswanden bevonden zich zeker anderhalve kilometer naar het zuiden. In een ver verleden stroomde de rivier daar en in de loop van de jaren had hij hele stukken land weggeslagen. Door de eeuwen heen had hij als een grote rode slang van de ene naar de andere kant van de vallei geslingerd.

Het was even opgehouden met regenen.

De kapitein had liever dat ze niet te voet ging, maar ze weigerde paard te rijden of haar schoenen aan te trekken. Ze tuurde de rivier af. Ze wist heel goed dat aan de overkant het indianenterritorium was. Daar waren haar moeder, haar vader, misschien wel broers en zussen en andere familieleden, haar clan binnen de stam, misschien wel een jongeman aan wie ze was beloofd.

De zwarte stammen van de Virginia-eiken waren gekromd als schoorsteenborstels. Een goede plek voor een hinderlaag. Had hij maar een hond... Hij had iemand om een hond moeten vragen.

Plotseling stond Johanna stil en stak een hand omhoog. Ze keek voor zich.

De kapitein gaf een rukje aan de lange teugels en Fancy hield halt. Achter hen richtte Pasha zijn oren naar voren en hinnikte opeens lang en schel.

Kapitein Kidd pakte de revolver en controleerde de kogels nog eens. Allemaal droog. Hij legde het wapen op de vloer naast de bok en legde het in canvas verpakte stuk spek erop. Hij herinnerde zich eraan dat hij de .38-patronen in de bus had verstopt.

Na enkele ogenblikken hoorde hij het geluid van ongeveer tien paarden, het gerinkel van bitten en zadelriemen. De hoefijzers klepperden op de stenen in de weg. Een meter of vijfhonderd verderop kwam een cavalerie-eenheid van het Unieleger aan.

Hij sprong van de wagen en greep het meisje bij haar arm. Hij maakte het gebaar voor 'goed' naar haar. Ze bevonden zich op een van de weinige rechte en vlakke stukken weg tussen de wirwar van dikke eikenbomen. De soldaten kwamen opeens tussen de bomen vandaan op hem en Johanna af als een leger van geesten, gekleed in blauw en glanzend gepoetst leer. Hij draaide haar naar zich toe en gebaarde 'vriend'. Ze had een kleur als van deeg gekregen. Haar lippen trilden. Hij duwde haar naar het wagenwiel en tilde haar op zodat ze een blote voet op een tree kon zetten en in de bak klimmen, waar ze in een massa rokken en sliertig haar onderdook. Ze trok de dikke wollen jorongo om zich heen. Hij klom ook op de wagen, nam plaats op de bok en maakte de teugels los van de knop.

'Niks aan de hand, Johanna. Johanna?'

Hij begreep dat ze dacht dat hij haar aan de soldaten zou overleveren. Dat deze ontmoeting waarschijnlijk afgesproken was.

De voorste man was luitenant; het onderscheidingsteken met de dubbele strepen op zijn schouder blikkerde in het zwakke licht. Daaruit bleek dat dit een standaard patrouille was die langs de weg ten zuiden van de Red invallers van over de rivier probeerde op te sporen, al waren die niet te

verwachten vanwege de overstroming. De eenheid was bewapend met Navy Colt-revolvers met vijf kogels en vierkante kolven, die als grote hammen uit hun holsters staken, en met Colt-karabijnen van .56 kaliber, eveneens standaarduitrusting voor patrouilles in dergelijke roerige streken.

De luitenant liet de colonne halt houden, reed zelf door tot naast de wagen en zei: 'Goedendag.' De tien mannen achter hem haalden hun voeten uit de stijgbeugels om hun benen wat te strekken en namen de gelegenheid te baat om wat uit hun veldfles te drinken. Achter hen balkten hun muilezels tegen de paarden van de kapitein met lange, gierende uithalen; het klonk als het fluiten van een trein.

'Goedendag,' zei de kapitein.

De luitenant bekeek de wagen en zag het meisje vlak achter de kapitein op de vloer van de bak zitten met een uitdrukking van verlamdende angst of zelfs van paniek op haar gezicht. Ze zat vlak bij de revolver van de kapitein. Ze liet haar hand onder het stuk spek glijden en pakte de kolf beet, terwijl de rode wollen poncho haar arm en hand bedekte.

'De jongedame ziet er zeer angstig uit,' zei de luitenant. Hij klonk verrast, en achterdochtig.

'Ze is gevangen geweest,' zei de kapitein. 'Ik breng haar terug naar haar familie in Castroville, in Bexar.' Hij liet de papieren van de agent zien.

'Ik wil haar graag even bekijken,' zei de luitenant. Hij las de documenten door. De agent had een goed handschrift, heel duidelijk. Hij kon het makkelijk lezen: de beschrijving van het meisje, hoe groot ze bij benadering was, haar geaatskleur. Hij keek op. Zijn epauletten glommen van de regen. Links van hen bulderde de rivier onafgebroken. Ze konden hem door de bomen zien.

'Zeker. Ik zal een poging doen,' zei de kapitein. Hij

drukte zijn hoed steviger op zijn hoofd, stapte over de rand achter de bok de wagen in, greep naar de dikke rode wol en trok die van haar hoofd.

‘Johanna,’ zei hij. ‘Johanna.’ Hij klopte op haar schouder.

‘Wel heb ik ooit,’ zei de luitenant. De lege, wilde blik op het gezicht van het meisje had hem van zijn stuk gebracht. ‘Je zou denken dat ze blij was dat ze naar huis ging.’

De kapitein stond tussen Johanna en de luitenant in. Hij zei: ‘Ze hebben haar ontvoerd toen ze zes was. Ze weet niet beter dan dat ze Kiowa is.’

‘Aha. Nou, dan moet u haar maar eens op de hoogte brengen van de feiten.’ Hij leunde iets opzij om langs de kapitein te kunnen kijken, nam haar aandachtig op en boog toen voorover in zijn zadel om de kapitein zijn papieren terug te geven. ‘U bent de man die het nieuws leest,’ zei hij.

‘Dat klopt.’

‘Ik heb u op Fort Belknap horen lezen.’

‘Goed om te horen.’

‘U kunt zeker geen loyaliteitsverklaring overleggen.’

‘Nee.’

‘Die hebt u wel nodig, gezien de officiële aard van uw opdracht. Als u vrijwillig enigerlei bijstand hebt verleend aan het geconfedereerde leger hebt u een gewaarmerkt afschrift van uw eed van trouw nodig.’

‘Dat heb ik niet.’

‘Hebben uw zoons gevochten?’

‘Ik heb geen zoons.’

‘Bent u gewapend?’

‘Ik heb alleen een jachtgeweer, kaliber twintig.’

‘Laat eens zien.’

Kapitein Kidd pakte het oude jachtgeweer, ontgrendelde het en ving de patroon op die eruit sprong. Hagel. Hij ging

in de wagen staan en gaf de luitenant het geweer. Johanna had op een of andere manier haar tengere lijfje helemaal onder de bok weten te wurmen en had de dikke, rode wollen poncho weer over haar hoofd getrokken. Ze klemde de revolver dicht tegen zich aan, staarde naar de planken bodem van de wagen en luisterde naar iedere nuance, elke stembuiging van de mannen. Het was haar nu duidelijk dat de kapitein haar niet zou uitleveren. De legerman had een scherpe stem, maar nu liet hij zijn stem dalen en begon hij gemoedelijker te praten.

‘Wat gaat erin?’ vroeg de luitenant.

‘Ganzenhagel, nummer zeven.’

‘Daar kun je niet veel mee aanrichten. Vooruit dan maar.’

De luitenant gaf het geweer terug. ‘Hebt u geen ander geweer of pistool?’

‘Om de drommel niet,’ zei de kapitein. Hij legde het jachtgeweer terug in de wagen. ‘Wie weet loop ik de Comanches tegen het lijf en pakken ze het af.’ Hij haalde zijn tabak tevoorschijn en stopte zijn pijp. ‘Straks schieten ze me er nog mee neer,’ zei hij. Hij streek een lucifer af.

Het had geen zin te beginnen over de corrupte regering van Texas in de Reconstructieperiode en de belachelijke wet die het dragen van handwapens verbood, zelfs hier aan de frontier.

Johanna hoorde een scherp randje in de stem van de kapitein sluipen. Hij beledigde de soldaten. Haar ogen lichtten op.

‘Ja, heel geestig,’ zei de luitenant. Hij liet zijn blik glijden over de inhoud van de wagen: de proviand en dekens, het ijzeren komfoortje, de portefeuille met kranten, een zak maïsmeel, een zak tiencentstukken en andere munten, de munitiekist met de papieren hulzen en hagel, een bus meel. Hij keek even naar een reep spek die links naast de bok lag.

De luitenant knikte naar de meelbus en vroeg: 'Wat zit daarin?'

'Meel.'

'Goed dan. Ik vermoed dat ze die wet in deze regio binnenkort wel zullen herroepen. Je hebt een handwapen nodig om je hier te kunnen verdedigen.'

'Nee toch zeker?' zei de kapitein.

Dat negeerde de luitenant. 'En waar gaat u naartoe?'

'Naar Weatherford in Dallas en vervolgens zuidwaarts, naar Castroville en San Antonio.'

'Goed dan. Een heel eind. Goedendag, meneer. Een veilige reis gewenst.'

'Stelletje ploerten,' zei hij. 'Je kunt weer tevoorschijn komen, Johanna. Laat je weer zien, zoals de bloemen in mei. Ze zullen je geen voetboeien aanleggen of in een cel gooien.' Hij rookte zijn pijp en gaf het paard de teugels. Het was een pijp van porseleinaarde, in de vorm van een mannenhoofd. De rook bleef hangen in de vochtige lucht, zodat ze een wolk achterlieten.

'Johanna?'

Achter hem klonk het: 'Kap-i-den.'

'Geen mes in mijn rug steken, hoor. Ik wil niet opschrikken van het klikken van een revolverhaan die gespannen wordt. Laten we hier samen zo goed mogelijk uit zien te komen.'

'Kap-i-den!' Ze sprong soepel uit de wagen op de bok en ging naast hem zitten. Ze hield de revolver in een hand tussen haar knieën. Ze maakte verschillende gebaren waarvan hij er maar een kende, dat voor 'goed'. Een ander gebaar betekende kennelijk 'losgelaten' of 'vrij'. Iets dergelijks. Ze glimlachte voor de eerste keer. Een gebaar voor 'dank je' was er niet. Het Kiowa had daar geen woord voor. Het

sprak vanzelf dat iemand dankbaar was wanneer je iets goeds, iets loffelijks voor hem gedaan had; daar hoefde je geen woorden aan vuil te maken.

Het Kiowa is een toontaal, met ingewikkelde werkwoorden die je stijgend en dalend, bijna zingend, uitspreekt, en daarmee zeg je sowieso al 'dank je' omdat je verlost bent van die mannen met hun blauwe jassen en legerrevolvers, dik en lang als varkenspoten langs hun dijen, mannen die allemaal dezelfde jassen en broeken dragen, wat op zich al onnatuurlijk is. Hij had ze overbluft en haar gered. Ze keek hem schuin aan met een vrolijke trek op haar ronde gezichtje.

'Ja, losgelaten,' zei hij. 'Vrij.' Voorzichtig nam hij de .38 uit haar hand, klikte de veiligheidspal vast, legde het wapen links naast de bok en bedekte het weer met de reep spek. Dus ze wist hoe ze de veiligheidspal eraf moest halen, dacht hij. Hij glimlachte nogal stijfjes naar haar terug.

Ze worstelde onwennig met al haar rokken tot ze goed zat en keek met een klein glimlachje naar de sepiakleurige, druipnatte wereld van de Red Rivervallei. Niet echt een glimlach, eerder een geringe beweging van een van haar stroblonde wenkbrauwen. Ze zei iets in het Kiowa, wat vrolijk klonk: 'Ik heet Ay-ti-Podle, de Cicade die zingt in de buurt van rijpend fruit.' Ze gebaarde achterom naar het grote voskleurige rijpaard en wierp haar haar in haar nek. Alsof ze Pasha ook wilde laten delen in haar hervonden geluk.

'Ghohanna toch,' zei hij. Hij draaide zich om en keek haar aan. Als de luitenant een hand naar haar had uitgestoken zou ze de revolver hebben gespannen en hem ter plekke hebben neergeschoten.

Hij zei: 'Wat zal je familie blij zijn als ze hun lieve kleine engeltje weer terug hebben.'

‘Kap-i-den!’ zei ze stralend en ze klopte op zijn knokige hand.

‘Ghohanna,’ zei hij.

Spanish Fort lag op zo’n anderhalve kilometer afstand van de rivier, in een grote bocht. De Red River vormde de grens met het indianenterritorium. Ze waren door een grillig landschap gekomen met kleine, spitse heuvels waarop zich knobbels van steen verhieven alsof het monumenten waren, op rotswanden. Toen ze hun weg naar Spanish Fort vervolgden, reden ze er stapvoets voorbij en staarden er naar als naar kastelen in de verte. Er stak een voorjaarsstorm op in het noorden, die kwam aanrollen uit de prairie.

Laat in de middag kwamen ze aan in Spanish Fort. Dat stadje stond ook bekend als Red River Station, en met zijn twee plaatsnamen was het er druk. Ooit had hier een soort vestingwerk gelegen, misschien van de Spanjaarden, misschien ook niet, maar die waren al lang vertrokken. De kapitein trok de teugels strak en ontweek de andere wagens. Aanvankelijk zat Johanna achter in de wagen, diep weggedoken in haar grote Mexicaanse jorongo; die had ze strak om zich heen getrokken zodat ze een kegelvorm kreeg, net een kalkoven, helder rood met zwart.

Telkens als het lamoen boven het vijfde wiel onder de voeten van de kapitein zwenkte, produceerde de reiswagen een doordringend geluid. Een ogenblik haakten de wielen in die van een vrachtkar en de bestuurder en de kapitein moesten de wagens met hulp van een aantal omstanders achteruitrijden en lostrekken. Pasha trok hard aan zijn halster, maar die brak niet. Inmiddels zat de kapitein tot aan zijn knieën onder de rode modder. De veters van zijn rijglaarzen waren bedekt met rode modder. Vlagen rook van

houtvuren dreven in de straten: overal in de huizen en etablissementen werd eten klaargemaakt.

Hij keek naar boven, naar de hoge huizen en naar de mensen die op de eerste verdieping bezig waren met wat hij niet kon waarnemen, op ruziemaken en de ramen dichtslaan vanwege de wind na. Soldaten te paard reden twee aan twee voorbij. Plotseling blies een windvlaag de hoeden in de lucht en rukte aan de waslijnen. De stadsgeluiden werkten de kapitein al op de zenuwen, dus hoe moest dat voor het meisje zijn? Hij draaide zich om om haar een bemoeidigend klopje op haar rug te geven, zachtjes bonzend op de dikke rode wol. Ze keek hem angstig aan.

Aan het andere eind van het stadje was een terrein waar wagens gestald konden worden, maar dat was volgepakt met elk voertuig op vier wielen dat je je maar kon voorstellen. Niet ver daarvandaan was de legerplaats van de cavalerie van de Verenigde Staten, dus hij reed een dicht begroeid eikenbosje in, net buiten de stad. Daar bevestigde hij de huid en een van de zijdoeken aan de wagen en spande de andere zijdoek als een afdak boven de laadklep. Hij bond Fancy een bel aan, kluisterde haar en Pasha en liet hen los om te grazen. Hij stond even naar Pasha te kijken, met zijn stevige, gewelfde hals en grote ogen. Het dier was soepel en kalm. Hij herinnerde zich nog goed dat hij het dier in Dallas te koop had zien staan, tussen twintig andere paarden. Hij had direct zijn hoofd afgewend, want als de handelaar de blik op zijn gezicht had gezien was de prijs zo honderd dollar omhooggeschoten.

Na een tijdje hees de kapitein de meelbus uit de bak. Hij haalde het doosje met .38-patronen eruit en legde het onder de zitting.

‘Alles goed,’ zei hij tegen Johanna. Hij klopte het meel van zijn handen. ‘Zo, kind, jij mag ook iets doen. Probeer

dat komfoor maar aan de praat te krijgen.’

‘Ja, kap-i-den, ja ja.’

Ze verdween tussen de bomen, nog steeds blootsvoets, om brandhout te sprokkelen. Het onweer barstte los boven hun hoofd met een knal als artillerievuur, terwijl de verblindende zenuwbanen naar alle hoeken van de lucht flitsten. In Spanish Fort wemelde het van de vrachtkarren en pakhuizen, buiten het stadje liepen kuddes longhornrunderen rond die wachtten tot ze naar de overkant konden, terwijl er mannen onder canvas afdaken druk zaten te delibereren over de vraag wanneer het water zou zakken. En te bedenken hoe ze het vee over de Red konden krijgen voordat de dieren de oever hadden kaalgevreten en verhongerden.

6

Kapitein Kidd liep de stad weer in. Hij hield zijn hoed stevig bij de rand vast, terwijl het meisje de gietijzeren oven in speelgoedformaat voedde met stukjes brandhout. Hij zocht de man op die de vrijmetse-laarsloge beheerde en huurde de zaal voor die avond. Daarna liep hij het stadje rond om zijn aanplakbiljetten op te hangen. Als hij niet voor het meisje had moeten zorgen, zou hij niet bij de wagen hoeven te blijven, maar had hij een kamer kunnen huren met een kerosinelamp en gordijnen, een bad kunnen nemen en in een restaurant eten. De hemel mocht weten wat ze zou doen als iemand haar eten op een bord zou geven.

In de lichte mist timmerde hij alle biljetten met vier spijkertjes vast. Hij had lang geleden geleerd dat als hij zijn aankondigingen minder goed bevestigde, ze een prooi van de wind werden en steevast terechtkwamen bij mensen die het papier voor boodschappenlijstjes gebruikten, of voor andere doeleinden.

In de stad zag hij een vioolspeler die hij kende, Simon Boudlin. De man zat achter een glazen winkelpui van een dameshoedenzaak annex slagerij. Hij zat bij het raam met zijn kin op zijn vuist en zijn viool onder zijn arm, alsof hij etalagemateriaal was. Hij keek hoe de wereld aan hem voorbijtrok. Hij was niet lang, maar had het postuur van

iemand van één meter tachtig; hij had brede, rechte en volkomen vierkante schouders en smalle heupen. Zijn dikke haar vormde een halo van warrige bruine klitten en hij was zo sproetig als het ei van een parelhoen. Simon hief zijn strijkstok bij de slof omhoog en tikte op de ruit. Kapitein Kidd zag hem en ging naar binnen.

‘Simon.’

‘Kapitein.’

‘Speel je vanavond? Want ik heb een leessessie.’

‘Waar?’

‘In de vrijmetselaarsloge.’

De kapitein ging op een andere stoel bij Simon in de pui zitten en legde zijn hamertje en de stapel aanplakbiljetten op de vloer. Hij droogde zijn oude veldhoed af met zijn mouw.

‘Nee, geen probleem,’ zei Simon. ‘Ik heb al gespeeld. Geen concurrentie.’ Hij glimlachte. Hij miste twee tanden, maar dat zag je niet, totdat hij lachte, en dan ontstonden er twee diepe, ronde groeven aan weerszijden van zijn mond. Af en toe werkte hij voor de wielensmid en op een keer toen ze een naaf aan het boren waren, was het wiel losgeschoten uit de draaibank en had hem tegen zijn kaak geslagen. ‘Wat brengt je hier?’ Hij was weinig spraakzaam, behalve als hij iets te zeggen had. Hij kon wel aandachtig luisteren; dan hield hij zijn hoofd schuin als een meesje, zoals nu. De regendruppels gleden fonkelend langs het raam waarachter de mensen voorbijsjokten, het hoofd gebogen.

‘Ik ben onderweg naar Dallas en dan verder naar het zuiden,’ zei de kapitein. ‘Ik kom uit Wichita Falls.’

‘Dan ben je dus de Little Wichita overgestoken.’

‘Ja, en ik denk Britt Johnson en zijn mannen ook. Die zijn meteen naar het zuiden gegaan. Dus je hebt niets te doen?’

Simon schudde zijn hoofd. 'Ik heb net gespeeld voor de dansmeester van Dansschool Fort Worth. Die heeft hier achter lesgegeven.' Hij wees met zijn strijkstok. 'De jongen die gitaar zou moeten spelen was zijn instrument aan het stemmen bij de piano in de kerk, maar dat deed hij een octaaf te hoog en toen sprongen al zijn snaren.' Simon boog zijn hoofd en lachte. 'Pang, pang, pang, de ene na de andere; je zou denken dat hij het wel door zou krijgen.' Hij haalde een hand over zijn gezicht om zijn leedvermaak om de tegenslag van de gitarist te onderdrukken. 'Nou ja, dat heb ik zelf ook eens gedaan, lang geleden. Maar goed! Ze hebben me bij de wielensmid vandaan gehaald om te komen spelen. Kijk maar.' Hij plukte een houtkrul van zijn broekspijp.

'Aha. Moet je eens horen.' Kapitein Kidd schuifelde met zijn voeten en vroeg zich even af of Johanna niet al was weggelopen, het bos in. Hij keek naar zijn laarzen. Zijn broek. Modder tot aan zijn knieën.

Er waren een paar vrouwen in de zaak, die gehakt kwamen kopen, een man perste het vlees door een molen met een brede tuit tot een rode smurrie. In de andere hoek van de zaak stonden twee vriendinnen hoeden te passen. Achter uit de winkel klonken de lichte stemmen van nog meer meisjes en het geluid van een paar jongemannen met heel diepe stemmen die af en toe braken en doorschoten naar de hoogste registers. Ze kwamen naar buiten met hun dansschoenen in de hand. De kapitein nam zijn hoed voor hen af.

'Luister eens,' zei hij. Hij tastte rond in zijn hoofd naar zinnen en formuleringen en woorden om de situatie uit te leggen.

'Ik luister, ik luister,' zei de vioolspeler. Hij tikte lichtjes met de punt van de strijkstok tussen zijn voeten op de vloer.

Er moest een wijsje door zijn hoofd spelen.

‘Het zit zo. Ik moet een meisje dat bij de Kiowa’s gevangen heeft gezeten naar haar familie terugbrengen, naar San Antonio in het zuiden. Ze zit in mijn wagen, daar bij dat eikenbosje achter de stalhouderij, eten te koken.’

Simon keek door de beregende ruit naar de passerende voertuigen, en naar de mannen en vrouwen die zich over het pad van ruwe, nieuwe planken haastten.

‘Je neemt me in de maling,’ zei hij. ‘Dat is meer dan zeshonderd kilometer.’

‘Nee, het is geen grap.’

‘Hoe oud is ze?’

‘Tien. Maar ik heb het idee dat ze genoeg ervaring heeft als het op vechten aankomt, Simon.’

Simon volgde met zijn blik een cowboy die voorbij kwam, met zijn hoed schuin tegen de toenemende regen en laarzen die glommen van de druppels.

De vioolspeler knikte en zei: ‘Die zijn altijd oorlog aan het voeren.’

‘Hoe het ook zij, het kind is niet langer vertrouwd met de gebruiken en manieren van blanke mensen en ik heb iemand nodig die haar in de gaten houdt tijdens mijn leesessie. Jij en je verloofde, juffrouw Dillon, zouden mij een plezier doen als jullie op haar zouden passen wanneer ik aan het lezen ben. Ik ben bang dat ze ervandoor gaat als ik haar alleen laat.’

Simon knikte langzaam als een pompstang. Hij dacht na. ‘Ze wil naar hen terug,’ zei hij.

‘Kennelijk, ja.’

‘Ik weet van iemand die ook zo was,’ zei Simon. ‘Hij werd Kiowa Dutch genoemd. Hij had helblond haar. Niemand wist waar ze hem gevangen hadden genomen, of wanneer. Hij zelf ook niet. Ik was een dansavond hier in

Belknap aan het begeleiden toen ze met hem aankwamen. Hij wist te ontkomen aan de soldaten die hem hier hadden gebracht en is al lang weer terug.'

'Ik geloof dat ik van hem heb gehoord,' zei de kapitein. Hij trommelde met zijn vingers op zijn knie. 'Best griezelig, vind je niet, als je ziet hoe hun geest totaal verandert. Maar ik heb dit nu eenmaal op me genomen en moet een poging wagen.'

Simon hief zijn viool en streek met zijn stok over de snaren. Zijn vingers, hard en eeltig door het schrijnwerk, en met stompe vingertoppen, dansten over de snaren en er klonk een deuntje, 'Virginia Belle': 'Je verscheiden bracht ons lijden, o, Virginia Belle.' Hij stopte en zei: 'Excuus. Dat gaat vanzelf. Maar ja, ik zal Doris even halen.'

Hij moest even nadenken waar Doris kon zijn. Waarschijnlijk verzorgde ze op dat moment een dame die Everetson heette en griep had. Hij moest plotseling gapen, tilde de vioolkast op en hield hem voor zijn mond, zoals anderen, die geen viool spelen, hun hand voor hun mond houden wanneer ze gapen. Hij zei: 'Kapitein, ik vrees dat je een zware last op je hebt genomen.' Hij tikte met zijn strijkstok op zijn schoen.

'Voor een oude man, bedoel je.'

Simon stond op en boog zich over zijn vioolkist, wikkelde zijn instrument in een lap gewaxte zijde en legde de viool op het fluweel. Pets, pets, klikten de sluitingen dicht. Hij kwam overeind.

'Ja, voor een oude man; dat is precies wat ik bedoel.'

De kapitein en Simon en Doris haastten zich gedrieën door de motregen naar het eikenbosje. Onder het roestkleurige bladerdak, de huif en de gespannen zijdoeken was het bij de wagen nog redelijk droog. Het meisje had een maaltijd

van maïsbrood, spek en koffie klaargemaakt en zat in kleermakerszit tussen de lange banken als een hindoe-staanse yogi, met het eten voor zich uitgestald. De gouden letters HEILZAME BRONNEN glinsterden helder in het licht van de lantaarn.

Ze doken onder de geïmproviseerde luifel.

Doris nam haar druipende strohoed af en zei: 'Hallo!'

Johanna keek even naar de kapitein, alsof ze wilde vragen of ook hij die vrouwelijke geestverschijning zag, en richtte toen zonder een woord te zeggen haar blik weer op Doris.

Doris had een bundeltje bij zich. Ze vouwde het open en stak het het meisje met een stralende glimlach toe. Het was een pop met een porseleinen kop waar donkere ogen op waren geveerd. De pop had een bruin-met-groen geruite jurk aan en een sjaal om en er waren zwarte schoenen op haar porseleinen voetjes geschilderd. Johanna stak een vuile hand onder haar deken vandaan en pakte de pop bij een voetje beet. Een ogenblik omklemde ze het lijfje. De pop leek op de gewijde *taina*-figuur die alleen tijdens de Zonnedans tevoorschijn werd gehaald. Ze tuurde in de ogen van de pop. Daarna zette ze haar tegen een van de zijbanken, opende haar handen en zei iets in het Kiowa.

'Hmm,' zei Simon. Hij stond onder het canvas afdak en woelde door zijn haar om de druppels eruit te schudden. Hij had zijn viool veilig in zijn kamertje boven de smederij achtergelaten. Hij droeg een oude infanteriejas uit 1840, met een hoge staande kraag. De jas was vaak versteld en sommige lappen waren over elkaar genaaid. 'Wel heb ik ooit! Volgens mij spreekt ze de pop toe.' De vioolspeler stak zijn handen uit naar de warmte van het komfoor en deed ze open en dicht om zijn stijve vingergewrichten los te maken.

Doris had aardewerken borden gevonden in een doos

met eetgerei. ‘Ze is net een elf,’ zei ze. ‘Ze lijkt op een van die feeën uit de magische wereld. Ze zijn noch het een noch het ander.’ Ze zocht een plek voor de borden, op de laadklep en boven op dozen.

Simon keek ernstig naar zijn grote liefde. ‘Doris,’ zei hij, ‘je Ierse komaf steekt op de vreemdste momenten de kop op.’

‘Je moet haar niet aanstaren,’ zei Doris. ‘Maar zo is het toch?’

‘Ze denkt dat het een afgod is,’ zei Simon.

De kapitein stond over de laadklep gebogen zijn reistas te doorzoeken en luisterde naar hun gesprek.

‘Misschien wel ja,’ zei Doris. Ze schepte het eten op en legde op elk bord een stuk bestek, wat ze ook maar kon vinden: de twee vorken, het kampmes en een opscheplepel. Daarna keek ze naar het meisje, dat zo alleen was, tweemaal buitgemaakt, meegesleurd op het tij van de wereld. Plotseling brandden de tranen in Doris’ ogen en ze veegde ze af met de rug van haar hand. ‘Maar ik denk van niet. Die pop is net als zij: niet echt en niet niet-echt. Ik hoop dat ik duidelijk ben. Je kunt haar allerlei kleren aantrekken en toch blijft ze even vreemd als daarvoor omdat ze tweemaal een schepping heeft doorgemaakt.’

Ze zette een bord voor het meisje neer.

Doris’ haar was zwart met een blauwe gloed, een zeldzaam, Iers, diep zwart. Ze was een tengere vrouw met pezige, gespierde polsen van het harde werken. Ze zei: ‘Bij onze eerste schepping keert onze ziel zich, naar we hopen, tot het licht, laat de dierlijke wereld achter zich. Met Gods hulp. Bij een tweede schepping wordt tenietgedaan wat er bij de eerste werd gevormd. Het valt uit elkaar. We vallen uiteen. Het meisje zal zich afvragen: waar is de vaste grond van mijn bestaan?’

De kapitein haalde zijn scheergerei tevoorschijn. Hij liep ermee naar de andere kant, hing zijn spiegel op aan een bout en begon zich te scheren. 'Juffrouw Dillon, hoe komt u aan die kennis?' vroeg hij.

'Van An Gorta Mór,' zei ze, 'de Ierse hongersnood. Kinderen verloren hun ouders en moesten bij andere mensen gaan wonen. Ook in gedachten vertrokken ze. Toen ze terugkeerden, waren ze onaf. En ze bleven maar vallen.' Ze schudde de druppels van haar rok, die ze met spelden had opgehaald, en keek toe terwijl Johanna behoedzaam stukjes spek zat te eten.

'Tja, ik weet niet wat ik daaraan kan doen.' De kapitein kwam weer naar voren, ruimde zijn scheergerei op en ging op de bus meel zitten. Zijn ruggengraat kraakte toen hij zijn lange, oude lichaam voorover boog om zijn kranten door te nemen. Hij moest geld verdienen. Hoe interessant dit ook was, eerst wilde hij munten in het verfblik horen vallen. Daarna kon hij luisteren naar mysterieuze verhalen over kinderen die onaf waren en hun verdriet en rafelranden met zich meedroegen.

'En hier wordt niets over geschreven in de kranten; in het geheel niet over arme mensen,' zei Doris. 'Er zitten grote gaten in je kranten. Niemand ziet hen. God ziet hen.'

De kapitein at zijn bord leeg, legde zijn mes en vork er kruiselings op en zette het bord op de laadklep. 'Ja, ik weet zeker dat Hij dat doet. In ieder geval moet ze terug naar haar familie. Ze is slechts onder mijn hoede tot we in Castroville zijn.'

'Wat voor familie heeft ze?'

'Dat zijn Duitsers.'

'Ach!' Even sloeg Doris haar beide handen voor haar gezicht en vervolgens liet ze ze in haar schoot vallen. 'Dan heeft het kind drie talen moeten leren spreken.' Ze veegde

haar handen af aan de meelzak. ‘Laat haar bij ons achter, kapitein. Wij zullen wel voor haar zorgen.’

Simon hield op met eten. Hij trok zijn onderlip naar binnen en zijn wenkbrauwen schoten omhoog van verbazing.

Doris zei: ‘Het is net mijn zusje dat gestorven is.’

‘Eh... mijn lieve Doris,’ zei Simon, ‘dan hebben we volgende maand, als we trouwen, meteen al een kind.’

Doris trok haar smalle schouders op. ‘De priester heeft alles gezien,’ zei ze.

De kapitein dacht: dit meisje gaat voor problemen en conflicten zorgen, overal waar ze heen gaat, overal waar ze neerstrijkt; niemand zal haar willen om wie ze is. Een roodharig stiefkind, voorbestemd voor het washuis.

‘Juffrouw Dillon, dat is een genereus aanbod, maar ik heb beloofd haar naar haar familie terug te brengen. Daarvoor heb ik een goudstuk van vijftig dollar aangenomen.’

De opluchting viel van Simons gezicht af te lezen.

Het meisje kroop zo ver mogelijk weg in wagen, tegen de rugleuning, en verborg zich in de dikke jorongo.

Kapitein Kidd had achter in de vrijmetselaarsloge zijn leeskledij aangetrokken. Die bestond uit een nette zwarte frak met één rij knopen, die reikte tot de knieën, een bijpassend vest en een overhemd van witte katoen met een patroon van zijden liervogels in dezelfde kleur; lichtelijk vergeeld dus. Hij had zo'n nieuwe ascot-halsdoek van zwarte zijde en een halfhoge zijden cilinderhoed. Hij stopte zijn besmeurde reiskleren in zijn tas, liep de zaal in en stapte het podium op. Op een houten kist (50 FL. KILMEYERBIER stond erop) aan de linkerkant zette hij zijn lantaarn neer zodat het licht op zijn kranten viel.

Hij begroette de aanwezigen en luisterde naar de geldstukken die in het verfblik rinkelden: stuivers en muntjes van tien of twee cent, penny's en soms kwartjes. Wie met een kwartje betaalde, pakte zelf zijn wisselgeld. De opkomst was behoorlijk, ondanks de mist die nog steeds in vlagen minuscule druppels naar beneden viel uit de wolken die door de lucht boven Spanish Fort joegen. Hij sloeg de *Daily News* uit Londen open. Hij zou beginnen met een paar serieuze nieuwsartikelen en daarna iets lezen over dromerige plaatsen ver hier vandaan. Zo deelde hij al zijn leessesies in. Dat werkte.

De lantaarn bescheen zijn gezicht van opzij, waardoor er zich blinkende maancirkels van licht door de glazen van

zijn leesbril op zijn jukbeenderen aftekenden. Hij las een artikel voor over de Frans-Pruisische Oorlog. Het stuk ging over de delicate Fransen, geparfumeerd met eau de toilette, die er bij Wissembourg duchtig van langs hadden gekregen van enorme blonde Duitsers die stevig en sterk waren door hun dieet van worst. De afloop viel makkelijk te voorspellen. Het publiek luisterde verrukt. Nieuws, helemaal uit Frankrijk! Niemand wist ook maar iets van de Frans-Pruisische Oorlog af, maar iedereen stond er versteld van dat deze informatie van de andere kant van de oceaan hen had weten te bereiken, hier in het noorden van Texas, in hun stadje langs de buiten zijn oevers getreden Red. Ze hadden geen idee hoe het hierheen was gekomen, welke vreemde landen het had doorkruist en wie het had gebracht. Of waarom.

Kapitein Kidd las zorgvuldig en precies. Hij had diepliggende ogen achter zijn ronde bril met gouden montuur. Hij legde zijn kleine gouden jachthorloge altijd naast zich op het spreekgestoelte om bij te houden hoe lang hij bezig was. Hij straalde wijsheid, levenservaring en autoriteit uit; vandaar dat zijn leessessies in trek waren en de munten in het verfblik rinkelden. Wanneer mensen zijn aanplakbiljetten gelezen hadden, kwamen de mannen de saloon uit, ze slopen uit schimmige etablissementen, verlieten hun warme huizen en liepen door de regen, lieten hun vee met vers stro in de wei bij de kolkende Red achter om het nieuws uit verre streken te horen.

En nu nam hij hen mee naar verre plaatsen en vreemde volken, liet hen kennismaken met mythische denkwijzen en de verhaalstructuur van sprookjes. Hij las uit de *Philadelphia Inquirer* over dr. Schliemanns zoektocht naar het oude Troje, ergens in Turkije. Hij las dat men erin was geslaagd telegraafkabels tussen Engeland en India aan te leg-

gen. Dat was een artikel uit de *Calcutta Times*, doorgeseind naar de Britse *Daily Telegraph*, een technologische ontwikkeling die niet van deze wereld leek.

Toen hij even opkeek, meende de kapitein de blonde man weer te zien; in ieder geval lichtte er iets asblonds op aan de rand van zijn lichtkring. Hij dacht daar een ogenblik over na terwijl hij worstelde met de grote bladzijden van de *Boston Daily Journal*, waarna de gedachte hem weer ontglipte. Ook hier las hij tot slot het bericht over de onfortuinlijke Hansa, door het pakijs verbrijzeld tijdens de poging de Noordpool te bereiken, en over de overlevenden die door een walvisvaarder waren gered. Dat dit het populairste artikel was, kon hij merken aan de houding van zijn toehoorders: ze bogen zich voorover en luisterden geboeid naar wat hij hun te vertellen had over nog onbekende landen, over koninkrijken van ijs, met mythische dieren, gevaren die afgeslagen werden, in bont gehulde sneeuwmen-
sen.

Net toen hij bezig was zijn kranten in zijn portefeuille op te bergen kwam Simon door de achterdeur de vrijmetse-
laarsloge binnen.

‘Meneer, het meisje is weg!’

Er was niets wat mensen sneller in beweging bracht dan het bericht dat er een kind vermist werd. De kapitein propte de kranten in zijn portefeuille, harkte alles bijeen – bril, lantaarn met walmende lont, geldblik – zette zijn zijden hoed met een klap op zijn hoofd en rende de deur uit, de regen in.

Ze waren in slaap gevallen, Doris en Simon, terwijl ze op de munitiekist en de meelbus zaten, dicht bij elkaar tegen het grote achterwiel geleund bij een goed vuurtje. Simon was ergens wakker van geworden en toen was ze verdwenen.

Ze was te voet weggegaan. De pop was ook weg.

Iemand op blote voeten viel makkelijker op te sporen dan iemand met schoenen. De tenen maken vier duidelijk zichtbare afdrukken en de grote teen drukt er breed een vijfde naast, als een misplaatste duim. In de lichtstraal van de lantaarn zagen ze haar spoor in de modderige weg van rode klei uit Spanish Fort weglopen, in de richting van de rivier. De rivier, die zich opgetogen uit de begrenzing van zijn oevers had bevrijd, was een kolkende binnenzee geworden. Ze konden hem al op ruim een kilometer afstand horen. Het begon harder te regenen en de bliksem kwam knetterend aanflitsen vanuit het noordwesten, waar een nieuw stormfront de avondlucht vulde. De lantaarn verlichtte de duizenden miljoenen druppels die in de kleuren van staal en ijs neerdaalden. Ze had de geulen in de weg gevolgd die naar de rivier leidden. Het spoor slingerde langs de kronkelende eikenbomen, verwrongen bomen met een angstaanjagende kruin van dor blad, en het spoor zou al snel het wassende water bereiken.

De kapitein liep gebogen terwijl de regen op hem neerkletterde. Hij had pijnlijke gewrichten. Hij moest een jonger iemand zien te vinden om haar naar het zuiden te brengen en dergelijk gedoe op zich te nemen. Iemand die lenig en geduldig en sterk was.

Hij en Simon de vioolspeler ploeterden voort.

‘Ze is er vandoor en dat is mijn schuld!’ Simon sloeg op zijn been. Er klonk een natte pets. ‘Kapitein, het spijt me zo!’ Hij moest schreeuwen om boven het geluid van de regen uit te komen. Met zijn hand aan zijn hoed rende hij naast de kapitein.

‘Geeft niet!’ schreeuwde de kapitein terug. ‘Niets aan te doen!’

Als iemand hem te hulp moest komen, dan het liefst

Simon. De vioolspeler was klein van postuur, maar kon goed vechten, was erg sterk en een ervaren schutter. Ze renden door de regen als door dichte begroeiing. Ze vochten zich er een weg doorheen. Ergens waar iemand bomen had gekapt struikelden ze over de stronken en ze raakten verstrikt in ranken woekerend warkruid. Ze kwamen langs Pasha en Fancy, die stonden te grazen en naar hen snoven. De kapitein voelde zich steeds kleiner worden tijdens het lopen. Een man van zijn leeftijd zou meer vlees op de boten moeten hebben, hij hoorde in een hotelkamer in Spanish Fort te zijn, waar hij na een stevige maaltijd uit het raamkozijn kon leunen, de rook uit zijn neus laten ontsnappen, naar het zwakke lamplicht achter de ramen kijken en zijn geld tellen. Dit was niet eerlijk.

Ze hielden stil toen ze het glinsterende water zagen. Daar, nog geen dertig meter verderop, stond Johanna op een kleine verhoging van rode steen aan de rand van de rivier, zo nat als een kat en met zware rokken van de regen. Ze had de pop tegen haar borst geklemd. Bij het flitslicht van de bliksem zag de kapitein een groep indianen aan de overzijde van de watervlakte. Ze waren onderweg. Waarschijnlijk stond hun kamp onder water.

De rivier de Red steeg nog steeds. De stroom voerde hele pecannotenbomen mee, rollend en malend als een waterrad. De indianen stonden stil en keken naar de overkant, misschien naar de lichten van Spanish Fort in de verte, en Johanna riep iets naar hen in het Kiowa, maar ze hoorden haar niet. De afstand was te groot, het gedruis van de rivier te luid.

‘Johanna!’ riep de kapitein. ‘Johanna!’

Ze legde de pop neer en schreeuwde met de handen om haar mond naar de indianen. Wat stelde ze zich voor dat er zou gebeuren? Dacht ze dat ze haar kwamen halen? Ze schreeuwde om haar moeder, om haar vader en zussen en

broers, om een leven op de prairie, een nomadenbestaan achter de bizons aan. Ze riep om haar volk dat met het water mee trok, dat met alle onzekerheden wist te leven, dat moed toonde tegenover vijanden, dat zonder voedsel en water en geld en schoenen en hoeden kon en er niets om gaf geen matrassen, stoelen of olielampen te bezitten. Ze stonden over het water naar haar te staren alsof het elfen of feeën waren, nat en glimmend bij elke bliksemflits. De mannen stonden tussen hun paarden, bekapt met slordige bundels tipipalen, en sleeën met doorweekte kinderen, in jassen van bizonleer, die het meisje aanstaarden. De mannen omringden de sleeën en hadden van alles om hun wapens gewikkeld om ze droog te houden. Een van hen schreeuwde iets terug over het water. Het bliksemlicht verlichtte ze allemaal een ogenblik zeer gedetailleerd, als een camee, daarna niet en weer wel.

Johanna riep weer. 'Ze hebben me gevangengenomen. Red me, neem me terug.' Ze zou de moderne wereld met z'n telegraaf en z'n spoorwegen en z'n ingewikkelde politieke systemen die laag op laag waren opgetast, met liefde de rug toekeren. Alles weg... alles. Ze zou de aarde rondtrekken, dankbaar voor de zon en het gras, vaak vuil en onder de luizen en nat en koud, net als zij daar aan de overkant, maar dat kon haar niets schelen.

Een van de krijgers op de andere oever haalde een lang wapen uit zijn omhulsel en hief het. Een blauw-witte loop flitste op in een bliksemschicht. Hij richtte en schoot. Een vlam zo groot als een schoorsteenborstel, en daarna sloeg de zware kogel in in een rots vlak bij hen zodat er stukjes rode zandsteen in het rond spatten. De knal was hoorbaar als een dof 'klunk'. Ze hadden haar niet gehoord, ze wisten niet wie ze was. Een waarschuwingsschot: wegblijven.

De vioolspeler en de kapitein lieten zich plat voorover

vallen met de handen uitgestrekt in het hoge bruine gras.

‘Dat was een Sharps!’ schreeuwde Simon.

Het meisje stond nog steeds te roepen, ze was niet van haar plek gekomen. Toen bukte ze zich en zette de pop tegen de rots, met het beschilderde gezichtje naar het india-
nenterritorium gericht.

‘Kaliber vijftig,’ zei de kapitein. ‘En als ze eenmaal schieten, volgt er vast meer.’

Hij sprong overeind en geep het tienjarige meisje bij de achterkant van haar jurk, draaide haar om en begon te rennen. Daarna pakte hij haar bij een van haar armen vast, de vioolspeler nam de andere arm en zo sleurden ze haar terug naar haar bestemming. Naar de wagen, naar de blanke-mensenwereld vol noodzakelijkheden, die haar evenmin leek te willen hebben. Er scheurde weer een vijfhonderd-twintiggreins kogel door de lucht boven hen. Zelfs boven de luide regen uit konden ze het ‘njau-au-au’ horen. De kogel sloeg in in een witte eik en rukte een tak zo groot als een regenpijp af.

De kapitein bleef nog tot laat in het donker en de regen in de HEILZAME BRONNEN-wagen zitten, waar hij zijn geld telde en dacht aan de lange reeks etappes op weg naar San Antonio en Castroville. Het meisje sliep. Langzaam kleepte hij zich om. Al zijn gewrichten deden pijn. Hij bedacht dat ze niet eenmaal gehuild had. Zijn pijp en het spatje rum dat Doris en Simon voor hem hadden achtergelaten deden hem goed. Die had hij nodig. Hij overdacht in stilte hoe zwaar deze opdracht voor hem was. Hij moest zijn verstand verloren hebben. Seniliteit, kindsheid. Maar hij had het beloofd. Ik zal het klaarspelen, dacht hij. Ik zet haar bij haar familie af, al span ik nooit meer een revolverhaan. Hij sloeg de krant uit Boston open en zat nog lang wezenloos naar reclames voor kuren en haarstukjes te staren.

Ze reisden verder naar het zuiden. Hij was vergeten een smid op te zoeken om de barst in de metalen band te laten maken, maar de wielen waren opgezet door het vocht en klemden nu misschien wel strak tegen de velgen. De strengen van het gareel rinkelden, de hoeven van het paard wierpen kleine klodders modder omhoog, de beboste heuvels weken langzaam aan weerszijden terug. Het was een aangename dag en een witte damp rees op uit vochtige holten in het landschap. Hij zou het wiel in Dallas moeten laten repareren, maar zijn geld was bijna op. Hij had de vrijmet-selaarsloge betaald en zijn voorraden en het graan voor de paarden aangevuld en nu was er niet veel over.

Toen ze het stadje achter zich hadden gelaten was ze naast hem komen zitten. Ze had voor zich uit zitten zingen en een hand in de lucht laten dansen. Met de veerkracht van een tienjarige had ze aanvaard dat ze de rivier de Red niet kon oversteken om zich bij haar stam te voegen en nu zong ze dus en maakte dansende handgebaren.

‘Zo, Johanna,’ zei hij. Hij was zichzelf weer meester. Nu moest hij geduldig zijn. ‘Je tante, je oom? Die zie je snel weer.’

Ze keek strak voor zich uit met die afwezige blik die betekende dat ze haar geest aftastte, oude registers raadpleegde.

Hij probeerde het in het Duits. ‘Tante Anna,’ zei hij. ‘Onkel Wilhelm.’

Ze draaide zich naar hem toe. ‘Och ja,’ zei ze. Ze klonk verbaasd. Maar toen leek ze met iets verwarrends te worstelen in haar hoofd, iets wat in de knoop zat en wat ze niet los kon krijgen.

Ze opende haar besmeurde handen in haar schoot en staaarde naar de handpalmen. Ze kromde haar vingers. Ze zag niet echt iets. Haar gezicht was niet langer dat van een

kind, maar dat van iemand die iets onbeschrijflijks heeft meegemaakt, iets wat niet te bevatten valt, en een ogenblik was ze niet in staat woorden te vormen. Ze deed haar handen open en dicht, open en dicht.

Ten slotte sprak ze. 'Mutti, Vati.' Ze hief haar gezichtje naar hem op. 'Tod,' zei ze.

Ze reden door een bos met witte eiken, terwijl het gelijkmatige geklik van de gebroken ijzeren band de omwentelingen van het wiel aangaf. Fancy's tuig rinkelde. Gekromde takken tekenden een zigzagpatroon in de lucht. De afgevallen eikels knerpten onder de wagenwielen.

De kapitein keek naar haar, in haar argeloze ogen, waarin hij het herontdekte verdriet kon zien, plotse gruwelijke herinneringen. Hij beet op zijn onderlip van spijt omdat hij erover was begonnen. Hij wikkelde de deken nog wat dichter om haar heen en glimlachte naar haar.

Hij zei: 'Denk daar maar niet aan, meisje. Laten we wat woordjes oefenen.'

Ze knikte ernstig terwijl ze met één hand telkens een ruche aan haar mouw pakte en weer losliet.

'Hand,' zei hij. Hij stak zijn hand op.

'Hand,' zei ze.

'Paard.' Hij wees naar Fancy, die voor hen uit draafde.

'Paad.'

De kapitein kende vrijwel geen Kiowa, maar hij wist dat ze geen r hadden.

'Knap, hoor!' zei hij opgewekt.

'Knap hool.'

Maar haar stem klonk nu somber en ontmoedigd. Ze had de taina, de pop, achtergelaten om de overkant van de Red voor haar te bewaken. Dat was geregeld. Nu stond ze voor een nieuwe, lange, zware weg naar elders. Knap hool.

Ze staken de Clearkreek over en vervolgens de Dentonkreek en bereikten na twee dagen op een kille middag om vier uur eindelijk het stadje Dallas. Het meisje was nog stiller en angstiger dan in Spanish Fort en leek overdonderd door het lawaai, het overweldigende aantal wagens en de gebouwen, waarvan sommige van steen en metselwerk waren opgetrokken en een verdieping hadden. Ze sprong achter in de wagen en drukte zich tegen de achterkant van de rugleuning aan, tussen de meelbus en zijn reistas.

Ze kwamen de stad binnen via de noordelijke weg, die langs meerdere smederijen voerde: spelonken onder een luifel waarin een scharlaken licht brandde en waar het krioele van de mensen en paarden, tabaksrook en het lawaai van metaal dat met kracht werd bewerkt om wat men in deze wereld nodig had met bouten aan elkaar te verbinden.

Johanna keek er verschrikt naar binnen. De kapitein was blij ze te zien. Hij zou er morgen zijn wagen brengen. Maar eerst moest hij natuurlijk vragen hoeveel een nieuwe metalen band plus arbeidsloon kostte.

Ze reden verder de stad in, over Trinity Street, waar het druk was met blanke mannen in strakke kleren en vrouwen in jurken die bestonden uit monumentale constructies van stof en baleinen. Johanna staarde enigszins geboeid naar twee zwarte vrouwen die boodschappenmanden droegen waar verschrikte kippenkoppen uit staken.

Ten slotte kwam de kapitein aan bij Gannets stalhouderij en daar stapte hij van de wagen.

Een stalknecht pakte het hoofdstel van Fancy en riep: 'Hu, hu!' Alsof de vermoeide kleine schimmel op het punt stond de oprit af te stormen.

'Hou haar maar goed in bedwang,' zei de kapitein. 'Ze wordt straks helemaal wild.'

Fancy liet haar hoofd hangen, rolde haar tong onder de

ijzeren staaf van het bit langs en gaapte.

‘Je weet maar nooit,’ zei de man. ‘Altijd onvoorspelbaar, nieuw paard, nooit eerder gezien.’ Hij hikte.

‘Zeker,’ zei de kapitein. ‘Je zult wel niet meer dan drie of vier keer per dag een nieuw paard tegenkomen.’

De man hielp de kleine schimmel uit het tuig en tilde het gareel van haar rug. Er hing een dranklucht om de man, rook de kapitein.

Mevrouw Gannet kwam uit de voeropslag lopen met drie lege, bepoederde zakken in haar handen. Ze droeg haar bonnet achter op haar hoofd, met de linten bungelend over haar schouders. Nog steeds heel slank, dacht de kapitein. Taille van een jonge meid.

‘Kapitein Kidd!’ riep ze uit. Ze kwam glimlachend naar hem toe en legde een hand op de bak van de HEILZAME BRONNEN-wagen toen ze tussen de rode wol het meisje zag zitten, dat haar met een glazige blik aanstaarde. Ze wendde zich met een vragende blik naar de kapitein. Steunend met een arm op het hoge achterwiel gaf hij haar uitleg. Hij was zeker een kop groter dan mevrouw Gannet. Terwijl hij zijn verhaal deed, verbaasde hij zich er weer over dat ze de stalhouderij in haar eentje leidde.

Hij was verreisd en zat onder de rode riviermodder, maar toch moest hij in dit kloffie kranten gaan kopen. Daar viel niets aan te doen.

‘Naar San Antonio!’ zei mevrouw Gannet. ‘Lieve hemel, dat is een heel eind, kapitein. En u bent helemaal alleen onderweg. Je hoort de laatste tijd berichten over roofovervallen in het hele land.’ Ze draaide zich om naar de stalknecht om te zien wat hij aan het doen was. De kapitein wist dat ze weduwe geworden was vanwege een roofoverval. Een jaar geleden hadden ze meneer Gannet in stukken aangetroffen langs de weg naar Weatherford, en om geen van de stukken

zaten kleren. Ze zei: 'Waarom wacht u niet tot er een konvooi gaat?'

'Ja, ja,' zei hij. 'We zullen wel zien. Het komt wel goed.' Hij zag de weifelende uitdrukking op haar gezicht. 'Ik ben gewapend,' zei hij. 'Ik heb een pistool en een jachtgeweer. En nu moet ik op zoek naar nieuwe kranten en een hotel. Kan ik haar een paar uur bij u achterlaten? Ik denk niet dat ze wegloopt en gaat rondzwerven door Dallas. In Spanish Fort kon ze ergens naartoe: naar de rivier. Hier is ze midden in vijandelijk terrein, om het zo maar eens te zeggen.' Hij streek met een blauw dooraderde hand over zijn zilvergrijze stoppelbaard van twee dagen. 'Ik zie er niet uit, mevrouw Gannet.'

Ze lachte en zei dat hij gerust zijn zaken kon gaan regelen, zij lette wel op het meisje. Als hij zich nu even omkleedde in de voeropslagruimte zou ze zijn reiskleren naar mevrouw Carnahan sturen en haar meteen vragen of ze niet ook een tweedehands jurk had die het meisje paste, en misschien nog wat andere noodzakelijke kledingstukken. Het kind had schone kleren nodig. Hij pakte zijn portefeuille en keek haar aan. Een weduwe, niet ouder dan vijfenveertig. Pijnlijk jong. Haar ogen hadden de kleur van hazelaarblad en ze had een lieve glimlach.

'Mijn dank is groot,' zei de kapitein. Hij nam zijn hoed voor haar af, zette hem weer op. 'Ik kom betalen als we morgen vertrekken.'

Hij draaide zich om naar Johanna en zag tot zijn verbazing dat ze haar kleine hand uit de jorongo naar hem uitstak. Ze was erg bang en dacht misschien dat hij op het punt stond haar over te dragen aan weer een andere vreemdeling. Hij glimlachte en legde eventjes zijn hand op haar voorhoofd, als alternatief voor een klopje op haar wang, die achter de rode wol schuilging.

‘Het is goed,’ zei hij. ‘Het is goed.’

Hij haalde zijn jachthorloge tevoorschijn. En stopte het weer weg. Johanna had geen enkele notie van tijd. Het had geen zin haar te zeggen dat hij over een uur weer terug was. Vandaar dat hij alleen maar zei: ‘Hier. Blijven.’

De kapitein kleepte zich om, gaf zijn reiskleren aan mevrouw Gannet en liep de straat weer op. Hij nam zijn krantenportefeuille onder de arm en ging naar de Stemmons Ferry Road, waar hij twee kamers boekte in een hotel. Het was een houten gebouw met dunne wandjes en bestoven meelzakken in plaats van gordijnen, maar hij wist nog niet precies hoeveel geld hij met zijn leessessie zou verdienen. Een bad kostte er vijftig cent, een exorbitant hoog bedrag, maar hij telde het neer en zat een kwartier in het warme water, waarna hij zich schoor.

Hij vond de eigenaar van het Broadway Playhouse achter een vroege borrel in de Bluebonnet Saloon en boekte het theaterzaaltje voor die avond. Hij schreef de afspraak op papier en liet de man ondertekenen, voor het geval hij later te dronken zou zijn om het zich te herinneren.

Daarna liep hij Trinity Street af naar Thurber's Couranten- en Handelsdrukkerij, waar de verleidelijke geur van drukinkt en het gestamp van de drukpers uit het achtergedeelte van het vertrek hem tegemoetkwamen. Het was een met de hand bediende plaatpers van Chandler & Price, die traag het ene na het andere affiche- of advertentieniveau uitspuwde. Er slingerden zetregels en bindersbenodigdheden in het rond, en er stond een stansmachine. Aan de muur hing een bord:

U BEVINDT ZICH IN EEN DRUKKERIJ

KRUISPUNT VAN CULTUREN

Bescherming van kunsten tegen de tand des tijds

ARSENAAL DER ONVERSCHROKKEN WAARHEID

TEGEN GEFLUISTERDE GERUCHTEN

NIJVERE BAZUIN VAN DEN HANDEL

Hier nemen woorden een hoge vlucht

EN GAAN NIET TEN ONDER IN GOLVEN VAN GELUID

VERANDEREN NIET DOOR DES SCHRIJVERS HAND

DOCH TROTSEREN STANDVASTIG DE JAREN

DOOR PROEFLEZING GESTAAFD

Vriend, dit is heilige grond

U BEVINDT ZICH IN EEN DRUKKERIJ

De kapitein moest even slikken om de plotselinge hevige steek van jaloezie weg te werken, waarna hij zich weer min of meer goed voelde.

Thurber begroette hem en informeerde naar zijn gezondheid, zijn leessessies, zijn reizen, de dreiging van de indianen in het noorden. Vond hij het niet gevaarlijk onderweg? De kapitein keek Thurber strak aan met zijn donkere ogen en zei nee, dat vond hij beslist niet, en hij verzekerde hem ervan dat hij, Jefferson Kyle Kidd, nog niet aan een badstoel noch aan een invalidenbed gekluisterd was, maar dat hij als het zover was Thurber uiteraard op de hoogte zou stellen door middel van een briefkaart. Maar hartelijk dank voor uw bezorgdheid.

De kapitein liep een rondje door de drukkerij en bekeek de zettafels en de letterkasten. Thurber vouwde zijn handen achter zijn rug ineen en schonk zijn twee drukkersjongens een blik van verstandhouding. Daarna kocht de

kapitein een vel briefpapier met envelop en de laatste editie van de *Philadelphia Inquirer*, de *Chicago Tribune*, de Britse *Times*, de *New York Herald* en *El Clarion*, een krant uit Mexico-Stad. Straks ging hij op zijn gemak in zijn hotelkamer onder een echt dak een selectie interessante artikelen uit de Engelstalige kranten maken en een paar stukken uit *El Clarion* vertalen.

De sneer aan Thurbers adres had hem opgekikkerd, en hij liep Trinity af naar het kantoor van de *Dallas Weekly Courier*, om bij de telegrafist het laatste nieuws van Associated Press te laten neerschrijven. Ze vroegen een redelijke vergoeding. De telegraaflijn vanaf Arkansas en verder oostwaarts was nog in werking. De Comanches en Kiowa's hadden ontdekt hoe ze de draad konden doorsnijden en vervolgens met paardenhaar repareren, zodat er geen sein doorkwam maar niemand kon zien waar de breuk zat. De indianen wisten uiteraard dat het leger zijn orders via de telegraaflijn verzond.

Hij pakte de dikke stapel gedrukte affiches en strooibiljetten uit zijn portefeuille en voegde er in het kantoor van de *Courier* de laatste regel aan toe.

ARTIKELEN

EN HET LAATSTE NIEUWS
UIT DE GROTE KRANTEN
DER GEHELE BESCHAAFDE WERELD
KAPITEIN JEFFERSON KYLE KIDD
LEEST EEN SELECTIE VOOR
UIT EEN KEUR AAN KRANTEN
DES AVONDS OM 8 UUR
IN HET BROADWAY PLAYHOUSE

Hij ging de straten van Dallas rond om er zijn aankondigingen op te hangen. In deze kleinere steden in Noord-Texas hadden mensen altijd veel behoefte aan nieuws en aan een nieuwslezer. Dat was tenslotte veel gemakkelijker dan thuis zelf de krant lezen, waar je slechts tegen jezelf of je echtgenote verontwaardigd kon snuiven of verbaasde kreten slaken. En natuurlijk waren er ook mensen die helemaal niet konden lezen, of zeer gebrekkig.

In elke straat waar hij kwam en bij elk spijkertje dat hij insloeg, liep hij te tobben. Hij tobde over de lange reis die voor hem lag, over de vraag of hij wel in staat was het meisje te beschermen. Hij dacht, wrokkig: ik heb mijn meisjes al opgevoed; dat heb ik al gedaan. Op zijn leeftijd, met nog maar een korte tijd van leven voor zich, was hij de mensenwereld gaan beschouwen met de onverschilligheid van een terdoodveroordeelde: Wie interesseert zich voor jullie modeverschijnselen en jullie oorlogen en jullie idealen? Binnenkort ben ik er niet meer en ik heb zo veel in de mode zien komen en weer verdwijnen en zo veel idealen hartstochtelijk horen verdedigen waar al snel niet meer aan gedacht werd.

Nu was het anders: hij werd weer in de hoofdstroom van het bestaan getrokken omdat er iemand aan zijn zorg was toevertrouwd. Het deed ertoe. De vreemde somberheid en geestelijke kilte die hij in Wichita Falls had ervaren was verdwenen. Toch was hij het er niet mee eens. Hij was een oude man. Een gammele, oude man. Hij had er al twee opgevoed. Een stem uit de hemel zei: 'Nou, doe het dan nog maar eens.' De kapitein wist wel dat dit zijn eigen innerlijke stem was, die altijd een beetje klonk als die van zijn vader, de rechter, die in het koloniale North Carolina zijn zoon vaak op een aarzelende, vriendelijke toon, wat verzacht door de drank, had gewezen op de wetten van de kroon.

De koele voorjaarswind dartelde over de daken en dook naar beneden, de straten in, waar hij de rokzomen van de dames opblies in golvende cirkels. De kapitein kon zijn adem zien. Hij trok zijn haveloze das steviger om zijn hals en drukte zijn goede zwarte hoed op zijn grijze hoofd. Het weer in Texas was zo veranderlijk als de wind. Hij kocht gegrild vlees en brood en een schaal met zompige, treurige pompoen, stapelde alles op en bracht het in een tinnen ketel naar de stalhouderij.

‘Kap-i-den!’ begroette ze hem vrolijk, met luide stem.

‘Ja, Johanna,’ zei hij.

Mevrouw Gannet keek boven de rand van een paardenbox uit met haar heldere lichtbruine ogen en een brede grijns. Hij kon nog net Johanna’s kruin zien. Mevrouw Gannet zei dat alles goed was gegaan, dat het meisje zich wat op haar gemak had gevoeld tussen de paarden en dat ze hun namen aan het leren waren. De kapitein was hierdoor enigszins opgelucht. Zijn gewassen reisbroek en twee oude overhemden hingen over het spatscherm van de wagen te drogen en zijn sokken en verschoningen hingen discreet, nog dampend van het hete waswater, over de trekstangen eronder. De tweedehandskleren voor het meisje waren opgeborgen in de munitiekist.

Hij zette het keteltje met eten op de open laadklep. Mevrouw Gannet liep terug naar haar kantoor. De kapitein keek haar na. Een lok donkerbruin haar was losgeraakt uit haar bonnet en de rok van haar jurk bewoog sierlijk, zonder hoepels.

Hij wendde zich naar Johanna.

‘Lekker, eten,’ zei hij langzaam.

‘Lekke!’ Het meisje lachte een rij tanden bloot en tilde haar rokken op om via de spaken van een wiel in de wagen te klimmen.

Hij en Johanna zaten tegenover elkaar op de banken en hij keek hoe ze met het kampmes een groot stuk dampend gegrild vlees afsneed, het van de ene in de andere hand heen en weer gooide en ‘ah! ah!’ riep tot het voldoende afgekoeld was en ze het behendig in haar mond gooide. De saus vloog in het rond. De kapitein keek toe, een vork op weg naar zijn mond. Ze sneed nog een stuk af en begon er weer mee te gooien; haar vingers waren glad van het vet en ze zat tot aan haar polsen onder de rode saus.

‘Stop.’

Hij legde zijn vork neer, veegde haar handen af aan de servetten die bij het eten hadden gezeten en duwde haar de vork in handen. Hij nam haar vingers met vork en al in zijn magere, dooraderde hand, prikte een stukje vlees aan de tanden van de vork en bracht die naar haar mond.

Ze staarde hem aan met die wezenloze, glazige blik die betekende, zo wist hij inmiddels, dat ze niet begreep wat ze zag en dat ze het ook niet leuk vond. Ze pakte de vork vast zoals je een ijspriet ter hand neemt en ramde hem in het voedsel. Ze wrikte een stukje los en schraapte het met haar tanden van de vork.

‘Nee, meisje,’ zei hij. Hij nam opnieuw haar hand in de zijne, legde de vork erin zoals het hoorde en bracht hem naar haar mond. Daarna ging hij weer aan de andere kant van de wagen zitten en keek toe terwijl ze zat te worstelen met de vork, met het mes, met de hele stompzinnige handeling, met de onbekende redenen die mensen konden hebben om zo met eten om te gaan: redenen die ondoorgrondelijk waren, niet uit te leggen, waarvoor ze ook geen gemeenschappelijke taal bezaten. Ze probeerde het nog een keer, draaide zich toen om en gooide de vork in een paardenbox.

De schouders van de kapitein zakten een paar centimeter

onder zijn nette zwarte jas. Een ogenblik werd zijn medelijden met het meisje hem bijna te veel. Weggerukt bij haar ouders, opgenomen in een vreemde cultuur, nieuwe ouders gekregen, daarna verkocht voor een paar dekens en wat oud serviesgoed, en vervolgens van de ene naar de andere vreemdeling gestuurd, in rare kleren gesnoerd, te midden van mensen die een onbekende taal spreken en er onbekende gewoontes op nahouden, tien jaar oud nog maar, en als klap op de vuurpijl mag ze niet eens eten zonder daar buitenissig gereedschap bij te gebruiken.

Na een tijdje pakte hij zijn tas in de ene hand, stopte zijn portefeuille onder zijn arm en wenkte Johanna. Hij zag dat ze naar haar besmeurde handen keek en dat er tranen langs haar wangen liepen.

‘We gaan eens proberen jou een hotelkamer binnen te krijgen,’ zei hij resoluut. ‘En daar zul je moeten blijven zonder te proberen via het raam te ontsnappen terwijl ik mijn leessessie aan het voorbereiden ben.’

Hij pakte haar vettige handje beet en samen gingen ze de straat op.

9

De kapitein liep zijn hotelkamer uit en deed de deur op slot. In de gang bleef hij even staan. Hij hoorde dat ze een monotoon Kiowalied inzette. Dat kon van alles betekenen. Het kon betekenen dat ze zich bij de situatie had neergelegd, het kon betekenen dat ze zich aan het gordijnkoord ging ophangen, de boel in de hens zou zetten, of ging slapen.

Ze had tenminste geen wapen.

Hij leverde zijn sleutel in bij de receptie en zei: ‘Ze heeft gevangengezeten bij de Kiowa’s. Ik breng haar terug.’

‘Maar, kapitein! Dan zou ze toch blij moeten zijn!’ De jongeman achter de balie had uitpuilende ogen en hield een nepsnor in zijn handen. Die zat hij in model te knippen met een nagelschaartje. ‘Men zou verwachten dat ze nu een rondedans deed en in haar handen klapte! Maar dit klinkt alsof ze op het punt staat zich iets aan te doen! Hoe theatraal!’

‘Vertelt u mij wat,’ zei de kapitein.

‘Waar moet ze naartoe?’

‘Ergens in de buurt van San Antonio.’

‘U bedoelt dat u dát de hele reis naar San Antonio zult moeten verdragen? De hemel verhoede dat!’

‘Jongeman, je spreekt met uitroeptekens. Hou daarmee op. Ik weet ook niet wat ik eraan kan doen.’

De receptionist blies langzaam en behoedzaam zijn

adem uit, met zijn ogen gesloten. Hij had vaak een bijrolletje in het theater; meestal speelde hij een page of een boodschapper. Hij zei: 'Gaat u alstublieft mevrouw Gannet halen om op haar te passen. Dit kunnen we niet de hele avond aanhoren.'

De kapitein zag dat mevrouw Gannet een massa diepbruin haar had dat in een gecompliceerd vlechtwerk rond haar hoofd gewikkeld was. Ze had haar bonnet afgedaan en over de stang van een paardenbox gedrapeerd om het stof eruit te kloppen. Ze vertelde de stalknecht hoe hij boekschroeven uit een hoofdtuig los kon maken.

'Jawel, mevrouw,' zei hij en hij draaide zich om, zette het ene been voor het andere en viel om. 'Wel potjandrieverdik-keme,' zei hij. 'Benen, grond, zag 'k nie aankomen.' Hij praatte met dubbele tong.

'Peter!' zei ze. 'Je vloekt. Sta op.'

'Spullen!' zei hij. 'Onder stro. Val je over.'

'Nou, dan raap je ze toch op,' zei ze, op vriendelijke toon. 'Ja, kapitein?' Ze deed een poging te glimlachen.

De kapitein had zijn handen vormelijk gevouwen. Hij vroeg of ze deze nacht bij Johanna wilde slapen en zei er uiteraard niet die ándere reden bij, namelijk hoe heerlijk de gedachte zou zijn, hoe verrukkelijk zelfs, dat zij zou slapen in de kamer naast hem. Hij bood haar een dollar aan als vergoeding.

'Kapitein, alstublíéft,' zei ze. 'Het is me een genoegen.'

Die avond zou hij voor het eerst sinds een week rust hebben – tenminste, dat hoopte hij – zonder dat hij bezorgd, gespannen of bang hoefde te zijn. Bang dat het meisje zou weglopen en verdwalen, omkomen van de honger, of zou proberen de Red over te zwemmen om terug te gaan naar haar Kiowafamilie. De eerste twee dagen had hij

zich afgevraagd of ze zou proberen hem te doden. Of zichzelf.

Mevrouw Gannet had een ding met een koperen sluiting bij zich, net een zadeltas van groene stof, waar haar nachtpajon en andere benodigdheden voor de nacht in zaten. Hij liet haar de hotelkamer binnen waar Johanna in kleermakerszit op de vloer zat, heen en weer wiegend.

Mevrouw Gannet haalde een licht, broos stukje suikergoed uit haar jaszak en stak het haar toe. Johanna staarde er met glazige ogen naar.

De kapitein zag haar het gebaar voor 'vergif' maken. Hij zei: 'Eet u de helft op, mevrouw Gannet.'

Ze begreep het onmiddellijk, beet de helft van het witte snoepgoed af en zei: 'Mmmm!'

Met een lome beweging pakte Johanna de andere helft uit haar hand, nam een hap en proefde de vanille, suiker en het eiwit, voelde het suikerkorstje knappen in haar mond. Ze at het snoep met een effen gezicht op. De kapitein begreep dat mevrouw Gannet het die middag moest hebben gemaakt, voor Johanna. Suikerwerk was lastig om te bakken.

Hij liep langzaam achteruit en hoorde de deur in het slot klikken.

Het hotel had goedkope grenen wandjes, dus hij kon alle geluiden in de kamer naast de zijne horen, wat hij liever anders had gehad. Hij omcirkelde de artikelen die hij ging voorlezen; het gekras van de punt van zijn pen over het ruwe krantenpapier klonk als een vraatzuchtig muisje. Hij blies over de inkt, legde de kranten opzij en pakte het vel briefpapier om zijn dochters in Georgia te schrijven. Het rook in de kamer naar vers, onbewerkt hout en naar de sterke zeep waarmee ze de lakens en dekens wasten.

'Mijn lieve dochters Olympia en Elizabeth,' schreef hij.

‘Kap-i-den!’ Johanna begon op de muur te bonken. Ze snikte.

Hij bonkte terug. ‘Ghohanna,’ zei hij.

Mijn hartelijke groet en altoosdurende genegenheid voor Emory en mijn kleinkinderen. Ik maak het goed en trek nog steeds met het nieuws van de dag rond en word steevast vriendelijk onthaald in de steden, waarvan er steeds meer zijn nu de eeuw vordert en de bevolking telkens toeneemt, zodat er een groot publiek verlangt naar berichten, van veraf en dichtbij. Mijn gezondheid is zoals gewoonlijk goed. Ik hoop dat Emory zijn linkerhand al een beetje weet te gebruiken en kijk uit naar een proeve van zijn handschrift. Elizabeth heeft wel gelijk met wat ze zegt over de arbeidskansen voor iemand met één arm, maar dat gaat uitsluitend op voor handarbeid en er zal beslist wat consideratie zijn met iemand die een arm is kwijtgeraakt in de oorlog. Zodra hij wat behendiger wordt met zijn linkerhand zal hij vast wel werk als letterzetter, boekhouder &cetera &cetera in overweging nemen. Ik weet zeker dat Olympia voor jullie allemaal een rots in de branding is.

De man van Olympia, Mason, was gesneuveld in de slag bij Adairsville, toen generaal Johnston zijn leger naar Atlanta terugtrok. De man was te groot voor een gewoon mens en te klein voor een locomotief. Hij werd geraakt en viel drie verdiepingen naar beneden uit de toren van Barnsley Mansion, waar hij een gat in de grond sloeg dat groot genoeg was om er een heel varken in te begraven. Olympia, de jongste dochter van de kapitein, was in werkelijkheid iemand die hulpeloosheid en raffinement veinsde en nog nooit zelfs maar een raap uit de moestuin had geogst zonder om dat arme, lieve ding te hoeven huilen. Ze was nerveuzig en schrikkerig en liet onophoudelijk merken

hoe gevoelig ze was. Mason was totaal tegenovergesteld aan haar en toen kwamen de noorderlingen en schoten hem dood. Olympia woonde tegenwoordig in bij Elizabeth en Emory, in wat er over was van hun boerderij in New Hope Church, Georgia, en was hun hoogstwaarschijnlijk zeer tot last.

Hij bracht een hand naar zijn voorhoofd. *Mijn jongste dochter is eigenlijk een zeurkous.*

Er werd op de wand gebonkt: ‘Kap-i-den! Kap-i-den!’

Hij stond op en bonkte terug. ‘Ghohanna!’ zei hij. ‘Ga slapen!’

De kapitein hoorde een kalmerende stem aan de andere kant van de muur, zoals je tegen een rusteloos paard praat: streng, en met zachte stem. Bevelen die toch vriendelijk klonken. Eerder had hij mevrouw Gannet en het meisje door de gang naar de badkamer horen lopen. Een angstgilletje toen het toilet werd doorgespoeld. In dit hotel kon je alles horen. Hij wilde dat hij iets meer geld had uitgegeven voor een paar kamers in een van die grote, stenen hotels, waar men van privacy verzekerd was.

... jullie echtgenoten behoorden beiden tot oude regimenten van de staat Georgia en bleven hun kameraden altijd trouw, zodoende hebben het lot en de Wil van de Almachtige ervoor gezorgd dat jullie met zijn allen zijn teruggekeerd naar Georgia om te vechten in de Oorlog waardoor jullie in het heetst van de strijd zijn beland maar als we denken aan wat andere gezinnen is overkomen overheerst de dankbaarheid voor onze geliefden die nog bij ons zijn. Ik weet dat reizen momenteel niet gemakkelijk is, maar als jullie hier naartoe komen zullen de omstandigheden veel gunstiger zijn.

Hij stopte, ging een paar regels terug, wiste met een hoekje

afgescheurd papier alles uit vanaf 'waardoor' tot 'beland', kraste door de woorden en hield vervolgens het vel papier schuin tegen het licht en constateerde dat het niet meer leesbaar was. Goed zo. Geen akelige herinneringen of andere zaken die tranen konden veroorzaken.

Onlangs hebben de Senaat en het Huis van Afgevaardigden van de staat Texas een wet aangenomen die het dragen van handvuurwapens verbiedt, pistolen en revolvers dus, maar op het moment...

Hij begon te schrijven over de Comanches en de Kiowa's die gebieden aan deze kant van de rivier de Red binnenvielen, maar merkte dat zijn berichten opnieuw een alarmeerd, beangstigend karakter kregen en hij wilde juist dat zijn dochters, Emory en de kinderen naar Texas zouden terugkeren. Ze hadden al genoeg meegemaakt. De tocht naar Texas zou niet gemakkelijk zijn, want de meeste bruggen in het Zuiden waren tijdens de oorlog opgeblazen of in vlammen opgegaan, en de spoorlijn en al het rijdend materieel waren kapot gebombardeerd. De overheden hadden geen geld voor wederopbouw. Sherman was niet de enige schuldige. Generaal Forrest had de spoorlijn tussen Tennessee en Mississippi grotendeels vernietigd, zodat de noorderlingen hem niet konden gebruiken. Hoe dan ook, alles was kapot. Voedsel en kleding waren nog steeds schaars. Ze zouden passen moeten aanvragen bij het Unieleger om over de wegen vol kuilen en gaten te mogen rijden, waarschijnlijk in twee wagens, terwijl er maar één man de twee vrouwen en twee kinderen begeleidde, en dat ook nog eens een man met slechts één arm. Ze zouden bij Vicksburg de Mississippi moeten oversteken, als er tenminste een veerboot was. Ze zouden geld bij zich moeten hebben om eten voor

zichzelf en voer voor de paarden te kopen, terwijl het wemelde van de struikrovers op de weg.

... maar op het moment weet ik me te redden zonder handvuurwapen, bovendien zijn gladloopsgeweren niet verboden dus zo nu en dan heb ik een maaltijd van kwartel of eend. De trompetzwanen en trompetkraanvogels keren weer terug en strijken tijdens hun trek op de Red neer. Maar tot zover de nieuwtjes, want ik heb een belangrijker doel met dit schrijven, namelijk dat ik de overtuiging ben toegedaan dat jullie het hier in Texas veel beter zullen hebben dan daar in de verwoeste en geruïneerde oostelijke staten. Denk ook aan het grondgebied van wijlen jullie moeder. Als jullie allemaal terug zouden keren zou ik gelukkig zijn in het gezelschap van mijn dochters, schoonzoon en kleinzoons, en aangezien Elizabeth altijd geboeid is geweest door het recht zou zij een aanvang kunnen maken met het uitzoeken van de juridische details en vervolgens de zaak overdragen aan een advocaat die zich toelegt op erfrechtprocedures.

Ja, ik weet dat het Spaanse grondbezit al sinds lang een schrikbeeld van de familie is, maar dat bezit is er en moet eens goed worden uitgezocht. Schrijf allereerst de heer Amistad De Lara aan, landcommissaris voor Texas en beheerder van de archieven van de Spaanse koloniale bezittingen in het gerechtsgebouw van Bexar, en zorg ervoor dat de meisjesnaam van je moeder correct gespeld is: Srta. Maria Luisa Betancort y Real. Het erfdeel bestaat uit 'una liga y un labor' en ik hoop dat je Spaans niet weggezakt is, het betekent dat het uit een deel weidegrond en een deel akkergrond bestaat, die zijn gekocht van de Concepción-missiepost, voluit Nuestra Señora de la Purísima Concepción de Acuña (zorg dat ook hier de spelling correct is en neem alle accenten over, want de heer De Lara is een pietjeprecies.) De casa de dueña in San Antonio is nog steeds in ons

bezit, want die is onafgebroken bewoond geweest door telgen van de familie Betancort; momenteel wonen er een man en een vrouw zo oud als mummies, die voortdurend klagen dat ze geen wit brood kunnen krijgen en moeten zien te overleven op tortilla's.

De grootvader van je moeder, Henri Hipolito Betancort y Goraz, heeft de liga en de labor van de missie gekocht, maar volgens de wetten van de Spaanse Kroon moesten alle eigendomsakten gedeponereerd worden in Mexico-Stad, een reis van ten minste twee maanden dus dat is niet gebeurd, vandaar dat er problemen rond onbezwaard eigendom zijn. Om maar te zwijgen over het feit dat na 1821 de Bureaus voor Landregistratie van Mexico-Stad onder bevoegdheid van de Republiek Mexico kwamen, die notoir corrupt is en naar ik heb vernomen zeer nonchalant is met archiveren. Dus onze ietwat zwakke aanspraak op deze stukken grondgebied kwam onder jurisdictie van de Republiek Texas, daarna van de Verenigde Staten, daarna van de Geconfedereerde Staten en nu weer van de Verenigde Staten. Er liggen stapels beschimmelde papieren in het kantoor van de heer De Lara. Echt iets voor jou, Elizabeth. Je bent een geboren pennenlikker, lieve kind.

Volgens mij ligt de labor aan de San Antonio-rivier, zo'n acht kilometer ten zuiden van Concepción, en de liga bevindt zich in Balcones Heights, alles bij elkaar om en nabij de driehonderd Engelse acre. De familie Valenzuela heeft er schapen en geiten gehouden, maar het laatste wat ik ervan gehoord heb, is dat ze uit de streek zijn weggetrokken.

'Kap-i-den!'

Hij hoorde zachtjes snikken. Hij boog zich over zijn papier. Hij dacht dat indianen nooit huilden. Het leidde zijn aandacht af van deze eigendoms kwesties. Het was hartverscheurend.

Hij sloot zijn ogen, legde zijn pen neer en probeerde rustig te worden. Er was nu zo veel op de schouders van de ouderen beland sinds zeventhonderdduizend jongemannen uit het Zuiden in de oorlog waren gedood, en dat op een bevolking van een paar miljoen. Hij moest zijn familie weer bij elkaar brengen, hij moest een procedure in gang zetten, hij moest geld verdienen met zijn leessessies, hij moest dit kind afleveren bij haar verwanten – die ongetwijfeld vol afgrijzen zouden reageren op wat er van haar was geworden. Een ogenblik was hij compleet vergeten waarom hij ermee had ingestemd haar naar Castroville te brengen.

Voor Britt. Een vrijgemaakte zwarte man. Voor hem deed hij het.

In de kamer naast hem viel iets stuk. Daarna klonken weer zachte woorden van mevrouw Gannet; die was niet van haar stuk te brengen.

Proberen verder te schrijven was zinloos.

‘Jullie liefhebbende vader, Jefferson Kyle Kidd.’

Hij hoorde luide protesten in het Kiowa toen het meisje de gang door werd gesleurd naar de badkamer. Niemand kan denken wanneer een tienjarige voormalige gevangene van de Kiowa’s met zeep en wasbakken aan het gooien is. Even later kwamen ze weer terug en klonk er opnieuw gesnik. Mevrouw Gannet begon te zingen.

Hij boog zijn hoofd en luisterde. Ze had een mooie stem, een heldere, hoge sopraan. Ze zong geestelijke liederen.

Langzaam pakte hij het vel briefpapier op en vouwde het dubbel. ‘Wanneer vrede als een rivier me op mijn weg vergezelt,’ zong ze. Dat was een mooie zin. Op zijn eenenzeventigste verdiende hij vrede als een rivier, maar kennelijk was dat momenteel niet aan de orde.

Buiten zijn raam rees de stad Dallas op met zijn nieuwe

gebouwen van ruwe planken, en er klonken schelle verkeersgeluiden en geroep van de mannen bij de steiger van de veerpont. Wat moest het meisje wel niet denken van deze kunstmatige oevers en rechte wegen, die langs een liniaal getrokken leken?

Het gesnik stierf weg. Mevrouw Gannet zong 'Black is the color of my true love's hair,' zonder begeleiding geen makkelijk lied. Een oud volksliedje in Dorische toonsoort. Het meisje luisterde. Dit kwam veel dichter bij de manier waarop indianen zingen. Met die onverwachte wendingen en vreemde Keltische akkoorden.

Hij vroeg zich af waarom hij het afgelopen jaar niet meer werk van mevrouw Gannet had gemaakt en toen wist hij het weer: omdat zijn dochters vonden dat hij de rest van zijn leven de herinnering aan hun moeder trouw moest blijven en wanneer ze er achter kwamen, zouden Olympia en Elizabeth beiden stampvoeten van verontwaardiging.

Eindelijk werd het stil aan de andere kant van de planken wand. Hij draaide de kerosinelamp laag. Bijna acht uur. Showtime.

Een witglanzende wolkenbank kwam aanrollen en beloofde nog meer regen.

Het Broadway Playhouse had goede stoelen. Dat betekende dat het publiek er comfortabel zat en daardoor meer geduld kon opbrengen en langer kon luisteren.

De kapitein had zoals altijd zelf zijn lantaarn meegebracht. Die zette hij op een plantenstandaard links van hem, tegenover die voor rechtshandige lezers, en richtte het licht op de dichtbedrukte pagina's. Zijn kleine gouden jachthorloge legde hij boven aan de kathedr. Bij de dubbele toegangsdeuren stonden twee soldaten van de vs gestationeerd, zoals altijd en overal bij een openbare bijeenkomst. Texas stond nog steeds onder militair gezag. Over een paar maanden zou Texas een afvaardiging in het Congres krijgen en dan zou daar wellicht een eind aan komen. Tijdens de recente gouverneursverkiezingen was het niet gegaan tussen een kandidaat van de oude Zuidelijke Democraten en de Republikeinen, die pro-Unie waren. Waarachtig niet! De rol van de oude Zuidelijke Democratische Partij was uitgespeeld in Texas. De strijd ging tussen twee facties binnen de Republikeinen. De factie van Davis riep om dictatoriale macht. Die van kandidaat Hamilton was minder extreem. Maar beide roofden de schatkist leeg. Het was zinloos om naar je congreslid te stappen voor hulp om een

eigendoms kwestie op te helderen. De leden van het Congres waren te druk bezig hun eigen zakken te vullen. Het regelen van een officiële eigendomsverklaring van het grondgebied van de Betancorts zou Elizabeth jaren kosten. Ze zou er bijzonder veel plezier aan beleven.

De opkomst was goed en hij hoorde de munten rinkelen in het verfblik bij de ingang. Hij verwelkomde de menigte zoals altijd met het uitspreken van zijn dank aan de eigenaar van de accommodatie en een opmerking over de toestand van de wegen van Wichita Falls via Spanish Fort hiernaartoe. Daarna spreidde hij de Britse Times uit. Het was een uitnodiging voor zijn publiek om een ander geestesrijk te betreden. Hij nam de aanwezigen mee naar verre en mysterieuze gebieden, door ze details te vertellen die ze niet kenden, maar die hen bijzonder fascineerden.

Hij las over een poging van de Britse koloniale overheid om de volken onder haar heerschappij te tellen, een volkstelling om kort te gaan, en hoe de hindoestammen zich daartegen verzetten: hun getrouwde vrouwen mochten namelijk de naam van hun echtgenoot niet hardop uitspreken. (Geknik; daar in die verre landen leefden geen redelijke wezens.) Hij las over een zeer zware storm in Londen, die de schoorsteenpotten van de daken had geblazen (wat zijn dat, schoorsteenpotten? Hij kon de vraag op hun gezicht zien) en vervolgens over de nieuwe conservenfabrieken in Chicago, die al het vee dat ze maar konden krijgen opkochten. In de zaal zaten mannen die overwogen om hun vee helemaal naar Missouri te drijven als er een mogelijkheid was om de wilde stammen te ontwijken. Ze luisterden met bijzondere belangstelling naar hem. De kapitein las over de Ieren die de stad New York binnenstroonden: haveloze menigten die van de passagiersboot de Aurora aan land gingen, over de spoorlijn die naar de prairies in de

nieuwe staat Nebraska liep, over de Popocatépetl bij Mexico-Stad, die opnieuw was uitgebarsten. Hij las overal over, behalve over Texaanse politiek.

Iemand riep: 'Waarom leest u niets uit het partijblad van gouverneur Davis?'

De kapitein vouwde zijn kranten op. 'U weet ongetwijfeld wel waarom, mijnheer.' Hij leunde over de rand van de kathedr. Zijn witte haar glansde, zijn bril met gouden montuur blikkerde in de lichtstraal van de lantaarn – een toonbeeld van de wijsheid en redelijkheid die met de jaren komt. 'Omdat er dan binnen een paar tellen een vuistgevecht uitbreekt, als er al niet geschoten wordt. Hier in Texas is niemand meer in staat om op een redelijke manier over politiek te praten. Er is geen debat meer, alleen maar strijd. Kijk maar eens naar de soldaten bij de ingang.'

Hij stopte de kranten in zijn portefeuille. 'Ik breng een compilatie van het nieuws van ver,' zei hij, 'en wat het nieuwsblad van Austin en de *Herald* betreft, die kunnen jullie zelf wel lezen.' De kapitein sloeg zijn portefeuille dicht en klikte de gesp stevig vast. 'En ga vooral in jullie eigen tijd op de vuist, niet tijdens mijn leessessies.'

Hij hoorde 'Bravo! Bravo!' opklinken uit de massa natte, glimmende hoofden van de mannen, hun hoed in de hand, en van sommige vrouwen met hun platte hoeden en bonnetten op.

Hij blies de lantaarn uit, pakte die samen met zijn portefeuille op en stapte het podium af. Hij kreeg een wee gevoel in z'n maag toen hij tussen de mensen de man met het lichte haar zag en de twee Caddo-indianen die hij ook in Wichita Falls had gezien, en misschien ook in Spanish Fort. Hij wist dat het Caddo's waren vanwege hun haar dat recht tot op de kaak was afgeknipt en vanwege hun donkerblauwe shirts met een motiefje van gele bloemen. De

Caddo's hielden van bedrukt katoen. De blonde man zat op zijn gemak in een theaterstoel, met de enkel van zijn ene voet op zijn andere been en zijn hoed balancerend op zijn knie. Hij keek naar de kapitein.

Zodra de kapitein achter zijn kathedranda stapte, stonden de mensen op. Sommigen volgden hem. Hij schudde de hem toegestoken handen en nam bedankjes en complimenten in ontvangst. De mensen roken allemaal naar natte wol en kamfer. Een kleine vrouw zei niezend: 'Dank u, kapitein' en het deed hem een ogenblik plezier om haar hand te schudden, haar blozende wangen te zien. Wellicht had hij haar even bevrijd van bezorgdheid en bekommernis, van wat hij 'drukkende gedachten' noemde. Daarna kwam er een man met een ernstige blik en een zilveren reversinsigne – een klavertje – van Hancocks tweede artilleriekorps in het Unie-leger. De kapitein gaf hem een stevige hand. Het maakte niet uit aan welke kant je had gevochten; wie de Slag bij Gettysburg had overleefd, had een gelukwens verdiend. Wie weet had hij de man een kort moment kunnen wegvoeren naar het rijk der verbeelding, naar afgelegen oorden, bergen kruierend ijs, vallende schoorsteenpoten, tropische vulkanen.

De eigenaar van het Broadway Playhouse kwam de kapitein zijn aandeel van de verdiensten brengen. Bijna twintig dollar, in degelijk Amerikaans zilver. Hij stopte de zak met munten diep in zijn jaszak. Een man ging de zaal rond en doofde de kaarsen in de kroonluchters met een snuiter aan een lange stok. Het werd hoe langer hoe donkerder in het Broadway Playhouse.

'Kapitein,' zei de blonde man. Hij stond op. 'De naam is Almay.'

'En dat zijn uw vrienden,' zei kapitein Kidd.

'Inderdaad.' De blonde man zette zijn hoed op.

‘U bent me vanaf Wichita Falls gevolgd. Ik meen u ook in Spanish Fort te hebben gezien.’

‘Ik doe hier en daar zaken,’ zei Almay. ‘Hoeveel vraagt u voor het meisje?’

Kapitein Kidd verstijfde. Een tijdje, een flink tijdje stond hij als met stomheid geslagen, onbeweeglijk. Ik heb me vergist; er is wel degelijk iemand die haar wil. Ook hij zette zijn hoed op. Hij drukte hem zorgvuldig op zijn witte haar. Hij keek neer op Almay, die een stuk korter was dan hij. Hij knipperde met zijn ogen, één keer, langzaam, terwijl hij zijn zwarte overjas dichtknoopte. Hij zag de twee Caddo's vlak achter hem staan.

Almay zei: ‘U weet dat het leger veel minder patrouilleert langs deze wegen dan bij de rivier de Red. Ik zou u onderweg kunnen ophouden en het meisje gewoon meenemen, begrijpt u. Maar ik wil eerlijk en fatsoenlijk zaken met u doen. Hoeveel?’

‘Ik heb nog geen prijs bepaald,’ zei de kapitein.

‘En nog geen koper gevonden.’

‘Nee. En geen koper gevonden.’

‘Noem maar een prijs. Ik ben niet karig. Als ik iets wil, betaal ik ervoor.’

‘Is dat zo?’

Kapitein Kidd had de .38 in zijn hotelkamer achtergelaten. De revolver was te groot om te verbergen onder de drieknoops frak die hij tijdens zijn lezingen droeg, en bovendien te zwaar. Misschien was dat maar beter. Het gevoel dat nu bij hem overheerste, zou zijn hand naar het wapen hebben geleid en hem de man ter plekke hebben doen neerschieten. En hoe moest het verder met Johanna als hij in de gevangenis zat?

‘Jazeker. Als iemand iets anders beweert, wil ik graag zijn naam weten.’

‘Dat lijkt me niet nodig,’ zei kapitein Kidd. ‘Ik wil natuurlijk wel de garantie dat het meisje goed behandeld wordt.’

‘In ieder geval iets beter dan wat de indianen met haar hebben gedaan,’ zei Almay. Hij kneep zijn lippen op elkaar tot een vreemd, stijf glimlachje. ‘Ze krijgt er tenminste voor betaald. Blonde meisjes zijn gewild, zeer gewild.’

‘Vertel eens.’ De kapitein knikte vriendelijk. Als een stoommachine denderden zijn gedachten voort, naar het volgende uur, de volgende dag: hoeveel munitie hij had, of ze wisten waar hij naartoe ging, en zo ja, of ze wisten welke weg hij zou nemen.

Hij zei: ‘Ik heb een voorstel, Almay. Kom morgen rond zeven uur naar Tylers uitspanning. Dan kunnen we het eens worden over een prijs. Ik heb niet veel verdiend vanavond en ik heb geld nodig.’

‘Goed.’ Always oogleden leken zwaar. Hij had grijze ogen en de dikke, kleurloze huid van een Rus of Scandinaviër. Hij scheen bijna te slapen, of droomde wellicht van een andere wereld dan de onze, een plaats die versplinterd was, zonder verlichting.

De kapitein nam zijn hoed af voor de sergeant van het Unieleger in het blauw bij de deur, iets wat niet velen hem zouden hebben nagedaan, en haastte zich naar buiten. De lucht was vochtig: waterdamp glinsterde op alle oppervlakken en lag in miljoenen druppeltjes op de dakpannen. Hij zag Almay en de Caddo's over Trinity Street in noordelijke richting vertrekken, in de tegenovergestelde richting van waar zijn hotelletje was, aan de Stemmons Ferry Road.

Hij liep snel over de onverharde straten naar Gannets stalhouderij en riep die pummel van een stalknecht, spande de schimmelmerrie in het gareel, leidde haar voor het la-

moen, bevestigde de haam, haakte de kettingen van het ga-reel vast en keerde de wagen naar de uitgang. Hij kleeedde zich in recordtempo om. Hij mikte zijn portefeuille en de buidel met munten in de wagen en verpakte de pan met de restjes van hun maaltijd. Hij drapeerde zijn officiële zwarte leeskostuum en jas over zijn arm. Hij streelde Pasha's nek, veegde de vliegenstrontjes uit zijn ogen en bond hem achter de wagen. De tinnen ketel liet hij achter om door de knecht naar het eethuis terug te laten brengen.

Hij zei: 'Ik ga mevrouw Gannet halen. We voldoen de rekening en vertrekken over een halfuur.'

'Uur,' herhaalde de stalknecht. Hij kwam overeind tussen de dekens in de lege paardenbox waar hij had liggen slapen, om de een of andere reden met een zakdoek om zijn hoofd geknoopt. Een lege fles rinkelde over de spijkers in de bodem van de box. 'Half. Verduvelde haast. Altijd gedoe midden in de nacht.' Daarna viel hij weer in het stro.

De kapitein snelde door de donkere straten van Dallas naar zijn hotel op Stemmons Ferry Road. Een enkel zwak verlicht raam gaf de straat een onheilspellende aanblik, alsof onzichtbare ogen hem beloerden. Hij rende de trap op naar zijn kamer en pakte zijn reistas in. Met de tas in de hand liep hij naar de kamer ernaast. Hij roffelde op de deur.

Mevrouw Gannet deed open in een nachtpon met minstens tien meter stof aan de zoom; haar donkerbruine haar hing los. Hij rook de zwavelgeur van een lucifer: ze had snel een lamp aangestoken. Ze had een bosgroene stola over haar nachtjapon geslagen en haar haar viel in glanzende strengen op haar rug en rond haar schouders. Ze had haar mond open. Achter haar zat Johanna rechtop in bed, klaarwakker, en plantte haar beide voeten stevig op de vloer.

Mevrouw Gannet was zowel kalm als op haar hoede. 'Kapitein?' vroeg ze.

'Snel,' zei hij. 'We moeten vannacht weg.'

Voordat hij op de bok klom, nam hij zijn hoed af voor mevrouw Gannet en bedankte haar. Ze was geschokt en vertoewend over wat Almay had gezegd. Ze kende hem niet, maar nu wist ze genoeg. Haar ogen fonkelden bij het licht van de lantaarn in haar hand. Ze was woedend. Daardoor zag ze er stralend en vurig uit en hij viel als een blok voor haar. Hij pakte haar hand beet, een kleine, sterke hand. Ze droeg een zilveren armband waar een paar rode steentjes aan schitterden.

'Mag ik zo vrij zijn om bij mijn terugkomst mijn opwachting bij u te maken?' vroeg de kapitein. Hij glimlachte. 'Ik had een picknick aan de oever van de Trinity in gedachten.'

'Eerst maar eens terugkomen,' zei ze. 'En, mijn beste, pas onderweg goed op.'

Hij aarzelde en boog zich toen om haar lichtjes op de wang te kussen. Toen ze in het donker de straat op reden, stond ze met de lantaarn in de hand; in de lichtkring dansen kleine strootjes als vuurvliegjes om haar heen.

Ze vertrokken over de Waxahachie Road in zuidelijke richting, omdat Almay en zijn vrienden er waarschijnlijk wel van zouden uitgaan dat ze de Meridian Road zouden nemen, naar het zuidwesten. Later vannacht zou de kapitein dan weer naar het westen afbuigen en verdergaan op de Meridian. Hij hoopte dat wanneer Almay c.s. geen verse sporen op de weg aantreffen of hen niet in de verte op de Meridian Road zagen, ze zouden omkeren en hen ergens anders gingen zoeken. Misschien dat Johanna en hij zo een uur of drie, vier voorsprong konden krijgen.

Ze trokken stapvoets de heuvelketen ten zuidoosten van Dallas in, de Brownwood Hills. Voor de dageraad zouden ze het gebied moeten bereiken waar de rivier de Brazos diepe ravijnen had uitgesleten, met steile kliffen van rode losse steen, begroeid met Virginia-eiken die nog nooit gekapt waren. Sommige stammen hadden de omtrek van een molensteen. Hij wilde als het licht was bij de rivier aankomen, van de weg gaan en daar, vanaf een hoge uitkijkplaats, hun achtervolgers opwachten. Het zou hun niet veel tijd kosten om de stalknecht om te kopen en informatie van hem los te krijgen. De man was een dronkaard. Dronkaards waren gemakkelijk.

Het was opgehouden met regenen en ze konden aardig tempo maken. De oplossende regenwolken hingen in flarden aan de schoongewassen lucht, waardoor de maan in het laatste kwartier wel achterwaarts leek te rollen. De weg voor hen was vaag en zonder perspectief. Het was moeilijk om in het licht van de maan afstanden te schatten. De kapitein wilde voor de dageraad aanbrak de afstand tussen hen en Almay met zijn Caddo's zo groot mogelijk maken.

De kapitein was niet afkerig van een gevecht, maar hij was slecht bewapend. Hij pakte de revolver en stak hem rechts tussen zijn broekband, met de kolf naar voren. Hij had hard een holster nodig. Het jachtgeweer was een .20-kaliber grendelgeweer – één schot per keer – en hij had alleen maar ganzenhagel. Voor de revolver bezat hij maar één doosje munitie, om en nabij de twintig kogels. Toen ze in Dallas aankwamen, had hij geen geld gehad om nog een doosje te kopen, of een holster, en inmiddels was het zo laat dat overal de luiken waren gesloten en het slag mensen dat nog op straat was, vermeed hij liever.

Het geweer lag onder het spatscherm voor zijn voeten, in

de lengte, geladen, met het palletje op veilig, wat hem ongerust maakte. De veiligheidspal kon zomaar verschuiven – hij zat los. Als hij niet oppaste, zou hij per ongeluk op een van zijn paarden kunnen schieten wanneer hij naar het geweer greep.

Het was de vijfde maart en koud; zijn adem bleef in wolkjes voor zijn mond hangen en zijn oude sjaal was klam van de damp. Boven en achter hem zwenkte de Grote Beer om zijn steel, alsof hij de nacht zelf wilde uitschenken over het dromende continent, en zijn zeven sterren glinsterden stuk voor stuk tussen de grillig vlietende wolken.

Na een paar uur trof hij een spoor in westelijke richting en binnen twee uur reden ze op de Meridian Road. Het landschap was hier schaars bewoond en er werd slechts af en toe gepatrouilleerd. Invallen van indianen uit het noorden waren een gegeven. Ze reden snel verder.

Het meisje zat op de bodem van de wagen in haar dikke rood-zwarte jorongogewikkeld. Er was geen manier waarop hij haar de situatie kon uitleggen, maar dat was ook niet nodig. Haar familie en haar stam hadden gevochten tegen de Utes, hun aartsvijanden, en tegen de Caddo's. Ze hadden een langdurige guerrillaoorlog gevoerd met de Texaanse kolonisten, daarna met de Texas Rangers en vervolgens met het Unieleger. Meer dan eens hadden ze de brullende, agressieve demonen van de prairie het hoofd moeten bieden: honger, tornado's, scharlakenkoorts. Niemand hoefde haar iets te vertellen, behalve dat er vijanden achter hen aanzaten en dat had ze zelf al bedacht.

De lege weg strekte zich voor hen uit; de twee sporen in het bleke maanlicht rolden over het golvende prairielandschap van midden-Texas. Ze kwamen langs een boerderij die was omringd door bomen. De bijgebouwen leken wel grote sluimerende dieren die zich dicht tegen het huis aan

hadden geschurkt voor de nacht. Er scheen licht achter een raam; er werd op iemand gewacht. Pasha snoof of hij de geur van een merrie kon opvangen. Als er een geweest was, had hij gehinnikt, beloften roepend die hij nooit zou kunnen waarmaken, maar hij rook alleen maar een ezel en nog een ruïn, dus hij bleef stil en draafde verder. Hier en daar staken eikenbosjes hun kronkelende takken en twijgen als wapens omhoog, ritselend met dood bruin blad, en een gestalte schoot sissend voor hen langs door de koude nachtlucht.

Het meisje slaakte een kreet. ‘Sau-Podle!’ Ze boog zich voorover en hield de rode wol voor haar neus alsof ze niets wilde inademen. Sau-Podle kondigde de dood aan, spoedig, hier. Hij sneed door de lucht met enorme poten achter zich aan, als een kind in een bolle broek.

‘Een oehoe,’ zei de kapitein. ‘Niet op letten, Johanna. Doe maar alsof het een nachtzwaluw was.’

II

Bij het ochtendgloren waren de kapitein en Johanna nog maar ruim een kilometer van de rivier de Brazos vandaan. Ze kwamen bij een pad dat langs de noordelijke oever liep. Iets verderop bereikten ze een bron die Carlyle Springs heette, herinnerde hij zich. De bron ontsprong uit een rood zandstenen klif, stroomde in een ravijn en kwam vervolgens uit in de Brazos. Hij sprankelde in transparante stroompjes van de ene in de andere poel naar beneden. De kapitein keek omhoog en meende een mogelijkheid te zien naar boven te komen, een vaag wagenspoor dat tegen de helling op zigzagde.

Hij leidde Fancy van de weg af, de heuvel op. Na een meter of honderd moest hij van de wagen stappen en de merrie door agaritastruiken en de stekelige jonge eiken loodsen die haar in de buik krasten, maar hij dacht alleen maar: dekking zoeken, dekking zoeken. Hij had het gevoel dat hij de last van de hele wereld achter zich aan trok: Fancy voor de wagen, het meisje door elkaar geschud op de bok en Pasha erachteraan klauterend. Alles droop van de regen en de dauw, en het duurde niet lang voor hij tot op kniehoogte doorweekt was.

Boven op de heuvel was het enige vlakke stuk waar ze stil konden staan. Daar boden bomen en sumakstruiken wat beschutting. En boomstronken: iemand had er palen voor

een hek gehakt. Vanachter een richel van gelaagde rode zandsteen, dik en ingekerfd als een burcht met kantelen, kon hij de weg beneden zich zien.

Hij leunde voorover, de handen op zijn knieën om de spieren in zijn rug te ontspannen. Hij was stijf van de lange nachtelijke rit. Alles deed pijn. Hij ging rechtop staan en wendde zich met het ingepakte stuk spek in zijn hand naar het meisje. Ze pakte het aan, liet de laadklep zakken en legde het neer.

‘Ik koken!’ Ze glimlachte naar hem. Daarna stak ze hem een stukje van het witte snoepgoed toe. ‘Aadige paadenmevrouw,’ zei ze. ‘Eten, kap-i-den.’ Haar gezichtje was zo rond als een appel.

Hij glimlachte terug. ‘Ja, heel aardig,’ zei hij. Hij at het stukje snoepgoed op en kreeg weer wat energie door de suiker. Hij nam zijn hoed af, streek met zijn vingers door zijn witte haar. Zijn jas hing open in de ochtendbries. Hij tastte zijn zakken af op zoek naar zijn pijp.

Het meisje was tevreden sprokkelhout aan het verzamelen in haar rok, alsof ze tot haar vreugde had ontdekt dat een rok toch ergens goed voor is. Hij gaf haar het luciferdoosje en ze stak het vuur in het komfoortje aan. Ze sneed vakkundig repen spek met het slagersmes. Ze zong zachtjes. Dit leven kende ze, zo was het goed. Geen muren, geen straten. Haar pasgewassen karamelkleurige haar wapperde losjes in de ochtendbries. Af en toe keek ze op om een blik te werpen over de eikenbomen en te luisteren of ze vijanden hoorde aankomen. Om vervolgens weer een reep spek in de koekenpan te mikken.

De kapitein pakte zijn tabak en stopte zijn porseleinaarden pijp. Hier zat hij dan, nog steeds zonder al te veel zorgen rondtrekkend om het wereldnieuws voor te lezen, in de hoop daarmee iets goeds te doen. Maar uiteindelijk moest

hij een wapen dragen en een meisje beschermen en geen enkel gedrukt verslag of verhaal kon daar verandering in brengen. Hij dacht aan de mannen die inmiddels de achtervolging wel zouden hebben ingezet, en hij realiseerde zich ook dat tabaksrook zich snel verspreidde en verder reikte dan de geur van gebraden vlees, dus hij bedacht zich en legde zijn pijp weg.

Hij spande Fancy uit, bond haar naast Pasha vast en roste de beide paarden af met een borstel van rijststro. Wanneer hij en Johanna moesten vluchten, dan waren ze beter af te paard dan met de wagen. Hij weifelde even over het zadel en de dekens. Nog niet. Maar hij haalde Pasha's hoofdstel tussen de berg tuig vandaan en hing het over een wiel, binnen handbereik.

Hij trok zijn rijlaarzen met de schuine hakken aan en bevestigde zijn sporen, waarvan hij de pin vastzette zodat ze niet rinkelden. Zijn gouden horloge, een paar munten en zijn pennenmes pakte hij uit zijn zakken en legde alles op de laadklep. Hij wilde niets bij zich hebben dat tingelde, niets wat geluid maakte. Toen haalde hij zijn revolver tevoorschijn om zich er nogmaals van te verzekeren dat het hele magazijn was gevuld. Daarna stopte hij hem weer tussen zijn broekband. De twintig centimeter lange loop van het wapen voelde aan als de steel van een bijl. In de eiken hopten treurduiven koerend van de ene op de andere roze poot omdat ze uit de bron wilden drinken maar niet durfden.

De kapitein was graag een stuk naar beneden teruggelopen om te kijken hoeveel van de wagen vanaf de weg te zien was. Misschien alleen de bovenste planken, giste hij. Hij wist niet hoe vroeg Almay en zijn vrienden Dallas hadden verlaten om de achtervolging in te zetten. Waarschijnlijk om een uur of halfacht, acht uur vanmorgen, toen bleek dat

hij niet kwam opdagen bij Tylers uitspanning. Hij hoopte dat ze zouden omkeren wanneer ze geen sporen aantroffen op de Meridian Road en dat ze dan de Waxahachie Road verder zouden afrijden. Met een beetje geluk dwaalden ze nu ergens in het oosten rond en riepen ze uit: 'Waar zijn ze nou toch gebleven? Waar zijn ze nou toch gebleven?' Maar daar zouden ze snel genoeg achter komen en zij reden te paard en waren dus een stuk sneller.

Hij ging maar niet naar beneden. Straks betrapten ze hem nog en moest hij het hele stuk naar boven klimmen, naar de plek waar de wagen tussen de rotsen stond. Hij ging op zijn buik liggen en hield de weg in de gaten: twee sporen rood zand, met een strook koningskaars en prairiegras ertussen. Tussen de bomen door kon hij twee stukken van de weg zien, eentje een meter of achthonderd verderop en het andere stuk recht onder hem.

Hij wreef in zijn vermoeide ogen en tuurde daarna de weg weer af. Het werd steeds lichter en de kapitein meende dat hij de reflectie van een bewegende paardenstaart zag. De treurduiven werden stil. 'Hmm,' zei hij. Hij klom op de bok van de wagen voor een beter zicht.

Het was misschien een graad of tien. Een dun, waterig zonnetje overdekte het landschap beneden met een staalgrijze glans. De heuvelruggen bevonden zich op grote afstand van elkaar, alsof het enorme met bomen bedekte golven waren, die bij elkaar vandaan leken te schuiven over de stenen fundamenteën van de aarde. Boven de horizon van met ceders begroeide heuvels steeg een dikke rookwolk naar de hemel. Iemand was houtsnippers of stoppels aan het verbranden, zo'n vijf, zes kilometer verderop.

Het komfoortje ontplofte met een zoemend gekletter van kapotte stukken pijp en rondspringende kooltjes. De koeckenpan zeilde weg op een golf van gloeiend, opspattend

bakvet. Nog een oorverdovend 'Boem!' Er vlogen stukken spek en spetters koffie in de lucht.

Het meisje lag binnen een paar tellen onder de wagen. De kapitein liet zich zijdelings van de bok vallen. Hij kwam op zijn linkerkant terecht. Dat was sneller en veiliger dan opstaan en van de wagen klimmen. Hij kroop eronder. Een volgend salvo trof de zijplanken en veroorzaakte een splinterregen. Hij dacht aan de meelbus met de .38-munitie.

Ze zullen de paarden niet willen doden en ook niet het risico lopen dat het meisje gedood wordt, bedacht de kapitein. Hij duwde zich op zijn ellebogen omhoog en maakte een geruststellend gebaar naar Johanna. Ze lag plat op haar buik, had haar gezicht naar hem gewend en verloor zijn hoekige oude haviksgezicht geen moment uit het oog. Ze lagen tussen de stenen en doornige agarita; een hagedis schoot ervandoor in een flits van sergeantstrepen. Ze schieten vanuit het ravijn naar boven; ze hebben geweren, realiseerde hij zich.

Hij kroop onder de wagen vandaan naar de richel en zocht naar een groef in de steen. Hij trok zijn revolver. Weer kwam er een schot van rechts, van een andere plek. Beide schoten waren van de rechterkant gekomen. Maar waar was de derde man? Hij spuugde in zijn hand, wreef ermee over de revolverloop en bestoof die met zand. De Smith and Wesson met zijn lange loop was trefzeker, maar miste de precisie van een geweer. En hij had veel minder bereik. De geweren konden makkelijk een meter of tweehonderd halen. De mannen konden van veilige afstand op hem blijven schieten tot de kalveren op het ijs dansten.

Zijn jachtgeweer was alleen geschikt voor korte afstanden. Hij had maar vijftien patronen met lichte hagel, nummer zeven, bedoeld voor de jacht op kalkoenen of ganzen, en daarmee kon je hoogstens iemand een blijvende tatoe-

age in het gezicht knallen. Of je moest neus aan neus staan en dan schieten, maar dat zou hij hoogstwaarschijnlijk zelf niet overleven. In zijn munitiekist had hij poeder en slaghoedjes en hulzen om nog meer patronen te maken. Alsof hij daar nu wat aan had. Hij lag stil en voelde sidderingen in zijn buik. Angst voor zichzelf, voor het meisje. Help me!

Hij draaide zich om en zag Johanna op hem af kruipen, met het doosje met .38-munitie. Dat had ze uit de bus meel gepakt. Het zat onder het meel, net als haar handen.

Hij nam het doosje aan en wees toen streng naar de wagen. Ze schoof er kronkelend onder terug.

Het was niet voor het eerst dat iemand hem wilde doden, maar de andere keren was er wel sprake geweest van wat je een eerlijk gevecht zou kunnen noemen.

De kapitein meende te kunnen horen dat de twee gewerschoten afkomstig waren van Henry-geweren. Een Spencer klonk donker, blaffender. Dat kon natuurlijk ook liggen aan het kruit dat ze gebruikten. Hij rook de kruitgeur die in de windstille ochtend opsteeg en zich in lange slierten tussen de ceders vlocht. Hij had een droge mond. Ze hadden de hele nacht doorgereden, hij was moe en het licht was diffuus, zodat het zicht bemoeilijkt werd.

Hij had niet verwacht dat ze zo snel hun toevlucht tot moord zouden nemen. Hij had gedacht dat ze, als ze hem hadden ingehaald, zouden proberen hem te intimideren, te bedreigen, hem een bedrag aan zilver aanbieden of zich zelfs zouden opwerpen als familieleden van het meisje. Hij had zich voorgesteld dat hij dan de lange loop van de Smith and Wesson op hun gezicht zou richten en iets zou zeggen als: 'Wegwezen of ik schiet je aan flarden.' Maar het was duidelijk dat het zo niet zou lopen. Hij stond er altijd weer versteld van hoe gewelddadig en verdorven de mens was. Dit had hem totaal verrast.

Het meisje lag onder de wagen. Ze luisterde. Daarna stak ze haar handen omhoog, draaide haar lange haar in een vlecht en zette die vast met een stukje zoom dat ze van haar rok had gescheurd. Zij stond niet versted. Niet in het minst.

Hij lag roerloos tussen de verbrokkelde stenen en de blauw-groene agarita in de beschutting van de richel. Hij wachtte af. Vanaf de hoger liggende beboste helling achter hen waren Johanna en hij onbeschermd, maar dat was een meter of vierhonderd verderop. Almay en de Caddo's kwamen van beneden. De wagen moet net zichtbaar zijn geweest. Hij wachtte af.

Er stond een koude wind.

In de verte hoorde hij dat de haan van een andere Henry gespannen werd en daarna zag hij weer een rookpluimpje beneden zich, achter een lange schuine kam van rode steen, aan de rechterkant van het ravijn. Vlak daarna hoorde hij een felle pets en het geluid van de wagen die weer werd geraakt. Het regende splinters om hem heen. Pasha rukte achterwaarts aan zijn tuig, maar het brak niet en hij kwam weer overeind. Hij was niet geraakt. Fancy had minder geduld, ze trok haar tuig stuk en galoppeerde tussen de bomen door en stond toen opeens stil. Iets hield haar tegen.

De kapitein wachtte op de andere schutter – of op nog twee schutters, als ze allemaal een geweer hadden. Hij moest zuinig zijn met zijn revolverkogels en wachten op het beste schot, ook al had hij ze recht in het vizier. Hij had het gevoel dat zijn ogen uit zijn hoofd knalden. Hij moest ze even sluiten. Toen sloeg een .45-Coltpatroon vlakbij in, als een mokerslag, nog geen twee meter rechts van hem, en vervolgens hoorde hij de knal uit de loop. Hij keek niet om, maar keek waar de rook vandaan kwam. Ook dit schot was afkomstig van de rechterkant van het ravijn, verder naar be-

neden. Nummer drie. Het schot had niet het scherpe blaffende geluid van een geweer, dus het moest een revolver zijn. Ze liepen achter elkaar over hetzelfde pad naar boven. Stom. Ze waren overmoedig. Ze hadden slechts met een oude man en een klein meisje te maken.

Hij zou het niet eens zo erg vinden als hij naar de andere wereld gezonden werd; eenenzeventig jaar was een mooie leeftijd. Maar Johanna was er ook nog.

Het bleke, waterige zonnetje van begin maart wierp geen schaduwen. Weinig weerspiegelingen. Weer een schot. Er brokkelden wat schilfers van de donkere massieve kalksteen links van hem. Hij dook niet weg en keek die kant niet op, maar wachtte op de rookpluim.

Daar zag hij hem. Hetzelfde geweer. Twee, meer hadden ze er niet. De derde was het buitenbeentje en moest zich net als hijzelf met een revolver behelpen.

Toen zag hij een man van de ene roestode rotskam naar de andere springen om het ravijn aan de andere kant over te steken. Hij droeg een geweer. De kapitein vuurde drie keer, schampte de rots aan weerszijden van de man zodat er stukjes cederschors en sumakblaadjes als kleine zwevende oren de lucht in vlogen. Het was een van de Caddo's. Ze probeerden hem tussen twee vuurlinies klem te zetten: een geweer links van hem en een geweer en een revolver aan zijn rechterkant.

Hij ving een glimp op van de Caddo; hij droeg een zware leren handschoen aan zijn linkerhand. Dus hij had gelijk, ze hadden inderdaad Henry's. Een Henry had geen statief, de hete loop en magazijnbuis moesten met een handschoen worden gehanteerd. Weer een schot. Hij wachtte tot hij de flits uit de geweerloop links van hem kon zien, binnen bereik van zijn revolver, en toen hij die zag, vuurde hij tweemaal, hoorde een schreeuw en zag hoe het geweer

wegvloog en tussen de rotsen bleef steken.

Hebbes! Hij had tenminste het geweer uit de handen van de man weten te schieten. Nu moest dat uilskuiken er wel achteraan.

Hij legde aan en wachtte. Hij wist zeker dat de Caddo ging proberen zijn kostbare geweer terug te halen. Pak 'm dan, man. Aan de andere kant van het ravijn ving hij een glimp op van de bol van een hoed. Maar zo stom was hij niet. Die zat op een stok.

'Johanna, ga terug!'

Het meisje negeerde hem. Ze schoof voor de richel langs, naar zijn rechterkant. Ze dook van het ene naar het andere grote, vlakke blok rode zandsteen, terwijl ze zich met haar blote handen vastklemde aan het ruwe oppervlak. Telkens tuurde ze even over de rand en dook dan weer naar beneden. Ze had het handvat waarmee je het deksel van het komfoor kon lichten in haar hand en begon er een plat stuk steen mee op te krikken. Ze had de zoom van haar rok tussen haar benen door gehaald en aan de voorkant onder haar sierlijke ceintuur gestoken zodat het leek of ze een bolle harembroek droeg. Ze was nog steeds blootsvoets. Ze deed hem denken aan de prenten die hij had gezien, van Circassische kinderen in lompen en met bandeliers om, die tegen de Russen vochten, ergens in Pontus. Dit was beslist niet het eerste vuurgevecht dat ze meemaakte. 'Mao sap-he,' zei ze. 'Caddo's. De stam met de neusringen. Ze moeten dood.' Of hij haar verstond of niet, dat maakte haar niet uit. Het was gewoon belangrijk dat ze het zei: 'Ze moeten dood.'

De kapitein wendde zich weer naar de groef in de richel en zag tussen de bladeren links van hem het zwarte haar van de Caddo glimmend oplichten terwijl hij van rots naar rots dook, het ravijn in, om zijn geweer terug te halen. Hij

schoot opnieuw. Een schreeuw, gevolgd door gejammer. Eentje gewond. Hoe erg wist hij niet. Het zweet gutste onder zijn hoed vandaan, droop door de gerafelde zweetband in zijn ogen, die hij een voor een afwiste aan zijn schouder, snel. Het verraste hem dat hij zijn revolver opnieuw moest laden. Hij had niet gemerkt dat hij zo veel patronen had gebruikt. Zijn handen zaten onder het meel van de bus met munitie.

Johanna wrikte nog steeds met het handvat aan de onderkant van de vlakke steen. Tot zijn verbazing kreeg ze hem los, kantelde hem, waarna hij bonkend van de ene op de andere zijde de heuvel af rolde, tot hij op een uitstekend rotsblok kapotbrak en in stukken op iemand terecht kwam. Er klonk een dof geschreeuw, bijna gekreun, en een man rolde uit zijn schuilplaats tevoorschijn.

‘Goed zo, meisje,’ zei hij. ‘Duivelskind!’ Lachend vuurde hij het ene na het andere schot, zonder te bedenken dat zijn munitie opraaakte. Vervolgens was hij razend op zichzelf: hij had de man in het vizier en toch miste hij telkens. De man verdween.

Hij had nog twintig patronen. Hij klapte de cilinder open en herlaadde de revolver. Toen Johanna weer terug was, lachte hij haar toe. 'Je bent me er eentje,' zei hij.

Ze reageerde met een ernstig knikje en richtte haar aandacht weer op de vijand.

Een volgend geweersalvo verbrijzelde de rots voor hem alsof die explodeerde. Hij dook ineen om de rondvliegende stukken steen te ontwijken en voelde een vreemde pijn-scheut door zijn hoofd schokken, een zenuwpijn, en toen zag hij niets meer met zijn rechteroog. Hij veegde er snel over en het zicht klaarde op zodat hij naar de rookpluim kon uitkijken. Daar zag hij hem, weer rechts. Dat betekende dat ze waarschijnlijk de man met de revolver had geraakt.

De waterstroom klaterde onstuimig het ravijn in en blonk hier en daar als glas. De kapitein veegde weer over zijn oog en keek naar zijn hand. Die was nat van het bloed. Er moest een scherf van het rotsblok zijn gesprongen en hem boven zijn rechteroog hebben geraakt, maar hij dacht dat het bloeden met enkele minuten wel zou ophouden. Hij mocht niet worden uitgeschakeld, hij mocht niet worden gedood, want hij kon wel raden wat ze dan met het meisje zouden doen. Sommigen kregen bij hun geboorte geen

menselijk geweten mee en dat soort mensen mocht niet in leven blijven.

Hij probeerde uit te dokteren hoeveel gewonden ze hadden. Het kon zijn dat hij het Henry-geweer uit het lood had geschoten. Hij meende dat hij de man aan zijn linkerkant had geraakt, maar hoe ernstig die gewond was, kon hij niet zeggen. Johanna had er ook eentje gewond met dat rotsblok.

Hij boog zijn hoofd en keek naar zijn handen. Zijn overhemd zat onder de bloedspatten. Hij overwoog zijn mogelijkheden. Ze konden proberen te vluchten, met z'n tweeën op Pasha. En dan Fancy losmaken, zodat die achter hen aan zou komen. Wanneer ze Almay en de Caddo's ver genoeg achter zich hadden gelaten, zou hij even kunnen stoppen en haar installeren op de merrie, maar de lieve Fancy was nogal traag en door haar kromme voorbeen struikelde ze vaak. Toch, misschien wisten ze die verre rookpluim aan de horizon te bereiken.

Johanna kroop naar voren en gaf hem de leren waterfles. De kapitein liet zich op zijn rug rollen en goot wat in zijn mond. Er liep wat water langs zijn kin. Hij sloot de fles. Almay en zijn trawanten konden beschikken over het bronwater dat het ravijn in sijpelde, Johanna en hij hadden alleen deze veldfles maar. Hij gaf hem weer terug.

Telkens weer die doelloze gedachten: waarom had hij niet meer munitie bij zich, waarom had hij niets extra's gekocht? Omdat ze midden in de nacht uit Dallas waren vertrokken, daarom.

Daarna reikte het meisje hem een vochtige doek aan waar hij zijn voorhoofd en oog mee depte. Gelukkig was het zijn rechteroog, want hij richtte met zijn linker. Het was geen diepe snee, maar de scherf moest een zenuw hebben geraakt, want er flitste een scherpe pijn door zijn hoofd.

Niet erg. Hij kon nu met beide ogen kijken. Zijn zicht was goed. Die honden daar beneden gingen er waarschijnlijk van uit dat hij half blind was van ouderdom. Nou, verrassing.

Hij rolde weer op zijn buik. Na deze stilte zouden ze wel flink nieuwsgierig zijn. Hij ving een glimp van een geweerloop op, binnen het bereik van zijn revolver. Hij legde de twintig centimeter lange loop in een groef, vuurde en hoorde tot zijn genoegen weer een kreet van pijn opstijgen.

‘Kap-i-den,’ zei het meisje.

Hij zag de bezorgde blik in haar donkerblauwe ogen. ‘Lieve kind,’ zei hij, ‘we moeten de situatie onder ogen zien.’

Hij klapte de revolvercilinder open en draaide zijn hand omhoog zodat ze kon zien dat die leeg was. In zijn andere hand hield hij de overige veertien patronen.

Ze wees op het jachtgeweer en keek hem aan.

‘Heb je niks aan,’ zei hij. ‘Echt niks.’ Hij toonde haar een patroon. ‘Dat is maar lichte hagel, nummer zeven. Daar kom je niet ver mee.’

Hij wees naar Pasha. Daarna wees hij naar haar. Zijn voskleurige rijpaard stond verstijfd van angst, alsof het van porselein was, en hield zijn oren onafgebroken gespitst in de richting van het ravijn. Het dier zou lastig te berijden zijn, maar bij de prairie-indianen waren zelfs jonge kinderen al bedreven ruiters.

‘Ga,’ zei hij. Hij maakte een handgebaar dat ‘weg’ betekende. ‘Ga.’ Hij had zijn besluit genomen en keek haar resoluut en ernstig aan.

Ze riepen hem van beneden toe. Ze wilden onderhandelen.

‘Haina, haina.’ Nee, ze weigerde weg te gaan.

‘Spring op het paard en ga weg,’ zei hij. Hij schoof achteruit en pakte Pasha’s hoofdstel van het voorwiel en stak

het haar toe. De kapitein wist dat het meisje wellicht een kans had nu twee van de mannen beneden gewond waren. 'Wat drommel, ga nou.'

'Haina.'

Hij voelde zich opeens doodmoe. Hij kon zich niet tegelijkertijd met haar en met hun aanvallers bezighouden.

Met de laatste veertien kogels rinkelend in zijn hand kroop hij weer achter de opstaande rots en zocht de groef op. Hij laadde de cilinder en verspilde drie kogels in een poging met ricochetschoten Almay te raken, die zich achter de rotskam aan de rechterkant verschool.

Opeens kwam een van de Caddo's weer tevoorschijn. Hij schoot omhoog, het ravijn in, en verschool zich weer, waardoor de kapitein opnieuw twee kogels verkwistte. Het ontbrak hem niet alleen aan energie, maar ook aan oordeelsvermogen. Maar goed dat de Caddo ten minste een gewonde hand had.

'Johanna, stijg op dat paard en ga.'

Een ogenblik liet hij zijn hoofd op zijn arm rusten. Hij keek weer op en zag een stempel van een bebloede oogkas. Het meisje was ergens naartoe gegaan. Hij drukte de vochtige doek tegen zijn wenkbrauw. Opnieuw flitste die vreemde zenuwpijn door zijn hele schedel. Toen zag hij het meisje op hem af kruipen; in de ene hand had ze het jachtgeweer en met de andere duwde ze de munitiekist. Het was haar blijkbaar gelukt om de buidel met munten boven op de munitiekist te leggen en die samen voor zich uit te schuiven. Ze zat onder het zand. Hijzelf waarschijnlijk ook. Ze duwde de buidel munten naar hem toe en gebaarde in de richting van het ravijn.

'Johanna, die laten zich echt niet afkopen,' zei hij. Hij gaf haar een klopje op haar arm. Haar vlecht was losgeraakt en strengen haar sliertten voor haar gezichtje. 'Omkopen

heeft geen zin; ze gaan heus niet weg als we hun muntgeld aanbieden.’ Hij zag haar angstige blauwe ogen en er kwam een verschrikkelijke gedachte bij hem op. Er drupten tranen uit zijn ogen – of waren het zweetdruppels? Hij kon niet toestaan dat ze haar te pakken kregen. Nooit. Nooit! Hij had nog acht kogels, zes in de cilinder en twee in zijn hand. Hij zei: ‘Dat lukt echt niet, kind.’

Ze duwde het jachtgeweer naar hem toe.

Hij schudde zijn hoofd. Zinloos. Hij opende een huls, schudde de minuscule loden balletjes in zijn hand en liet ze haar zien.

Opnieuw een schot van links. Het sloeg in, vlak naast de disselboom. De Caddo had zijn geweer teruggepakkt en was aan het schieten, gewond of niet, en aan de rookpluim kon de kapitein zien dat de man zich nu hoger bevond. Een meter of vijftig bij hen vandaan. Als hij nog hoger wist te komen en van bovenaf op hen kon schieten, werd het voor hen wel heel penibel. De kapitein keek voor zich, zag dat het zwarte haar zich blinkend verplaatste.

Hij voelde dat Johanna aan zijn mouw trok. Hij keek naar beneden.

Ze stak een huls omhoog.

Geladen met tiencentstukken.

Hij staarde naar de huls in Johanna’s uitgestoken hand.

De kapitein wilde de huls pakken toen een volgende kogel insloeg aan de voorkant van de steen waar hij achter zat. Hij schrok op, maar dook niet weg. Hij leunde achterover en woog de huls in zijn hand. De muntjes pasten precies in het papieren buisje van een twintig kaliber-huls.

‘Verrek zeg.’

De huls was zwaar. Hij bekeek het slaghoedje. Dat had ze met de kruitlader gevuld. Hij zag hoe ze de duimgreep hanteerde die twintig grein per keer uitgaf: één, twee, drie,

vier. Tachtig grein kruut. Een flinke lading voor zo'n oud jachtgeweer. De kapitein mikte de patroon met muntjes een paar keer in de lucht en glimlachte.

'Ongelooflijk,' zei hij. Hij lachte. 'Tien jaar oud en al een schat aan krijgservaring.'

Door het gewicht van de munten en de kruutlading was het geweer zo krachtig geworden als een klein kanon. Bovendien kon iets zwaars ver en snel vliegen, zodat hij nu een bereik van bijna tweehonderd meter had.

Hij kon niet ophouden met lachen. 'Allemachtig,' zei hij. Nu hadden ze een goede kans het te redden. Alles was opeens anders. 'Goed zo, Johanna, wat knap van je. Mijn lieve kleine krijger.'

Hij merkte niet dat hij naar cordiet stonk, dat Johanna's handen wit waren van de bloem en ze allebei bedekt waren met een laag rood stof uit het Brazosgebied. De kapitein was opeens alle vermoeidheid kwijt. Het meisje lachte haar witte tanden bloot, en toen stak de kapitein een hand in de lucht: wachten! Ze knikte.

Ze moesten eerst een paar listen en schijnmanoeuvres organiseren. Hij pakte een van de hagelpatronen en laadde het oude jachtgeweer ermee. Terwijl hij het geweer in de groef legde, zag hij dat ze nog meer patronen met muntjes laadde, er met een stok een prop in duwde, er kruut uit de oude kruitlader in goot, er nog een prop in stak en de huls ten slotte stevig dichtdraaide.

Hij vuurde naar beneden in het ravijn en hoorde de lichte nummer zeven-ganzenhagel onschuldig op de stenen tinkelen.

Uit de diepte klonk Always lach op. Hij riep: 'Is dat alles wat je hebt?'

'Kom maar dichterbij, dan merk je het vanzelf, hondsvot,' riep de kapitein terug.

‘O, ik ben bang, zeg! Waar schiet je mee, met taartversiering?’ antwoordde Almay.

‘Nou, kom dan,’ zei de kapitein. Hij vroeg zich af waar de Caddo’s waren. Hopelijk zaten ze hun wonden te likken, of, nog liever: dood te bloeden. Hij deed nog een hagelpatroon in het geweer en schoot. Er sproeiden kleine kogeltjes uit de loop, alsof het geweer maanzaadjes nieste. Hij keek even naar Johanna. Die was druk bezig nog meer tien-centstukken in patronen te proppen.

‘Luister eens,’ zei Almay. Hij verschool zich nog steeds achter een rotskam.

‘Ik kan moeilijk anders,’ riep de kapitein terug.

‘Het wordt tijd dat we tot een akkoord komen. Je hebt vast wel eerder met dit bijltje gehakt.’

Zij hoeven geen overeenkomst te sluiten. Tenslotte denkt hij dat hij de overhand heeft. Dit zegt hij omdat hij mij wil doden en het meisje en de paarden grijpen. De wagen zullen ze wel verbranden. Veel te opvallend. HEILZAME BRONNEN. Hij wil zo dichtbij komen dat hij mij kan neerschieten, zonder het risico te lopen het meisje te raken. Hij weet niet of hij trefzeker genoeg is. Hij moet naar boven schieten. Altijd lastig.

Hij ontgrendelde het geweer; de gebruikte huls sprong er dampend uit en ze ving hem op. Nu laadde hij het jachtgeweer met een van haar muntpatronen. Met dit gewicht zou hij makkelijk een meter of honderdvijftig, honderdzes-tig kunnen halen, nog meer misschien. Hij legde de loop in de groef.

‘Wat stel je voor?’ vroeg hij.

‘Een schappelijke prijs. Ik ben schappelijk.’

‘Kom naar boven, dan praten we erover.’

De blonde man stak zijn hoed boven de kam uit. Er zat een gat in. ‘Kapitein,’ zei hij, ‘je wilde me door het hoofd

schieten. Dat wijst op boze opzet. Een kwalijke zaak! Daar moeten we eens goed over spreken.'

'En?'

'Luister eens,' zei Almay.

'Dat heb je al gezegd. Je valt in herhaling.'

'Laten we een akkoord sluiten.'

Waarom draalde hij zo? De kapitein begreep dat daar maar één reden voor kon zijn: hij hield hem aan de praat terwijl de Caddo's naar boven klommen. Een eind verderop aan zijn linkerkant ritselde een stroompje zand en steentjes het ravijn in.

'Nou dan, vooruit ermee,' zei de kapitein. 'En hou op met dat verrekte getreuzel. Ik heb een hekel aan getreuzel.'

Ondertussen meende Almay te weten tot waar het jachtgeweer met z'n ganzenhagel reikte. Hij stapte onbevreesd vanachter zijn rotskam vandaan. Hij dacht dat de kapitein ook geen munitie voor zijn revolver meer had. Hij schoot er duidelijk niet mee en was uit wanhoop toen maar teruggevallen op het jachtgeweer met z'n vederlichte munitie. Almay klom verder het ravijn in. Hier en daar had het water van de bron de rode zandsteen uitgehold tot op de harde lagen eronder, die net marmer leken: wit en puur en vlak. Zo waren er onregelmatige treden ontstaan die het ravijn in liepen, uitgesleten in de loop van vele eeuwen. Sinds Noach wellicht. Almay had zijn hoed in de hand genomen en nam grote passen met zijn kniehoge laarzen om van de ene steen op de andere te komen. Zijn haar zag donker van het zweet. Ze hadden hard gereden om hen te achterhalen.

'Ik weet het goed gemaakt,' riep Almay. 'Jij legt je geweer weg en ik laat mijn mannen hun magazijn leegmaken, dan kunnen we praten.'

Tweehonderd meter, en nog dichterbij. Kom nou, kom nou!

‘Akkoord. Ik doe het nu weg.’

De kapitein richtte uiterst nauwkeurig. Hij wist niet zeker wat de munten zouden uitrichten, en wat de zware kruitlading zou doen. Vandaar dat hij scherp stelde op de v van Always open kraag, toen haalde hij de trekker over.

De munten werden met een snelheid van honderdtachtig meter per seconde uit de loop geslingerd. Het mondingsvuur was wel zestig centimeter lang. Er verspreidde zich een dikke wolk kruitdamp en de terugslag van de kolf sloeg de schouder van de kapitein bijna uit de kom. Hij trof Almay in het voorhoofd met een lading harde Amerikaanse valuta. De tiencentstukken kantelden een kwartslag toen ze uit de papieren huls werden geslingerd, zodat het leek of Always voorhoofd opeens met een reeks koppeltekens was bedrukt. Uit alle koppeltekens begon bloed te sproeien. Almay viel achterover, met zijn hoofd naar beneden. De kapitein kon alleen de zolen van zijn laarzen nog maar zien.

Hij rukte zijn hoed af en stopte die tussen de geweerlof en zijn schouder. Daarna stak hij zonder om te kijken zijn hand uit en er werd een patroon met munten in gelegd. Hij laadde zijn geweer, vergrendelde het en richtte het vizier op de naar boven klauterende Caddo's. Er klonk opnieuw gebulder als van een kanon en de zilveren munten sisten vliegensvlug door de lucht en ricochetten het ravijn in. Het leek wel of er met het overladen geweer van twintig kaliber een granaat was afgeschoten. De tiencentmunten boorden zich met hun zijkanten in de gewonde rug van een van de Caddo's. Een fontein van glimmende munten vloog door de lagere begroeiing en rukte takken en blad van de Virginia-eiken af, schampte de kruin van de Caddo die achteraan liep, zodat die zich instinctief omdraaide om terug te vechten, waarop de kapitein nog een salvo op hem afvuurde. Zilveren lovertjes sneden zijdelings hun wijde mouwen aan

flarden en veranderden hun hoed in een zeef.

‘Goeie genade! Dat moet zeker wel ruim tweehonderd meter zijn geweest,’ zei de kapitein. Eindelijk kon hij zich tegen de borstwering van rode steen laten zakken. Zijn zenuwen waren tot het uiterste gespannen en hij voelde in de verste verte geen vermoeidheid. Het was hem gelukt. Het was hun gelukt.

Lachend reikte ze hem nog een huls aan.

‘Nee, meisje.’ Hij haalde diep adem. Zijn voorhoofd deed nog steeds pijn. ‘We hebben het geld nodig om eten te kopen.’

Langzaam ademend leunde hij achterover tegen de rots. Johanna sprong overeind en bleef kaarsrecht staan. Ze hief haar gezicht naar de zon en begon op schelle, hoge toon te zingen. Dikke donkerblonde haarstrengen, bepoederd met bloem, vlogen rond haar gezicht toen ze het slagermes boven haar hoofd hief en zong: ‘Ha, ha, Chal an aun!’ Hun vijanden zijn voor hen op de vlucht geslagen. Ze waren ervandoor gegaan, de schrik was hun om het hart geslagen, hun handen waren krachteloos geworden. ‘Ha, ha, ha! We hebben onze vijanden naar de onderwereld gejaagd, naar de blauwe donkerte, daar waar geen water is, ha, ha, ha! *Coi-goe Khoe-doe-ie!* Wij zijn sterk en meedogenloos, wij Kiowa’s!’

De Caddo’s hoorden beneden zich het overwinningslied van de Kiowa’s, het scalpeerlied, en toen ze onder in het ravijn aankwamen waar de stroom uitliep in de Brazosvallei, stopten ze niet eens om hun waterflessen te vullen.

Johanna klom over de rand van de rots, haar rok en onderrokken opgebonden tot een harembroek, het slagermes hoog geheven. Ze was al halverwege toen de kapitein haar inhaalde en haar bij de rok vastpakte. Ze was onderweg geweest naar Almay, om hem te scalperen.

‘Nee, lieve kind, zoiets doet men niet... Dat is ongepast,’
zei hij.

Hain-a?

‘Nee. Geen sprake van. Nee. Er wordt niet gescalpeerd.’
Hij tilde haar op en zette haar op de richel boven hen en kwam toen achter haar aan. Hij zei: ‘Dat wordt als zeer onfatsoenlijk beschouwd.’

13

Hij spande het paard weer in, haalde zijn weinige bezittingen van de laadklep en deed die met een klap dicht. Hij moest zo snel mogelijk een plek vinden waar ze de Brazos konden oversteken. De kapitein reed op zijn remmen naar beneden. Het gareel spande strak om Fancy's schouders toen ze de steile helling afreden, en de remblokken schuurden krijsend langs de assen. Alle spullen in de bak van de wagen hoopten zich op tegen de achterkant van de bok, met Johanna midden tussen het gereedschap en de voorraden en de dekens, de revolver in de hand. Hij had de kogels eruit gehaald, maar ze leek zich met het wapen beter te voelen. Haar handen waren vies, haar nagels gehavend. Ze zagen er allebei flink toegetakeld uit. Terwijl de wagen tussen de rode rotsen en het kreupelhout de heuvel af denderde, bad hij dat ze geen spaak zouden breken en dat de gebarsten ijzeren band het zou houden.

Ze bereikten het dal en de weg ongedeerd, met alle bezittingen intact en de paarden nog in toom.

De zenuwen van de kapitein zoemden als telegraafdraden in de wind. Het zou niet lang duren voor hij niet meer verder kon. Hij tuurde alle eikenbosjes af, en eenmaal bij de Brazos ook elke schaduw tussen de notenbomen. De weg volgde de noordkant van de rivier. Het was een bescheiden spoor dat elke glooiing of verhoging uit de weg ging, zich slingerend

tussen de pecannotenbomen bewoog en nergens een eigen richting afdwong. Hij keek aandachtig naar elke verhoging langs de weg voor hen. Hij was bereid nog iemand neer te schieten als het nodig was. Hij moest langzamer rijden. Voor Johanna moest hij wat kalmeren, hij moest rustig en zeker overkomen. De Caddo's zouden Almay onder een stapel stenen begraven en ongemerkt terugkeren naar Oklahoma. Op een dag zou iemand de botten vinden en zich afvragen van wie ze waren geweest. Er was een einde gekomen aan Almays kinderprostitutienetwerk, hij was voor de kop geschoten met 's lands munt, ha, ha, ha.

Eindelijk kwam de kapitein tot rust.

Die avond bestoof hij de snee in zijn voorhoofd met grijs wondpoeder, en hij sliep als een blok, zonder de oorlogsnachtmerries die hij doorgaans na zo'n gevecht had; om de een of andere reden lieten ze hem nu met rust. Misschien waren ze op zoek gegaan naar iemand anders. Of hij stond vannacht niet op hun kaart.

Hij werd wakker in een schoon en keurig kamp onder de hoge, frisse pecannotenbomen. Hij hoorde het geluid van een stroompje dat vlakbij in de Brazos uitmondde, en het sj-sj van jonge blaadjes die ritselden in het briesje. Hij hoorde Johanna uitroepen: 'Eten! Nu eten!' En het rinkelen van de bel van de merrie, die samen met de ruïen aan het grazen was. Hij nam het bord van haar aan en at behoedzaam. De blauwe rook die uit het schoorsteentje van het komfoor kwam, bleef laag hangen. Ze hadden het gered, hij en het meisje hadden het er levend afgebracht. Ze konden nu rustig ontbijten onder de pecannotenbomen, terwijl de groene blaadjes langzaam hun schaduwen heen en weer lieten dansen, over hen tweeën en over de gouden letters van de HEILZAME BRONNEN-wagen.

Hij drukte een hand rechts tegen zijn voorhoofd. De snee

voelde een beetje opgezwollen, maar het was niet ernstig. Een tijdlang kon hij best even hard werken als een jonge man, maar het duurde veel langer om weer op krachten te komen. En die had hij nodig. Ze moesten nog een heel eind.

De paarden hadden evenveel behoefte aan rust en verzorging als hij. Dat moest hij Johanna bijbrengen. De prairie-indianen besteedden niet veel zorg aan hun paarden. Ze reden ze af en ten slotte aten ze ze op. Hij bukte zich om Fancy's en Pasha's benen af te tasten, op zoek naar zwellingen, maar die hadden ze niet. Ze waren in Bowie voor het laatst beslagen en hadden binnenkort nieuwe hoefijzers nodig. Het kostte hem wat moeite om overeind te komen; hij kon zijn wervels bijna stuk voor stuk horen scharnieren.

Hij ging op zijn reistas zitten en leunde tegen een wiel. Zijn gedachten keerden telkens naar het gevecht terug, en om het uit zijn hoofd te zetten richtte hij zijn aandacht op de grazende Pasha, dronk een kop zwarte koffie en rookte een pijp. Johanna speelde in het water als een kind van zes. Ze keerde stenen om, zong en spetterde. Op zoek naar troost en rust dacht hij terug aan zijn tijd als koerier, en aan Maria Luisa en zijn dochters. Nieuws bezorgen: misschien draaide het leven slechts daar om. Overleven om nieuws te brengen. Misschien heeft ieder van ons maar één boodschap, die ons bij de geboorte is meegegeven, zonder dat we precies weten wat die inhoudt; wellicht heeft de boodschap niet eens iets met onszelf te maken, maar is het onze plicht haar met ons mee te dragen, een leven lang, en aan het eind te bezorgen, nog steeds verzegeld.

Hij was wel niet helemaal uitgerust, maar dit was voldoende. Ze gingen weer verder.

De volgende dag bereikten ze tegen het middaguur het veer over de Brazos. De Brazos slingerde traag in groene boch-

ten door het land, en laag boven de rivier dreef de manshoge rook van ontginningsvuurtjes. Er was geen veer. Hij kon de aanlegplaats aan de overkant zien, een meter of honderd stroomafwaarts: de stroming zou hen daarnaartoe voeren. De aanlegplaats zag er goed uit, de bedding leek solide. Maar het water stond hoog, dus dat kon niet langer het geval zijn. Ladingen zand en slib konden er zijn aangespoeld; onder het oppervlak hielden zich mogelijk grote omgevallen bomen schuil, als de octopus met zijn grijparmen uit de fabels.

Ze moesten alweer zonder hulp de oversteek maken, en opnieuw maakte hij Pasha los en stapte zijn kleine merrie Fancy dapper het water in. Ze vocht tegen de stroming, even dreven ze mee; Johanna verzamelde haar rokken zodat ze het water in kon springen, maar ze reddden het.

Aan de overkant liep de weg naar Lampasas, dus ze zouden helemaal niet in Meridian komen. Dat gaf niet. Ze zouden al snel Durand bereiken, wat een grotere stad was, met meer mensen, die allemaal veel geld hadden. Tenminste, dat hoopte hij vurig.

Een regenbuitje. Opnieuw reden ze door een natte wereld. Aan het puntje van elk blaadje van de Virginia-eik dat zich een winter lang aan de tak had vastgeklampt, hing een druppel. De Virginia-eik verloor zijn blad niet in de winter; de kapitein had wel groene exemplaren gezien terwijl er sneeuw viel.

Johanna hield haar hoofd ver achterover om naar de bladerkroon en de regenlucht te kijken. Er was een behoedzame verwondering op haar gezicht te lezen. Zachtjes zei ze iets in het Kiowa. Al dat water, zulke reusachtige bomen, elk met hun eigen geest... Druppels stroomden als sieraden van hun ragfijne vingers.

‘Boom,’ zei hij. Hij deed zijn oude breedgerande veld-

hoed af en streek met een hand door zijn haar, dat even dun en wit was als een spinnenweb. Hij zette hem weer op.

‘Ja, boom, boom.’

Hij wees: Den. Eik. Ceder. Eerst de algemene term, dan de verschillende soorten.

‘Sedel, kap-i-den Kidd.’

Onder het rijden wees hij weer naar Pasha, naar zijn hand, naar het spek. Het leek erop dat ze vroeger ooit wel een beetje Engels had geleerd. Misschien moest haar geheugen alleen wat gestimuleerd worden. Ze zei: ‘Paad, hand, spek.’ Hij stond op. ‘Opdaan,’ zei ze. Hij ging zitten. ‘Sitten. Konde, sitten.’

Kapitein Kidd was er vrij zeker van dat ‘konde’ grootvader betekende, maar of die term respectvol of minachtend bedoeld was, dat wist hij niet.

Hij zei: ‘Konde, grootvader?’

‘Ja, ja, konde *Gloßvatel!*’

Aha. Duits voor opa. Ze maakten vorderingen.

Het woord voor ‘opa’ zette iets in haar hoofd in werking wat tot nu toe had gesluimerd. Haar interesse in het doorgronden van een andere taal, andere woorden, een andere zinsbouw werd gewekt. Ze dacht even na en zei toen: ‘Ghohanna klappen in handen.’ Ze klapte in haar handen. ‘Ghohanna lachen.’ Daarop volgde een gulle namaaklach, en ze begon op en neer te wippen op de bok. Daarna stak ze haar handen omhoog en spreidde haar vingers. ‘Eén, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, negen, tien.’

‘Wie niet weg is, is gezien,’ zei hij, en toen hij de vragende blik op haar gezicht zag, omdat ze de dingen zo graag wilde begrijpen, gaf hij haar een klopje op haar hand. ‘Prima, hoor,’ zei hij.

‘Plima.’

Ze kon dus echt de r niet uitspreken, in geen enkele taal,

en misschien leerde ze dat wel nooit.

‘Legen,’ zei ze. ‘Watel, heel veel plima watel, plima legen.’

‘Goed zo, Johanna! Geweldig.’

‘Hmmm hmmm hmmm,’ neuriede ze voor zich uit, terwijl ze heen en weer deinde en vervolgens verderging met het lospulken van de kanten zoom aan haar rok. Daar was ze mee begonnen toen ze haar haar had opgestoken tijdens het gevecht bij de Brazos, en ze had besloten de klus af te maken.

Zolang ze onderweg waren, was ze blij en tevreden en was de wereld mateloos interessant voor haar, maar kapi-tein Kidd vroeg zich af wat er zou gebeuren wanneer ze eenmaal doorkreeg dat ze niet langer vrij was om rond te trekken, als ze voorgoed bij haar familie, de Leonbergers, zou moeten blijven, tussen vier muren die je niet kon afbreken, op een slee laden en meenemen. Hij kreeg een naar gevoel als hij daaraan dacht. Cynthia Parker had zich doodgehongerd nadat ze teruggekeerd was bij haar blanke familieleden. Temple Friend ook. Andere teruggekeerde gevangenen raakten aan de drank en werden eenzelvige, vreemde mensen. Er was altijd een steekje los bij die teruggekeerde gevangenen. Ze hadden allemaal een vervormde geest; niet het één, noch het ander. Doris had iets dergelijks gezegd, in Spanish Fort. Wie als kind was gevangengenomen en later terugkeerde, was rusteloos en hunkerde naar geestelijke troost: een vondeling van twee culturen, een donkere val-lende ster, verdwaald in de ruimte.

En hoe kon hij haar nu achterlaten bij haar familie nadat ze elkaars leven hadden gered, na de strijd die ze hadden geleverd? Maar hij moest wel. Zij waren haar verwanten. De gedachte was pijnlijk, maar hij had inmiddels zijn buik vol van de zorgen, dus hij richtte zijn aandacht weer op het hier en nu.

In Durand zou hij een leessessie moeten houden met recent nieuws, want ze hadden bijna al hun geld weggeschooten. De voormalige financiële middelen van de kapitein waren verdampt tijdens de Burgeroorlog en ook vanwege een kleine schuld aan vermogensbelasting, maar hoe klein ook, het wás een schuld, en tegen 1866 had hij geen enkel deposito meer, noch aandelen bij de bank. De Commissie ter ondersteuning van de Confederatie in San Antonio had met een gevangenisstraf gedreigd als hij niet in geconfedereerde obligaties zou investeren, dus daar ging al zijn geld. Hij had zijn drukkerij verkocht, zijn schulden afbetaald en was gaan rondtrekken. Maria was het jaar daarvoor overleden, en het was net alsof zijn trossen waren losgegooid, of het ankertouw van een luchtballon was losgesneden, zodat de kapitein de lucht in steeg en wegzweefde, een speelbal van de wind. Inmiddels was hij bijna tweeënzeventig, en zijn meest waardevolle bezittingen waren zijn gouden savonethorloge, Pasha en zijn voorleesstem.

‘Ghohanna goen stampen!’ Ze hief haar blote voet, wees ernaar en stampte ermee op de planken.

‘Niet met schoen, maar voet,’ zei hij. Hij tastte achter zich tot hij een van haar schoenen vond. Hij hield hem omhoog: een klemmende zwarte veterschoen met een ronde neus en een hakje van een paar centimeter. De veters waren verdwenen. Die had ze ergens voor gebruikt. ‘Schoen,’ zei hij. Daarna wees hij naar haar voet. ‘Voet.’

‘Ghohanna voet stampen! Ghohanna hand zwaaien!’ Ze zwaaide met haar hand. ‘Kapiden opdaan!’ Hij kwam over-eind. ‘Kapiden zitten!’ Hij ging zitten. ‘Kapiden hand klap-pen!’ Met een zucht klapte hij in zijn handen. ‘Kapiden lachen!’

‘Nee,’ zei hij.

‘Ah, ah, ah, kapiden, lachen?’

‘Goed dan.’ Hij perste er een joviale neplach uit. ‘Ha! Ha! Ha! Maar zo is het wel genoeg voor vandaag.’

Hier moest ze onbedaarlijk om lachen. Daarna riep ze: ‘Kapiden eet onbijt, Ghohanna sgiel geweel’ – schietgeluiden – ‘paad dlaaft, kapiden schiet geweel’ – weer schietgeluiden – ‘een, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, negen, tien.’

‘Goed zo, lieve kind, maar nu stil zijn. Ik ben oud en zwak en alles werkt snel op mijn zenuwen.’ Er bliksemde nog steeds pijnscheuten door zijn voorhoofd en de wond boven zijn rechter wenkbrauw moest waarschijnlijk gehecht worden, wat hij wel kon vergeten.

‘Veel prima legen, paad sgiel geweel ha ha ha! Paad eet onbijt! Paad lacht!’ Ze deed gehinnik na, klapte opnieuw in haar handen en lachte weer en zo reden ze verder tussen de bomen door over de weg naar Lampasas, in de richting van de stad Durand aan de rivier de Bosque, terwijl het Kiowameisje steeds weer nieuwe zinnen samenstelde, de ene nog onwaarschijnlijker dan de andere, en de ogen van de kapitein traanden van de pijn.

‘Eén voet, twee voet, één geweel, twee geweel, goot paad, klein paad...’

‘Johanna, klep dicht.’

‘Ghohanna, klep dicht!’

Toen ze op ruim een kilometer afstand van Durand door het druipende eikenbos reden, kwamen een paar mannen hun tegemoet. De kapitein stak een hand op naar Johanna. Ze zweeg. Ze hield zich volkomen stil. De mannen die op hen af reden, droegen versleten kleren en hadden aftandse hoeden op, maar ze waren goed bewapend. Ze hadden al hun geld uitgegeven aan revolvers en van die nieuwe repe-teergeweren met korte loop. Spencer-karabijnen, fonkelnieuw.

De zon was tevoorschijn gekomen en de mannen reden,

scherp afgetekend tegen het middaglicht, naar de wagen van de kapitein. Ze glommen van de druppels, door windvlagen van de bladeren geschud.

De kapitein hield halt. Hij keek de mannen strak aan. Ondertussen vroeg hij zich af of ze toevallig al hadden gehoord over het Grote Brazos Tiencentsvuurgevecht.

Hij vroeg zich af wat ze wilden. Waar ze vandaan kwamen. Texas was in 1870 in een staat van anarchie beland, en iedereen deed wat goed was in eigen ogen.

Een van de mannen, met een kortgeschoren zwarte baard, kwam langs zij gereden, aan de kant van de kapitein, en liet de ronde kap van zijn cavaleriestijgbeugel tegen het stilstaande voorwiel van de wagen tikken. Hij liet zijn blik over hen glijden, over de snee boven het oog van de kapitein, de bloedspetters op zijn overhemd en de blubber op de treeplanken. Een oude man en een kind. Het meisje had zich achter het schuine zijscherm laten zakken, zodat alleen haar gezicht en de vieze vingers die de rand omklemden zichtbaar waren. De ruiter had een donkere huid en zwarte ogen, maar dat interesseerde Johanna niet. Indianen keken niet naar huidskleur, maar letten op iemands intenties, op lichaamshouding en de taal van de handen. Dat was hun manier om in leven te blijven. Johanna's wantrouwige blauwe ogen lieten de man niet los.

'Zo, zo, HEILZAME BRONNEN.' Hij las de gouden letters op de wagen.

'Ik heb hem van de eigenaar gekocht,' zei kapitein Kidd. 'Die was bankroet gegaan.' Hij probeerde zo voorkomend mogelijk te klinken. Hij moest om het meisje denken.

'En zaten die kogelgaten er al in?'

'Ja, toevallig wel,' zei de kapitein. Hij deed een poging de golvende rand van zijn oude hoed recht te buigen. Hij had een spierwitte baard van twee dagen en moest eruit-

zien als een zwerver, maar hij ging kaarsrecht en vol zelfvertrouwen zitten, met zijn canvas jas, en richtte zijn aandacht op de revolver, rechts van hem op de vloer onder het stuk spek. Hij zei: ‘De wagen werd inclusief kogelgaten opgeleverd.’

‘Merkwaardig. Waar ga je naartoe?’ vroeg de man met de zwarte baard. Hij had een lage, krakende stem.

Kapitein Kidd dacht daar even over na en besloot toen antwoord te geven. Er hingen rooksluiers van een kampvuur in de lucht, hoogstwaarschijnlijk van deze mannen, ergens vlakbij, verscholen.

‘Naar Durand,’ zei de kapitein.

‘Is dat het eindpunt?’

‘Nee.’

‘Wat dan wel?’

‘Castroville.’

‘Waar ligt dat?’

‘Vijfentwintig kilometer ten westen van San Antonio.’

‘Dat is een flinke rit.’

‘En wat heb jij daarmee te maken, smerige, onnozele bandiet?’ had hij willen antwoorden, maar na een blik op het meisje weerstond hij de verleiding, glimlachte naar haar en gaf even een klopje op haar vingers met witte knokkels, waarmee ze de wagen omklemde.

Hij zei: ‘Dit meisje zat gevangen bij de Kiowa’s, ze is onlangs bevrijd en ik breng haar terug naar haar familie daar.’

‘Ah, bij de wilden,’ zei de man. Hij nam het meisje in zich op, met haar vuile slierterige haar, geschaafde knokkels, een vieze jurk die onder de houtskool- en vetvlekken zat – ze had er haar handen aan afgeveegd. Hij schudde zijn hoofd. ‘Waarom ze kinderen stelen, is mij een raadsel. Hebben ze die zelf dan niet?’

‘Ik begrijp het evenmin als jij,’ zei de kapitein.

De man met de zwarte baard zei: 'En de indianen hebben evenveel weet van zeep als een zwijn van de zondag. Jongedame?' vroeg hij. 'Kijk eens hier.'

Hij tastte in het horlogezakje van zijn spijkerbroek en viste er een toffee uit die onder een dikke laag pluis zat. Hij boog zich voorover in het zadel en stak haar glimlachend het snoepgoed toe. Ze sloeg het bliksemsnel uit zijn hand en dook dieper weg achter het scherm.

'Ach ja.' De man knikte. 'Ze komen terug als wilden. Daar heb ik over gehoord.'

De anderen waren rond de wagen gereden. Ze zaten losjes en ontspannen in hun versleten dragonderzadels en lieten hun revolver of karabijn gewoon in de holster. Johanna en de kapitein waren duidelijk ongevaarlijk.

Daar maakte de kapitein uit op dat ze niets hadden vernomen over het Grote Brazos Tiencentsvuurgevecht bij Carlyle Springs. Dat was maar twee dagen geleden, maar het was vrij aannemelijk dat deze mannen zich niet ver buiten deze streek begaven. En tot nu toe was er in Texas nauwelijks telegraafverbinding.

'Voor wie ben je?' De man met de zwarte baard richtte zich tot de kapitein. Zijn houding was veranderd. 'Op wie heb je gestemd? Op Davis of op Hamilton?'

Die vraag duidde erop dat elke nieuwsleessessie in Durand op een ramp kon uitlopen, begreep de kapitein, maar hij en Johanna hadden zichzelf arm geschoten en ze hadden nog een hele reis voor de boeg. Het enige wat hij verder nog kon bedenken was de wagen verkopen en te paard verdergaan. Maar zijn rug en heupgewrichten waren niet meer zoals vroeger, en grote afstanden te paard waren hoe langer hoe pijnlijker geworden.

Hij zei: 'Ik ben diep beledigd dat me gevraagd wordt op wie ik heb gestemd. Geheimhouding is gegarandeerd tij-

dens het stemmen. Ik ben een veteraan van de Slag bij Horseshoe Bend en die bij Resaca de la Palma, en ik heb er be-
slist niet voor gestreden dat er de een of andere dubieuze
dictatuur in de Zuidelijke staten komt. Ik heb gestreden
voor de rechten van vrijgeboren Engelsen.'

Zo. Daarvan moesten ze wel in de war raken.

'Aha.' De man met de zwarte baard dacht erover na. 'En
ben je Engelsman?'

'Nee, dat niet.'

'Dan raakt wat je zegt toch kant noch wal?'

'Laat maar zitten,' zei kapitein Kidd. 'Treden jullie in een
of andere officiële hoedanigheid op, dat jullie me tegen-
houden? Want ik begin mijn geduld te verliezen.'

Een van de anderen, die een enorm hoge hoed droeg,
zei: 'Niemand die op Davis heeft gestemd mag Erath
County in.'

'Is dat een officieel besluit van de plaatselijke overheid?'

De man met de zwarte baard glimlachte. Hij zei: 'Er is
hier helemaal geen plaatselijke overheid, meneer. Er is geen
sheriff. Davis' mannen hebben hem eruit geknikkerd. Er is
geen rechter, geen burgemeester, geen regeringsvertegen-
woordiger. Die hebben Davis en het leger van de Verenigde
Staten er allemaal uit geknikkerd. Ze hadden allemaal in het
geconfedereerde leger gevochten of ze vervulden functies
tijdens de Confederatie, dus dat was einde oefening voor ze.
Alleen heeft Davis geen vervangers gestuurd. Vandaar dat
wij die taak op ons genomen hebben. Dus wij hebben het
hier voor het zeggen.'

Kapitein Kidd keek even naar Johanna, die aandachtig
luisterde, haar blauwe ogen groot als schoteltjes. Hij gaf
een klopje op haar vingers. 'Hoeveel?'

Een lange stilte.

'Ach, geef maar een halve dollar.'

Ze reden de laad- en losplaats van een grote bezemfabriek langs de rivier de Bosque op. De oever was begroeid met katoenplanten. Van de tere, jonge blaadjes die zelfs zonder een zuchtje wind sidderden, drupten glinsterende speldenknopjes regenwater. Het was lang geleden dat hij een katoenplant had gezien. De Bosque was ondiep en de oversteek leverde geen problemen op.

De machines in de fabriek werden aangedreven door een draaiend onderslagsrad dat bakken helder water opschepte en vervolgens in de rivier stortte. Een man die aan het opbinden was, keek op. Hij zat naast een bezemmachine, te midden van een enorme berg met schoven bezemgierst. Er lag een stapel stelen vlakbij. Hij zat met zijn bezems in een groot, spelonkachtig gebouw, open aan weerszijden en met houten dakleien. Dat bood enige beschutting tegen zon en regen. Laaghangende wolkenluiers trokken langs de lucht. Er scharrelden kippen rond die de wereld met hun gele ogen rustig in zich opnamen.

De kapitein vroeg of ze er konden overnachten.

De man zei: 'D'r is een hotel hier.'

'Aha,' zei kapitein Kidd. 'Maar dat kan ik me nu niet voorloven.'

'D'r is een wagenstalling.'

'Het lijkt me hier wat veiliger. Ik zit met dit kind, begrijpt

u. Ik kan vijftien cent betalen voor een nacht.' De kapitein boog zich naar voren en staarde de man met zijn haviksoogen aan.

'Zo krap zit 'k nou ook weer niet.'

'Hoe krap dan wel?'

'Vijftig cent. Want je wilt ook de pomp gebruiken, je paarden te eten geven, wat houtsnippers voor een kookvuur en stro om op te slapen.'

'Mijn hemel,' zei Kidd. 'En dan te bedenken dat je voor een pond katoen hooguit zeventien cent kunt vragen.'

'Ik hoef geen katoen.'

Kapitein Kidd draaide zich om naar Johanna. 'Lieve kind,' zei hij, 'vijf muntjes van tien.'

Ze dook in de munitiekist, pakte er een patroon uit, brak hem open en schudde het geld eruit.

Kapitein Kidd knapte zich zo goed mogelijk op en depte de snee boven zijn oog met een vochtige doek. Hij strooide er opnieuw wat grijs wondpoeder op. Daarna probeerde hij Johanna aan de wijzers van zijn horloge te laten zien wanneer hij terug zou zijn. Ze keek ingespannen naar de wijzerplaat en legde haar vingertop op het glas, eerst op de grote en daarna op de kleine wijzer, en haar ogen volgden de secundewijzer, die vooruitsprong als een insect.

'De tijd,' zei hij. 'Twee uur.'

'De tijd, konde.'

'Als de kleine wijzer bij de drie is, dan ben ik er weer.'

Hij stopte het horloge in haar hand. Hij kon zichzelf bijna wijsmaken dat ze het begreep.

Daarna pakte hij nog een paar munten voor in de zak van zijn oude canvas jas en liep de stad in. De randen van zijn jaszakken waren donker van het vuil. Binnenkort moest hij hem afdanken en een nieuwe jas kopen. Als hij rijk was.

Durand had een hoofdstraat en planken trottoirs. Voor het overige lag het stadje verspreid tussen de bomen, tegen heuveltjes op gebouwd. De bollen van de katoenplanten waren opengebarsten, het katoenpluksel werd door de straten geblazen en hoopte zich op in alle hoeken en gaten.

Allereerst regelde hij een plek voor zijn leessessie in het nieuwe handelsgebouw. Het was heel lang en smal, met glazen vitrines vol messen, porseleinen herderinnetjes, bestek en zakdoeken. Aan de wanden hingen planken met overhemden en kousophouders. Verder naar achteren was confectiekleding uitgestald: schoenen, laarzen en werkjassen, en er lagen rollen stof. Het heren- en damesondergoed bevond zich ongetwijfeld onder de toonbank. De zaal was goed genoeg. De man vroeg een dollar, die hij in kleingeld kon betalen.

Hij ging vervolgens zijn aankondigen ophangen. Een groepje straatschoffies met bretels, strohoeden en sommige met schoenen aan hun voeten, volgde hem door de onverharde straten van Durand. De kapitein zei dat ze hem met rust moesten laten, anders kregen ze een draai om de oren. Hij vroeg aan de grootste jongen of hij kon lezen wat er op het aanplakbiljet stond.

‘Als ik zou willen wel,’ zei de jongen. ‘Maar ik heb d’r geen zin in.’

‘Een onafhankelijk denker,’ zei de kapitein. ‘Er staat dat ik vanavond een vrouw ga doorzagen. Een dikke vrouw.’

De jochies bleven schoorvoetend staan en hij liep verder. Hij hing zijn aankondigingen op bij de stalhouderij, bij de school, bij de firma Voedsel en Proviand voor Mens en Dier, het wolpakhuis, de houthandel, waar grote stapels cederhouten palen lagen, bij de wielmaker, de schoenmaker. Hij gaf er een aan een man in een rechte zwarte jas, een vest en een paar chique zwarte knoopschoenen. De man liep met

een stok met gouden handvat. Hij wierp een blik op de rijlaarzen van de kapitein. Je kon zien dat die van gedegen makelij waren.

‘Heel goed,’ zei de man en nam zijn hoed af. Hij las het biljet. ‘Nieuws. Dat krijgen we te weinig. Komt u uit Dallas?’

‘Ja.’

‘En hoe staat het daar met de mannen die Davis heeft aangesteld?’

Kapitein Kidd vreesde dat het gesprek zou ontsporen, maar hij moest hier wel op antwoorden. ‘Ik heb geen idee,’ zei hij. ‘Ik heb gewoon mijn kranten gekocht, de meest recente uit het oosten.’

‘Dus u leest ook uit de *Daily State Journal*?’

‘Beslist niet. Dat is enkel propaganda.’

‘Maar meneer!’

‘Het zijn slechts opinies. Ik weiger onbezoldigd de mening van de autoriteiten in Austin door te geven.’ Kapitein Kidd kon zich er niet toe zetten om het er nu bij te laten, daarvoor bezat hij geen aanleg. Die had hij ook nooit gehad en hij was nu veel te oud om daar iets aan te veranderen. ‘Begrijp me goed,’ ging hij verder, ‘ik lees over gebeurtenissen. Gebeurtenissen die zo ver van hier hebben plaatsgevonden dat ze bijna een sprookjesachtig karakter hebben, en wie daar niet om geeft, kan rustig thuisblijven.’ Hij richtte zich in zijn volle lengte op zodat hij boven de man uit torende, waardig in zijn versleten canvas jas en met zijn sjofele reishoed op.

De man zei: ‘Ik ben dokter Beavis, Anthony Beavis, en naar mijn mening bevat de *Daily State Journal* geen sprookjes. De krant levert juist een waardevolle bijdrage aan het publieke debat van dit moment.’

‘Ik zei niet dat de krant sprookjes verkondigde, dokter.’

Kapitein Kidd nam zijn hoed af. 'Was het maar zo. Goeden-dag, meneer.'

Johanna had zich ondertussen bij de bezemfabriek van wat huishoudelijke taken gekweten. De bezemmaker keek argwanend naar de dekens die aan de lijn hingen, de tuigen die over de rand van de wagen waren gedrapeerd en de pan met spek en zwarte bonen, die op het komfoortje stond te sudderen. Met een blik vol achterdocht bekeek hij de wagen met de gouden letters HEILZAME BRONNEN en de kogelgaten. Hij zei dat het meisje naar de oever van de Bosque was gegaan om er de paarden te laten grazen.

'Er is iets mis met dat kind,' zei hij.

'En wat mag dat wel zijn?' vroeg kapitein Kidd. Hij was op de laadklep gaan zitten met een stapel kranten naast zich en een timmermanspotlood in de hand. Hij had besloten wat andere artikelen voor te gaan lezen dan in Dallas. Stukken die de gemoederen wat meer susten. Hij had de vellen met het laatste nieuws van Associated Press nog, met berichten over de overstroming van de rivier de Susquehanna en de uitgifte van spoorwegobligaties, waarmee de staat Illinois het spoorweginet van Burlington en de Illinois Central-lijn wilden bekostigen. Niemand kon toch bezwaar hebben tegen het spoor als zodanig? Verder had hij de Engelse Times, de New York Evening Post, de Philadelphia Inquirer, de Milwaukee Daily News en Harper's Weekly. Daarnaast Blackwood's en natuurlijk een paar oude nummers van Dickens' Household Words, inmiddels opgeheven, maar tijdloos goed, onder elke omstandigheid. In geen van deze kranten werd gerept over Hamilton of Davis, of over negerrechten in Texas, de militaire bezetting of het indianenbeleid van Ulysses Grant.

Kapitein Kidd hoopte Durand te kunnen verlaten met

een aangevulde beurs en zonder kogelgaten in zijn lijf. Dat moest wel. Hij was alles wat Johanna had. Zonder hem stond er niets tussen haar en de wereld vol tegendraadse, twistzieke blanke mannen in, een wereld waar ze nooit iets van zou begrijpen. Kidd keek op en was jaloers op de scharrelende kippen: zo dwaas, zo dom, zo ongeïnformeerd.

‘Nou, om te beginnen spreekt ze geeneens Engels.’

De man had een bezemsteel in de as van de machine geklemd en gaf er een draai aan terwijl hij er vochtige bossen bezemgierst aan vastbond. De dwaas zat daar de hele dag hetzelfde werk te doen en dacht waarschijnlijk dat hij een kenner van de Engelse taal was omdat de woorden uit zijn mond stroomden als water van een brein dat werkte als een onderslagsrad, zonder dat hij erbij na hoefde te denken.

‘En?’

‘Nou. Ze ziet er wel Engels uit.’

‘Vertel op.’

Kapitein Kidd omcirkelde een paar artikelen in de *Philadelphia Inquirer* met dikke strepen. Moest hij wel wat mee oppassen. Philadelphia, daar waren de quakers en had je het over quakers, dan ging het over Grants indianenbeleid. Dat had al mensenlevens gekost in Noord-Texas en zelfs hier, zo ver ten zuiden van de Red. Hij koos een charmant geschreven niemendalletje uit over een ijsbaan bij Lemon Hill, blijkbaar ergens aan de rand van Philadelphia. Hier staat het zwart op wit: ze houden vreugdevuren op het ijs, dames schaatsen er in het rond met zwierende hoepelrokken. Het leven is er goed, de dames zijn veilig en het ijs is dik. Het draagt hen terwijl zich onder het ijs de duistere, levensgevaarlijke diepte uitstrekt.

‘Nou, wat is ze dan?’

Het gezicht van de man was breed en ondiep, net een soepterrine. De kippen pikten rond zijn voeten. ‘Hier, Pe-

nelope; hier, Amelia,' zei hij met zachte, uitnodigende stem. Hij stak zijn hand uit en de kippen pikten er gierstkorrels uit. Kapitein Kidd keek geërgerd op. Hij had een half verwilderd meisje om voor te zorgen; hij moest criminelen die het kind voor de meest verschrikkelijke doeleinden wilden ontvoeren van zich af slaan; hij moest genoeg geld verdienen om te eten en te reizen, op de enige manier die hij kende, en alsof dat nog niet genoeg was, moest hij ook nog eens de Texanen vermijden die elkaar om hun politieke geschillen in de haren vlogen. Ga er maar eens aan staan.

'Waarom hou je je stomme kop niet gewoon en ga je verder met die bezems?' zei Kidd. 'Ik heb je toch zeker ook niet om je moeders meisjesnaam gevraagd?'

'Nou moet je eens luisteren,' begon de man.

'Alsjeblieft, zeg,' zei de kapitein.

Hij sloeg *Blackwood's* open. Hij sloot zijn ogen even en vroeg om zelfbeheersing.

Opeens klonk er geschreeuw en gekrijs vanachter het hek langs het terrein van de bezemfabriek. Kapitein Kidd sloot zijn ogen. Wat nu weer, wat nu weer. Hij hoorde een schelle, continue stroom Kiowaklankwoorden, het aparte taaltje van Johanna, en een vrouw die iets in het Engels schreeuwde. Het kwam uit de buurt van de rivier de Bosque. Hij liet zijn timmermanspotlood vallen en pakte een deken, want hij had een vermoeden wat er aan de hand kon zijn.

Johanna bevond zich in het ondiepe water tussen het pijlrriet, naakt op haar oude, versleten korset en de slobberende onderbroek na die ze van een van de dames in Wichita Falls had gekregen. Ze werd achternagezeten door een vrouw met een houten emmer. Ze renden over stenen en door poelen en lieten fonteinen water opspatten. Johanna wierp zich in een dieper gedeelte achter een

stroomversnelling en gilde naar de vrouw. Haar natte haar sliertte over haar gezicht en ze schreeuwde een rij witte tanden bloot. Ze riep de zwarte magie van haar beschermgeest over de vrouw af, en als ze het keukenmes nog bij zich had gehad zou ze de brave inwoner van Durand gestoken hebben.

‘Dit is onbetamelijk!’ riep de vrouw. Ze stond tot haar knieën in de stroom, de lucht onder haar jurk deed de rok opbollen. Ze was jong, behoorlijk gekleed en buiten zichzelf van verontwaardiging. ‘Het is ongepast om hier naakt te baden!’ Ze rukte haar bonnet van haar hoofd en sloeg er woedend mee op haar bovenbeen.

De hoge eiken ruisten en zuchtten korzelig en vanuit de stad kwam het geluid van koorzang aanwaaien. Woensdag, koorrepetitie.

‘Mevrouw,’ zei kapitein Kidd; hij had haar trouwring gezien, ‘toe nou. Ze is zich alleen maar aan het wassen.’

‘In het openbaar!’ riep de jonge vrouw uit. ‘Ontkleed!’

‘Niet helemaal,’ zei kapitein Kidd. Hij waadde de Bosque in, met laarzen en al, en gooide de deken over het meisje heen. ‘Beheers u,’ zei hij. ‘Ze weet niet beter.’

Aan de overkant van de rivier was de wagenstalling, waar de vrachtvervoerders hun kamp hadden opgeslagen, en sommige chauffeurs stonden geleund tegen hun wagen toe te kijken. De bladeren wierpen lachende schaduwen op hun gezicht.

Kapitein Kidd zei: ‘Ze is gevangen geweest. Door de indianen.’

‘Dit kunnen we niet toelaten,’ zei de jonge vrouw. Ze klemde het hengsel van de emmer met beide handen vast. ‘Al was ze een Hottentot. Al was ze Lola Montez. Ze stond daar in de rivier met haar charmes te pronken als een sloerie uit Dallas.’

Kapitein Kidd loodste Johanna uit het water. Hij zei: ‘Samuel Hammond, agent indianenzaken uit Fort Sill, heeft me betaald om haar terug te brengen bij haar familie. Officiële opdracht van de overheid, voor het Departement van Oorlog.’

Johanna stond snikkend tegen hem aan geleund, tot haar enkels in het groene water van de Bosque. ‘Ze is wreed uit de armen van haar moeder weggerukt,’ ging hij verder, ‘op de prille leeftijd van zes jaar, en ze hebben haar moeder voor haar ogen de hersens ingeslagen. Ze is uitgehongerd, gemolesteerd en nu kent ze haar eigen taal niet meer, en heeft ze geen weet meer van wat onder beschaafde mensen fatsoenlijk is. Wat zij heeft geleden is onbeschrijflijk.’

De jonge vrouw aarzelde en viel even stil. Ten slotte zei ze: ‘Ach ja. Maar ze moet wel getuchtigd worden. Het moet haar goed ingeprent worden dat ze zich betamelijk heeft te gedragen als ze een bad neemt.’

Johanna sloeg de handen voor haar ogen. Ze dacht aan Driegevekte, haar Kiowamoeder, aan haar lach en hoe ze samen in het heldere water van de Cachekreek in de bergen rond Wichita hadden geplonsd, zich joelend achterover in het water hadden laten vallen, terwijl verder weg, hoog in de bergen, een groep jongens op de trommel sloeg, gewoon voor hun plezier. Ze hadden in het heldere stromende water gewaad en gespetterd, vier, vijf meisjes met strengen vermiljoenen kraaltjes in het haar. Ze huilde om hen, en om die bergen – een vreemd, volwassen huilen – met de handen geheven en het hoofd gebogen. Om alles wat ze was kwijtgeraakt, een groot verdriet dat haar opeens pijnlijk overrompelde.

‘Ai, wat vreselijk,’ zei de jonge vrouw. Ze klonk vriendelijker nu. Na een aarzeling boog ze zich naar Johanna toe en zei: ‘Wat erg voor je, heel erg.’

‘Laat haar met rust,’ zei de kapitein koeltjes. Hij nam zijn hoed af voor de vrouw en pakte Johanna bij de hand. ‘En als u zichzelf een christen noemt, zou u een paar schoenen en wat kleren voor dit meisje gaan zoeken, voor onderweg.’

Ze liepen terug naar de wagen, hij soppend in zijn laarzen vol water, Johanna in haar kletsnatte ondergoed en met de ruwe, druipende deken om haar heen geslagen, blootsvoets, gekwetst, boos, vertwijfeld.

Toen het tegen acht uur ’s avonds liep, was het donker in Durand. De kapitein had Johanna zover gekregen dat ze haar nachtopon aanhad om in de wagen te gaan slapen. De lamp brandde. Ze neuriede traag een troostend liedje voor zichzelf, in de jorongo gewikkeld, waar ze inmiddels erg aan was gehecht, en was begonnen met het verstellen van de gerafelde grijze wollen deken. Zijn met bloed bespatte overhemd had ze in water met zout te weken gezet. De kapitein liep naar een van de boxen en trok daar zijn laarzen met sporen uit, kleepte zich om in zijn leestenuie, deed zijn zwarte rijglaarzen aan en schoor zich.

‘Bloot.’ Ze keek op toen hij naar buiten kwam. ‘Geen bloot meer.’

‘Wat goed gezien van je,’ zei hij. ‘Want ik ben inderdaad op weg om voor brood op de plank te zorgen.’ Hij nam zijn portefeuille onder de arm. ‘Ik ga de burgers eens verrassen door een paar leerzame stukken voor te lezen, over de Hottentotten, over Lola Montez en over het spoorwegnet van Illinois. Dan zullen ze hun zilver en goud voor mijn voeten werpen en kunnen we ons niet alleen brood veroorloven, maar ook beleg. Wat dacht je daarvan? Morgenochtend brengen we meteen een bezoek aan de winkels hier.’

Hij boog zijn hoofd en keek haar bezorgd en met een tedere blik aan. Zijn kleine krijger kon af en toe zomaar in

tranen uitbarsten, om meteen daarna weer vrolijk te bruisen van de energie. Zo ging dat met kinderen. Mocht ze altijd zo blijven... Hij strikte zijn zwarte ascotalsdoek en trok zijn manchetten onder zijn jasje vandaan. Ze knikte en terwijl ze doorging met verstellen trok ze even haar donkerblonde wenkbrauwen op bij wijze van glimlach. Bij het licht van de lantaarn leken haar sproeten donker.

Hij had haar graag een zoen op haar wang gegeven, maar hij had geen idee of de Kiowa's elkaar kusten, en zo ja, of een grootvader dat bij zijn kleindochter kon doen. Je wist het maar nooit. Cultuurverschillen – een mijnenveld.

Hij maakte een kalmerend gebaar. 'Blijven. Zitten.'

Het handelsgebouw stroomde vroeg vol. Bij de ingang stond een soldaat van de Verenigde Staten, voor wie iedereen zijn jas moest opendoen om te laten zien dat hij geen wapen droeg. Sommigen hadden er wel een. Dat was verboden, maar de sergeant zei er niets van, hij knikte alleen maar naar een bank. Tegen de tijd dat de zaal vol was, lagen er een stuk of zeven, acht revolvers en één verborgen holstertje met twee pistolen op de bank.

De mannen en een enkele vrouw zaten op houten stoelen met rechte rugleuningen of leunden tegen de toonbanken, terwijl de heer J.D. Allan, eigenaar, erop toezag dat ze niet tegen de vitrines aan zakten. Kapitein Kidd keek met opzet niet de zaal rond, maar zag de menigte gezichten toch vanuit zijn ooghoeken. Hij spreidde zijn kranten en de vellen met persberichten uit. Hij zag hoe de mensen in twee groepen uiteenweken en apart gingen zitten en elkaar vervolgens aanstaarden met waarschuwendende blikken, als seinschoten. Ze zaten – of leunden – te roken, blootshoofds, te midden van de mechanisch gefabriceerde producten van verre plaatsen. Er stonden laarzen en schoenen, er waren kousophouders en pakjes haarverf en knopen en aardewerken borden uit Engeland. Aan het plafond slingerden kerosinelampen met groene kappen aan een ketting en vanuit de verte klonk het dreigende gerommel van donderslagen.

Er kwam onweer opzetten dat ver achter de honderdste lengtegraad was ontstaan.

Zoals altijd begroette hij om te beginnen de elite van de stad, waarna hij kort de toestand van de wegen besprak. Mensen wilden altijd van reizigers horen hoe het met de wegen stond. De kapitein zei dat de wegen langs de rivier de Red allemaal prima waren, dat hij niet wist hoe de Little Wichita ervoor stond, omdat het langer dan een week geleden was dat hij die had overgestoken, en het water kon inmiddels best weleens hoger staan. Het veer over de Brazos was buiten werking – misschien met de stroom meegevoerd – maar de steigers aan weerszijden waren in orde. De weg vanaf de Brazos hiernaartoe was goed begaanbaar. Hij zweeg even en streek zijn papieren glad met zijn geaderde hand en wachtte of iemand zou beginnen over een voorval aldaar, waar geweren aan te pas waren gekomen, maar dat had blijkbaar geen van zijn luisteraars in gedachten.

Een man zonder hoed stond op en riep: ‘Als Davis zijn zin krijgt, loopt er een geplaveide weg naar het huis van al zijn vermaledijde vriendjes die de wetten maken!’

De kapitein keek snel op.

‘Stilte!’

Voor een man van zijn leeftijd had hij een zeer krachtige stem, en hij was een imposante verschijning met zijn ruim één meter tachtig, ravenzwarte kleren, boze, donkere ogen en zilveren haar dat glom als de maan. Zijn bril met gouden montuur flitste toen hij zijn gehoor strak aankeek. Er hing een dreigende sfeer in de zaal. Hij zei: ‘Meneer, de aanwezigen hebben hun goede geld niet uitgegeven om hier naar uw klachten te komen luisteren. Mijn vermoeden is dat ze die wel vaker hebben gehoord.’

Er werd gelachen.

Kapitein Kidd schraapte zijn keel, duwde zijn bril om-

hoog en pakte de *Inquirer* om het stuk over Lemon Hill te lezen. Daarna schoof hij de *Tribune* uit zijn portefeuille, met het nieuws over de spoorwegobligaties, en las op gelijkmatige toon. Hij las als een machine om bezems te maken en veegde alles voor zich aan de kant, tot een man uitriep: 'Waarom leest u niet voor uit de *Union* uit Houston, meneer?'

Een andere man stond op. 'Omdat dat een krant van de aanhangers van Davis is, en dat zijn allemaal reactionaire dieven!'

'Het zijn republikeinen! Tot de laatste man loyaal aan de Unie!'

Een andere man schreeuwde: 'En wat dan nog? Ze zijn geïndoctrineerd door beroepsopruiers!'

'Heren!' brulde kapitein Kidd.

Na een onwillige stilte gingen de drie mannen langzaam weer zitten en bleven naar elkaar staren.

Hij had niet lang meer. Hij las snel, sloeg de ene na de andere krantenpagina om, en las van verre landen en ijzige streken, een verslag van opstanden in Chili, alles om hun die betovering van het vreemde te brengen; even wonderbaarlijk als werkelijk. Hij las over de protesten in Punjab: volkstelling, getrouwde vrouwen in afzondering; het ene na het andere bericht uit een verre wereld van horen zeggen: spoorwegen en moderne ontwikkelingen die botsen met oude stammentwisten.

De tulp – snel verder – lange tijd binnen Turkije gehouden – bollen in beslag genomen uit zendingen van diplomaten – nu overtroffen in waarde door de angorageit uit Ankara – de Pasha's tekenen bezwaar aan – angora's aan boord van de *Highland Star* het land uit gesmokkeld...

'Davis is van plan de *Dallas Courier* te verbieden op grond van de wet op de drukkerij!' schreeuwde een kleine blonde

man. 'Tweehonderdduizend dollar aan belastinggeld gaat zo naar radicale kranten!'

Twee mannen sprongen op en begonnen tegen elkaar in te schreeuwen dat Hamilton een overloper was en Davis corrupt. Een paar anderen probeerden hen uit elkaar te trekken, maar de twee waren vastberaden elkaar wat aan te doen, en de twee mannen die tussenbeide kwamen, allebei met een vooruitgestoken onderlip, en het hoofd achterovergebogen om klappen te ontwijken, raakten zelf bij het verbale geweld betrokken. De vrouwen tilden hun rokken met beide handen op en verlieten het gebouw; een aantal pikte het wapen van man, vader of broer op van de bank en nam het mee naar buiten. De sergeant luisterde even naar het geschreeuw over het militaire gezag, de corruptie van de overheid in Austin en het drukverbod en verroerde zich verder niet.

Uiteindelijk gingen ze op de vuist. Er werd met stoelen gegooid en het onweer barstte vrolijk los op het moment dat een van de glazen vitrines sneuvelde. Het geldbusje werd omgegooid en het geld vertrappt. De kerosinelampen zwaaiden heen en weer, er werden stoelen vertrappt en de wanden schudden. Iemand sloeg een mooi herdenkingsbord van Wedgwood kapot op het hoofd van een ander. Een kleine man maakte zijn riem los en begon met de gesp om zich heen te maaien. Ten slotte gingen de twee met wie het gevecht begonnen was, de hoteleigenaar en de schoolmeester – een jongeman met slecht geknipt piekhaar en bleke wangen vol acne, maar vastberaden te winnen – al rollend en vechtend de deur door en de straat op.

En de rest ging erachteraan.

Kapitein Kidd bleef een ogenblik achter de kathedraal staan. Hij liet zijn kin op zijn vuist rusten en overzag de puinhoop.

Daarna vouwde hij zijn kranten op, stopte ze in de portefeuille en slaakte een diepe zucht. Het leven langs de rivier de Red was veel beter, besloot hij. Daar hoefde je je alleen maar druk te maken over de Comanches, de Kiowa's en soms het leger van de vs.

Bovendien was daar in het noorden van Texas mevrouw Gannet, uiteraard.

Hij liep tussen de omgestoten stoelen door en zag de zilveren munten verspreid op de vloer liggen, als glimmende ogen. Het was vernederend, maar hij zou op handen en voeten moeten kruipen om ze allemaal op te rapen. Dat zou hij vertikt hebben, als Johanna er niet was geweest. Hij zou hebben gezegd: 'Jullie kunnen je geld houden, stelletje onnozele schreeuwlelijken,' en dan gewoon zijn weggelopen.

De militair bij de deur was verdwenen. Dikke regendruppels spatten uiteen op de onverharde straat. Buiten waren er nog steeds mannen tegen elkaar aan het schreeuwen, af en toe onderbroken door stemmen van mensen die sussend 'Luister nou, luister...' riepen.

De kapitein liet zich op zijn knieën zakken en begon de munten op te rapen.

'Dat zou u toch niet moeten doen, meneer.'

Het was de man met de korte, zwarte baard, die hem onderweg had aangehouden.

'Nee, dat zou niet moeten,' zei kapitein Kidd. 'Maar kijk mij nu eens.'

De man zette een van de stoelen die nog heel was voor hem neer en gebaarde ernaar. De kapitein nam dankbaar plaats – hij had een vlammeende pijn in zijn heupen – en de man begon de munten zelf op te rapen.

'John Calley,' stelde hij zich voor. Hij liet de munten uit zijn grote, eeltige hand in het blikje glijden. Hij zei: 'We

hadden u deze ochtend langs de weg geen geld afhandig moeten maken. Dat spijt me.'

De kapitein knikte en drukte met zijn vingertoppen op zijn ogen. Hij zei: 'Je laat je met slecht gezelschap in.'

'U hebt het over mijn neven en mijn broer.'

'Maar toch.'

'Tja.'

Kapitein Kidd dacht aan de leeftijd die het gezelschap moest hebben, de neven, de broer en de man zelf. Hij zei: 'Ze hebben de oorlog meegemaakt.'

'Ik ook.'

'Aha,' zei Kidd. 'Wat jong.'

'Nee hoor, ik was zeventien.'

'Jong dus.'

De kapitein was vergeten dat hij zelf zestien werd tijdens de Slag bij Horseshoe Bend, toen hij met zijn Kentucky-geveer met getrokken loop op de Red Stick-indianen had gevuurd. Hij keek naar de munten die in het blikje vielen, stuk voor stuk.

Hij zei: 'Je zou afstand moeten nemen van die schurken van een familieleden, en hun illegale praktijken moeten afwijzen.'

'Moeilijk te zeggen wat illegaal is vandaag de dag.' John Calley liep op de planken met kousophouders en kaartjes met boordenknopen af. Hij droeg vanavond een donkere broek met een scherpe vouw, een rokjas, een sneeuw wit overhemd met hoge kraag, en een choker. Allemaal wat gerafeld, maar schoon. Zijn baard was korter nu, keurig bijgeknipt. En hij had mooie laarzen aan, zag de kapitein, met een paar sporen met wieltes.

Calley tuurde naar de plank en zei: 'Wel heb ik ooit, zelfs hier ligt er nog een.' Hij nam het tientcentstuk voorzichtig tussen zijn dikke vingers. 'Natuurlijk zou ik dat moeten

doen,' ging hij verder. 'Maar de toestand verandert met de week.' Hij opende zijn vuist en leegde die boven het blik. 'De huidige juridische situatie hier is erg onstabiel. Rond eigendomsrecht en zo.'

De kapitein begreep ineens dat John Calley zijn zondagse kleren had aangetrokken om hem te laten zien dat hij helemaal geen domme, verachtelijke boef was, maar een goede opvoeding had gehad. Dat hij geen losbol was. Hij wilde dat de kapitein hem serieus nam.

Kidd poetste langzaam zijn bril schoon met zijn zakdoek. 'Is dat waar je aan denkt, aan een rechtenstudie?' vroeg hij.

'O, hemel, nee!' John Calley stond daar met het verfblik in de hand. 'Ik wil een fatsoenlijke baan.'

'Een verbetering dus, vergeleken met toen ik je voor het eerst zag.'

'Daar hebt u gelijk in.' Calley kreeg een kleur. 'Maar waar, mocht je rechten studeren, vind je dan vaste grond? Het recht moet toch ergens op gefundeerd zijn?'

Kapitein Kidd zei: 'Volgens kenners geldt de wet in gelijke mate voor de koning en de keuterboer; hij moet op schrift worden gesteld en een plaats krijgen in het centrum van de stad, waar iedereen er kennis van kan nemen. Hij moet eenvoudig worden neergeschreven, in de taal van het volk, zodat hun last niet nog zwaarder wordt.'

De jongeman nam zijn hoed af voor de kapitein. Hij had een vreemde blik in zijn ogen. Er sprak verlangen uit, hoop.

'Wie heeft dat gezegd?'

'Hammoerabi.'

Kapitein Kidd begreep dat ze maar beter onmiddellijk konden vertrekken, midden in de nacht, zoals de vorige keer. De situatie was hetzelfde als in Dallas. Hij had het geld ont-

vangen voor zijn leessessie, maar er was geen enkele zaak in Durand meer open, en als hij bij J.D. Allan, eigenaar, op de deur zou bonzen en vragen of hij wat .38-munitie kon kopen, dan zou iedereen dat te weten komen. Door de sfeer van achterdocht die de stad in zijn greep had, zou men er dan meteen van uitgaan dat hij onderweg was om te gaan afrekenen met iemand van de tegenpartij, om het even welke partij dat mocht zijn. Hij had nog acht kogels voor zijn revolver over, plus de ganzenhagel, een paar pond kruit en een voorraadje munten. Dat moest maar volstaan.

Bij het zwakke lantaarnlicht haalde hij Pasha en Fancy op uit hun wei aan de oever van de Bosque. De regen was afgenomen, maar er vielen nog steeds druppels van de rand van zijn hoge zijden hoed, die als een zware, klamme klont op zijn hoofd stond. Hij kloste door het natte gras en riep de paarden met zachte stem. De kleine Fancy vond haar belletje blijkbaar mooi, want ze hief haar hoofd en liet het rinkelen. De paarden hadden goed kunnen rusten en zich volgegeten met voorjaarsgras. Hij bracht ze naar de bezemfabriek, waar hij zich bij het licht van de lantaarn omkleedde in zijn reisplunje. Hij vroeg zich af hoeveel kaarsen ze nog hadden. De stilte en de kanten lichtvlekjes die door het complexe gaatjespatroon van de tinnen lampenkap schenen, deden weldadig aan. Hij at snel een bord zwarte bonen met spek.

‘Johanna, Johanna,’ riep hij zachtjes.

‘Kapiden!’

Ze sprong uit de bak van de wagen, waarbij ze met een theatraal gebaar haar dekens van zich afgooide. Ze had haar nachtopon aan, er stak hooi uit haar haar en ze had een kluwen textiel en lappen in haar handen. ‘Kijken jullie hier eens,’ zei ze.

De kapitein keek lachend naar haar. Ze kende het onder-

scheid tussen de tweede persoon enkelvoud en meervoud nog niet, maar ze ging met de dag vooruit.

‘Sst,’ zei hij. ‘Wat?’

‘Ik een juk, ik een jas, ik ondegoed, ik kousen! Kapiden, rijken!’ Ze liet hem een stuk zeep zien.

‘Ssst, ja, heel goed. Van wie heb je die gekregen?’

Ze maakte een nette stapel van haar tweedehandskleren op de laadklep en keek hem vrolijk aan. ‘Boze watemevrouw,’ zei ze.

‘Ah, mooi. Kleed je nu maar aan, we moeten weg.’

Dus de jonge vrouw die had geprobeerd Johanna uit de Bosque te sleuren had last gekregen van haar geweten als christen en kleren voor het meisje ingezameld: een jurk van een stof met een eenvoudig geel-met-meeekraprood ruitje, een donkergroen jasje, ondergoed, kousen, en zeep. Hij liet de zoom en de boorden door zijn vingers glijden, bekeek alle knopen: goed stiksel, stevig vastgenaaid. Kleren waren schaars dezer dagen, en dit was allemaal van de beste kwaliteit. Mooi. Gewetenswroeging is iets moois, al met al. Het kind bezat nu drie jurken en genoeg onderkleding. Ze zou haar verwanten niet vuil en in lorren hoeven te ontmoeten. Die gedachte veroorzaakte een scherp steekje in zijn hart.

De onweersbui was bijna helemaal voorbijgetrokken. De lucht begon op te klaren. Hij stopte de kluisters van de paarden in de zak van zijn werkjas, leidde Fancy achteruit tot ze voor de dissel stond en gooide het gareel over haar rug. De gouden letters glansden in het maanlicht. Johanna verdween in de schuur en kwam na een tijdje tevoorschijn met iets in jute gewikkeld, maar de kapitein had te veel haast om daarbij stil te staan. Hij blies de lantaarn uit, stapte op de bok en spoorde de merrie aan, waarna de geveerde wagen met zijn knarsende vijfde wiel in beweging

kwam. Ze vertrokken stilletjes uit het kibbelende, ruziënde, twistzieke Durand en reden de donkere vroege voorjaarsnacht van Texas in, terwijl de nachtzwaluwen boven hun hoofd vlogen en hun diepe, hese lied zongen. Ze schoten laag voorbij, als uilen, en droegen het licht van de sterren op hun rug.

In een gelijkmatige draf reden ze over een witte, maanverlichte weg, twaalf kilometer per uur – beng beng beng – met Pasha achter de wagen, om elf uur 's avonds, als alle brave burgers in bed liggen. De kapitein wist niet wat er in het verschiet lag, welke stad, welke streek, welke nieuwe moeilijkheden.

Johanna klom over de rugleuning, pakte de bundel in de juten lap en klom weer naast de kapitein op de bok. Ze ging zitten en vouwde de lap open.

‘Onbijt!’ zei ze opgetogen.

‘O, nee, Johanna. Nee toch!’

Er lagen twee karkassen in haar schoot, kippen zonder kop en met bebloede veren. Penelope en Amelia. Dood. Nog doder dan John Wilkes Booth. Ze keek lachend op de kippen neer. Ze had ze de kop omgedraaid, ze ontweid en uit de holte van een van de kippen haalde ze een trillende klont tevoorschijn: een ongelegd ei dat ze in de ingewanden had aangetroffen.

‘Is goed!’ zei ze. Ze gaf met een kleverige hand een klopje op zijn arm. ‘Onbijt.’

Hij reed een poosje met gesloten ogen.

Het was te laat om terug te gaan en de nare bezemman te betalen. Te laat om excuses aan te bieden, te laat om geld achter te laten en die knorrepot schadeloos te stellen. In Durand dachten ze inmiddels waarschijnlijk dat de kapitein niet alleen een aanhanger van Davis was, maar ook een ordinaire kippendief. Hij wist niet wat erger was. De kapitein

legde een hand tegen zijn voorhoofd. Wat een vreselijk statusverlies! In zijn wereld... Wanneer iemand niet langer wordt gerespecteerd door de anderen is dat vreselijk ontmoedigend, in elke maatschappij, van IJsland tot Maleisië. Reputatieverlies is nog erger dan geldgebrek en veel kwetsender dan het wapen van een vijand.

De kapitein zei op een vlakke toon, waar hij desondanks een beetje vreugde aan toe wist te voegen: 'Zeker! Knappe meid. Nu hebben we iets voor het ontbijt.'

De avond was koud, een kou die hij tot in zijn botten voelde, en aan de koele vegen over zijn wangen. Hij beseftte dat hij huilde, om de ellende die haar te wachten stond. Om al die jaren met daken en muren en vreemde verboden, zoals op het stelen van kippen. Hij was nog steeds moe. Hij voelde zich nog steeds leeg.

Johanna pakte zingend de karkassen weer in de juten lap. De gedachte dat dieren persoonlijk bezit konden zijn was haar vreemd, behalve als het om paarden ging. Paarden waren van één eigenaar, alle andere dieren waren loslopend eten. Ze zou zonder aarzelen een kalf of een geitje doodschieten. Hij zag al voor zich hoe ze triomfantelijk het erf van de Leonbergers op zou lopen, een onthoofd rasveulen achter zich aan slepend als verrassing voor haar onbekende familie.

Ze keek op en zag dat hij zijn wangen aan zijn schouders afwiste.

'O, kapiden,' zei ze bedremmeld. Ze stak een hand uit en veegde de tranen af met haar harde, eeltige vingertoppen. Haar vingers waren kleverig van het bloed en er plakten donsveertjes aan. Een ervan dreef weg in het maanlicht en landde als een minuscuul engeltje op zijn jas.

'Laat me met rust, Johanna.'

'Hongel,' zei ze op besliste toon. 'Konde hongel.'

Opa had honger, dat was er aan de hand, hij had honger en ze zou ervoor zorgen dat hij snel weer in orde was na een maaltijd van geroosterde kip en een in de ribbenkast gegaard ei.

Hij zei: 'Oude mensen huilen makkelijk, mijn kind. Een oudemensenkwaal.'

'Jullie hongel.' Ze tikte op de dode hen met een vrolijk gevederd geluid. 'Is goed Ghohanna?'

'Ja,' zei hij. 'Is goed.'

Ze vervolgden hun weg, richting Lampasas nu, met Durand ergens achter hen, terwijl de zon bloedrood opkwam en de wolken oplostten. Ze reden door een hoog en vlak landschap met slechts hier en daar een verhoging. Er was geen beschutting. Ze waren het enige wat bevoog in een volstrekt horizontale wereld. Ze bereikten Granfills Gap en overnachtten langs de rivier de Leon op een terrein waar duidelijk geregeld konvooien vrachtrijders hun kamp opsloegen. Misschien kwamen er zo een paar aan die nieuws van Britt met zich meebrachten. Er verscheen echter niemand, er waren alleen diepe bandenspooren en platgedrukte stukken in het zand waar iemand een emmer afwaswater had leeggegooid, een gedoofd kampvuur. Ze lieten de paarden los om te grazen wat ze konden vinden; het meeste voorjaarsgras was door de paarden van de vrachtrijders opgegeten.

Hier kreeg de kapitein zijn geroosterde kip en viel in een diepe slaap. Hij droomde van een gewapende man in het schemerduister, die verschrikkelijk stonk, waarna de man uit de rivier de Leon opdook, een amfibie, niet volledig mens. De kapitein schrok overeind en greep naar zijn jas, die hij om zijn revolver had gewikkeld, maar hij wachtte af. Dit overkwam hem altijd na een of ander conflict. Onlangs het gevecht bij de Brazos en daarna in Durand. De dromen

hadden hem nu weer bereikt. Hij kende ze van vroeger. Maria Luisa had de gewoonte aangeleerd om uit bed te stappen en van een afstandje telkens te herhalen: 'Jeff. Jeff. Querido, lieveling. Jeff.' Daarmee wakte ze hem uit een levensechte droom waarin hij moest vechten voor zijn leven, soms in Resaca, soms aan de Tallapoosa, soms in opgebroken straten van een verwoeste stad waar van huis tot huis werd gevochten, zoals in Monterrey.

Misschien was het wel iets dergelijks waardoor het leven van gevangen kinderen voorgoed veranderde: door al het geweld dat ze op jonge leeftijd meemaakten, dat hun ouders werden gedood. Misschien zette zich diep in hun wezen iets vast, iets wat onzichtbaar, onbewust was, maar niettemin zijn werk deed.

Er was nu niemand die hem met zachte stem uit zijn droom hielp. Hij liet zijn opgerolde jas los, sloot zijn ogen en kalmeerde zichzelf, ging weer liggen en viel opnieuw in slaap.

De volgende dag hielden ze een rustdag, die hij grotendeels slapend onder de luifel doorbracht. Daarna reden ze het stadje Cranfills Gap binnen. In de enige winkel sloeg hij voorraden in en kocht een waterton van honderd liter, vulde die en reed verder.

De dag erna legden ze ruim dertig kilometer af, een prima afstand. Dat kwam doordat ze een stevige zandweg hadden, niet hoefden te klimmen en Fancy goed uitgerust was. De kapitein voelde zich een stuk beter. Hij ging verder met Johanna's lessen. Ze kon nu al tot honderd tellen, schoenveters strikken – als hij haar zover kreeg dat ze schoenen aantrok – en het eerste couplet van 'Hard Times' zingen. Ze kon de grote en kleine wijzer op zijn horloge aanwijzen. Ze zat vol geroosterde kip en energie. 'Tijd, konde! Het is tijd, tijd.'

Ze ging op de bok staan en deed de konijnendans, de kinderdans van de Kiowa's, en toen hij na een poos zei dat ze moest ophouden, sprong ze in de bak van de wagen, waar ze een zalfpot vond met een afbeelding van een bij op het deksel. Ze maakte zoemende geluiden terwijl ze de pot door de lucht liet vliegen.

Ze kwamen op de hele weg niet meer dan twee boerenkarren tegen en nog een cavalerie-eenheid. De eenheid werd verplaatst van San Antonio naar Fort Sill en de majoor maande de kapitein goed op te letten. Er hielden zich overvallers op in de heuvels.

'Waarom doen jullie daar dan niets aan?' vroeg de kapitein.

'Ik heb bevel gekregen te vertrekken, meneer. We kunnen niet zomaar wat gaan rondzwerven en doen waar we zin in hebben.' De majoor gaf zijn paard de sporen en reed weg. Johanna bleef rustig achter in de wagen zitten en keek hen na toen ze in noordwaartse richting verdwenen.

Toen ze hun kamp opsloegen in de buurt van het stadje Langford Cove was hij weer helemaal opgeknapt.

Bij Lampasas was een goede waterbron. Hij was daar meermalen langsgekomen. Dat zou een mooie gelegenheid zijn om hun dekens uit te kloppen en even uit te rusten. Ze reden nu over een hoogvlakte, waar amper bomen groeiden, alleen struiken met scherpe doornen en uitbottend blad.

Vier jaar geleden was hij langs deze weg naar het noorden van Texas gereisd. Het was een jaar nadat Maria Luisa was overleden. Hij had San Antonio achter zich gelaten, dat sierlijke Spaanse stadje met z'n stenen huizen met verdiepingen, barokke gietijzeren balkonnetjes en leistenen daken. De oude Spaanse huizen stonden allemaal met de achterkant naar de rivier. De eigenaars van deze huizen waren

er trots op dat ze hun geslacht konden terugvoeren op de oorspronkelijke kolonisten van de Canarische Eilanden, die zich er in 1733 hadden gevestigd: de Betancorts, de Reales, die zich hadden teruggetrokken achter het gladhouten traliewerk voor hun ramen. In de koele ruimtes met betegelde vloeren. Achter waaiers en sluiers, op de kerkbanken tijdens de ochtendmis in San Fernando, waar ze steeds verder werden ingeklemd tussen Duitse en Ierse katholieken, mensen die onbegrijpelijke talen spraken. Spanje, Dochter van het licht, Beschermster van het geloof, Gesel van de Moren, jammerlijk weggekijnd.

Hij moest terugdenken aan uitstapjes langs de rivier, de meisjes die zo op hun moeder leken met hun krullen en grijze ogen, de boten die langsvoeren en meloenen verkochten. De gigantische cipressen. Die ene van minstens dertig meter hoog, die in de rivier de San Antonio groeide, daar waar het water tot je knieën kwam. Mooie herinneringen.

Toen hij haar voor het eerst zag, had hij net zijn eigen drukkerij aan de Plaza de Armas geopend. Hij was druk in de weer met inkt en loden letters en ging helemaal op in het procedé waarmee je woorden op papier kon laten verschijnen. Hij was in staat een regel zetsel achterstevoren te lezen en kon aan het geluid van de drukpers horen of het drukwerk mooi of lelijk werd. Hij had verstand van inkt en papier. Hij vond niets mooier dan dat een perfect gedrukt bericht verspreid werd, ook al deed hij dat verspreiden niet zelf.

Wat was het nut van zo'n prachtige stad als zij er niet was?

Hij richtte zijn gezicht naar boven om zijn hoofd leeg te maken. Ze gingen weg en je hoorde nooit één enkel woord meer van ze. Daar werd hij vreemd genoeg kwaad om. Geen

enkel woord, geen enkel teken. Geen boodschappen van de andere zijde. Of misschien waren die er wel, maar merkte hij ze niet op. Er zweefden twee kuifcaracara's voorbij met hun vleugels als zwarte piratenzeilen, hun rode kapje en witte vestje, en hij hoorde Johanna 'Halt taims' zingen.

Ze waren nog maar een paar kilometer van Lampasas verwijderd. Rondom hen stonden creosootstruiken met stramme botten en ronde bladeren die trilden in de wind. In het noorden hingen windveren in de lucht, net een berijpte zandstorm, mistsluiers die werden uitgestort vanuit de hoge poolstreken. Wie weet was er nog meer noodweer op komst.

Ze zouden binnenkort bergachtig landschap bereiken, met diepe kloven en hoge kammen. Waar heldere beken door lagen kalksteen sneden. Daar zouden meer schuilplekken zijn waar Kiowa's en Comanches in hinderlaag konden liggen, maar dat was van later zorg. Ze reden snel verder. De wielen van de reiswagen wervelden een golf geel en roze stof op.

Gedurende lange tijd zag hij geen enkele andere wagen. Maar na verloop van tijd kwamen ze een vrouw op leeftijd in een sjees tegen. Hij zag de koets van verre aankomen: een rammelend, donker, rond ding, net een kever, totdat die zich ontpopte als een voertuigje, voortgetrokken door een groot, scharminkelig paard op trillende benen. Een harmonicakap verhief zich boven de twee wielen.

'Kijk eens aan,' zei ze. Ze hield halt naast hen. De vrouw was tenger en klein en had zo'n nieuwerwets plat strohoedje dat ze koket schuin op het hoofd droeg. Haar witte haar lag in een lage chignon achter op haar hoofd en ze droeg nauwsluitende bruine rijhandschoenen.

'Goedendag, mevrouw. Waar gaat de reis naartoe?'

'Helemaal naar Durand. Als ik het goed heb, red ik dat

binnen drie dagen. Men heeft me afgeraden deze reis te ondernemen, maar daar heb ik niet naar geluisterd. Mijn rechtszaak komt in behandeling.'

'Aha,' zei de kapitein. 'En u komt uit...'

'Lampasas.'

'Zou u mij dan een plezier kunnen doen?' Hij haalde de canvas geldbuidel tevoorschijn. 'Zou u zo goed willen zijn deze twee munten van vijftig cent bij de bezemfabriek in Durand af te geven? Aan de man die daar werkt.'

'Dat varken?' zei ze. 'Die verdient geen betaling, waar ook maar voor. Ik ben geneigd te weigeren.'

'Doet u dat toch niet. We zijn er onbedoeld vertrokken met twee van zijn kippen en ik zou niet graag als kippen-dief te boek staan. De situatie zit me dwars.'

'Er is in heel Texas geen kip te vinden die een halve dollar waard is, meneer.'

'Het is eerder bedoeld als excuus, zogezegd.'

'U hebt niet bepaald een ruim geweten.'

'Kippendieven staan niet hoog aangeschreven.'

'Dat klopt. Geef dan maar.'

Hij stapte van de bok en reikte haar de munten aan. 'Dank u wel,' zei hij. Hij nam zijn oude veldhoed vol zweetvlekken voor haar af.

'En waar gaat u naartoe?'

'Naar Castroville,' zei de kapitein. 'Ik handel in zaden.'

'Aha. Zeg, dat meisje kijkt heel vreemd uit haar ogen. Is ze geestelijk wel in orde?'

De kapitein klom weer op de wagen en pakte de teugels op. 'Jazeker,' zei hij. 'Goede reis.'

Tegen het middaguur zadelde hij Pasha. Hij zou meerijden naast het pakpaard. Dit was vijandig terrein. Toen hij het zadel pakte, deed hij eindelijk een concessie aan de ouder-

dom: hij haalde een van de schapenvachten uit de stapel met dekens en legde die over de zitting. Veel aangenamer dan het harde leer. Johanna keek toe, haar donkerblauwe ogen weer vriendelijk en vol begrip nu die vreemde oude vrouw was verdwenen. Hij haakte een leidsel aan een ring van Fancy's hoofdstel vast en hield die in zijn hand terwijl ze verder reden. Ze hadden genoeg water bij zich. Ze zouden al snel Lampasas bereiken.

Het was een genot om op Pasha met zijn soepele, gelijkmatige tred te rijden, en de kapitein kon de verleiding om hem klopjes op zijn nek te geven en door zijn manen te woelen en ze allemaal dezelfde kant op te kammen niet weerstaan.

Er was veel aan de hand in Lampasas. Dat wist hij van die keer dat hij door de stad was gekomen, jaren geleden. De oorzaak was zo'n vete tussen twee families met een flink aantal zoons. Het leek wel een wet of regel van de menselijke natuur. Jongens die samen opgroeien, beginnen als ze eenmaal volwassen zijn geworden te vechten; eerst nog als spel, maar zodra iemand gewond raakt, valt de keten van wraak en vergelding niet meer te doorbreken.

Het gras dat als een grijs-bruine vacht om hen heen groeide, glansde in het bleke zonlicht alsof er stukjes mica en kwarts over waren gestrooid, en nu de dagen langer werden, schoten de eerste groene sprietjes ertussen op. Hij zag nu meer mensen op de weg, die ook naar Lampasas gingen. Als hij het goed had, was het vandaag zaterdag, en misschien waren ze hier gewoon om dan naar de stad te gaan en inkopen te doen, of elkaar op te zoeken, tot in de vroege uurtjes pret te maken en de volgende ochtend hun roes uit te slapen, de kerkdienst te bezoeken of allebei.

Het was inmiddels de tweede week van maart, de tijd van

het eerste tere groen, als het mensen begon te dagen dat de wereld niet voorgoed koud en bruin zou blijven. Het was alsof dit vlakke, hoogliggende landschap onverwacht en plotseling geliefd werd, en als reactie gehoor gaf aan de royale voorjaarsregens en het langer wordende licht. Ontwaak, gij die slaapt! Er waaide een frisse, vochtige wind.

Ze staken de Lampasas over. Zoals overal in een steppeklimaat lag er alleen een groen waas over de rivierbeddingen, in ravijnen en poelen bij oversteekplaatsen, beschut tegen de wind. In de kleine vallei waar de Lampasas stroomde, groeiden dikke bossen pijlriet, die hun glimmende pluimen synchroon lieten wuiven.

Toen ze aan de overzijde verder reden, kwamen de kapitein en Johanna een groepje van vier ruiters tegen. Ze hadden hun hoed met veters achter het hoofd bevestigd, met kwastjes eraan die op hun rug bungelden. Ze waren alle vier gewapend. Ze hielden hun paarden in zodat ze de weg blokkeerden. Dit waren mannen die vandaag de dag 'cow-boys' werden genoemd, een speciaal beroep dat in opkomst was nu de bizons met vele duizenden doodgeschoten werden.

De kapitein liet Pasha en Fancy halt houden. Johanna zou vast van streek raken, dus hij stapte af en ging naast de bok staan, waar ze zat. Ze was even stil, maar stond toen op en dook met wapperende rokken over de rugleuning en liet zich in de bak vallen, tussen de waterton en de doos eten en kookspullen. Ze gleed in haar jorongo als een slak in zijn huisje.

'Heilzame bronnen,' zei er een.

'Kogelgaten,' zei een ander.

Ze droegen hoeden met een brede rand, die de blote v van huid in hun opengeknoopte overhemd beschermde tegen de meedogenloze zon. Er hingen lasso's aan de rech-

terkant van hun zadel. Alle vier rechtshandig dus. Ze reden op Mother Hubbards, zadels met grote, platte knoppen en een flankriem. Rollen varkenstouw aan de linkerkant.

‘Waar komen jullie vandaan?’

‘Durand,’ zei de kapitein. ‘En we zijn op weg naar Castroville, vijftiwintig kilometer ten westen van San Antonio. Zal ik de kaart er even bij pakken en het aanwijzen?’

‘Dat hoeft niet,’ zei een ander. ‘Ik weet waar het is. Eigen Wijs koopt daar zijn zaad.’ Hij zweeg even. ‘Vreemde naam. Het is een mof.’

‘Dan zul je het wel als “Egon Weiss” spellen,’ zei de kapitein. ‘En, is er een bepaalde reden waarom jullie me de weg versperren?’

Ze wisselden onderlinge blikken, hun paarden schraapten met hun hoeven over de grond. Het waren kleine paarden met dikke, lange manen en een staart die over de grond veegde. Mustangs. De paardjes hadden een afhangende achterhand, zoals windhonden dat hebben.

‘Er vinden veel overvallen plaats op de weg van hier naar Castroville,’ zei een van hen. ‘De Comanches en de Kiowa’s jagen mensen het berggebied uit. Daar kunnen ze makkelijk een hinderlaag vinden. Je ziet ze niet aankomen, zoals hier. Er woont bijna niemand meer daar. Allemaal weggejaagd. Kijk maar goed uit.’

‘Doe ik.’

‘En nu, gaan jullie naar Lampasas?’

‘Daar gaat deze weg naartoe. En het is kennelijk de enige weg, en het was niet mijn bedoeling om zomaar de ongebaande wildernis rond Lampasas in te trekken. Of is er een andere route die jullie me kunnen aanraden?’

De langste van het gezelschap zei: ‘Meneer, ik heb u de kranten horen voorlezen toen u in Meridian was. Ik was erg geboeid door al dat nieuws. Dus ik wil u iets zeggen. U

kunt vanavond beter niet naar de saloon van Wiley en To-land gaan, The Gem is dat. Ik zeg dit omdat u moet weten dat de gebroeders Horrell daar een glas drinken wanneer ze niet op Mexicanen aan het jagen zijn.'

'U meent het. En zij zouden er bezwaar tegen hebben als ik me daar laat zien?'

Ze keken elkaar weer aan.

'Zeg het maar,' zei er een.

'Nu dan,' zei de oudste. 'Ze zijn geobsedeerd door de kranten uit het oosten, u weet wel, met al die afbeeldingen van cowboys, en ze vinden dat zij daar ook in horen te staan. Wanneer u dus met uw kranten aankomt, zullen ze u zeker pressen om ook stukken over hén voor te lezen.'

'Dat moet een grap zijn.'

'Beslist niet. Ze zijn niet de allerslimsten. Ze hebben ze niet allemaal op een rijtje, geen van hen. Dus toen we hoorden dat u deze kant op kwam, heb ik gezegd: "Wel verdorie – excuus, jongedame (hij tilde zijn hoed even op) – als daar de kapitein niet aankomt, die de kranten komt voorlezen." En zoals ik al zei, ik en mijn broers – wij zijn de Merritts, overigens – hebben u die keer in Meridian horen voorlezen, en daar waren we erg van onder de indruk, van al dat nieuws overal vandaan, en we hebben het zeer gewaardeerd.'

De anderen knikten instemmend. Johanna zag de man zijn hoed aanraken en naar haar kijken, en ze vroeg zich af wat hij daarmee bedoelde. Wie weet een waarschuwing. Straks gooide hij hem naar haar toe, of wilde hij haar een vervloeking toewerpen.

'Dank u zeer,' zei de kapitein.

'En ik zeg: wedden dat de gebroeders Horrell erop rekenen dat er iets over hen in de kranten uit het oosten staat, en als dat niet zo is, dan krijgt de kapitein het met ze aan de

stok. Er is trouwens een bijeenkomst over een nieuwe boerenbond, en er is een dansavond, dus de gemoederen lopen flink op. En dan begint Benjamin altijd te stotteren.'

'Dan kunt u zich erop voorbereiden,' zei een van de anderen. Hij draaide zich om, losjes en soepel in het middel, om de kapitein te kunnen blijven aankijken toen zijn ongeduldige paard een snelle pas naar links had genomen. Hij liet het dier in het rond draaien tot het weer in zijn uitgangspositie stond, recht voor de kapitein. 'Hou daarmee op, rotbeest,' zei hij en hij tikte aan zijn hoed. 'Excuses, jongedame.'

Johanna zat met effen blik in haar jorongo gewikkeld, haar lievelingsschuilplaats van rode wol, haar magische pantser.

'Dank u voor de waarschuwing,' zei de kapitein.

'Graag gedaan,' zei de lange man. 'We waren vee uit de prairie aan het africhten bij de Beankreek toen we de oude mevrouw Backer zagen op de weg naar Durand, in noordelijke richting. Ze zei dat ze u was tegengekomen en dat u zich druk maakte om een paar gestolen kippen. Vandaar dat we terug zijn gereden, op zoek naar u.'

'Ach, dat. Een kleinigheid,' zei de kapitein. Hij stond naast Pasha, gaf het dier een klopje en trok zijn hoed dieper over zijn voorhoofd.

'Ja. Dus toen zei mijn broer: "Dat zal kapitein Kidd zijn; we laten ons werk even voor wat het is om hem te gaan waarschuwen. Die beesten kunnen nog wel een dag wachten. Erger verwilderen kunnen ze niet."'

Een andere broer zei: 'Da's niet mogelijk.'

Een derde: 'We blijven hier vannacht ergens in de buurt, hoor.'

Kidd knikte langzaam. 'Maar ik zie geen slaapmatten,' zei hij.

‘Tja, dat klopt. We gaan wel gewoon ergens liggen slapen.’

‘Aha.’ De kapitein zweeg even, dacht na over de gebroeders Horrell, mensen die zo verdwaald waren in een waanwereld, zo hevig hunkerden naar wereldse roem.

‘En de Engelse kranten dan?’ vroeg de kapitein. ‘Verwachten ze ook dat ze op de voorpagina van de Times staan?’

‘Meneer,’ zei de lange man, ‘de Horrells weten niet eens dat Engeland bestaat.’

‘Hartelijk dank voor deze voortreffelijke informatie.’ De kapitein stak een voet in de stijgbeugel en constateerde met trots dat hij op zijn eenenzeventigste jaar zijn paard van één meter zestig vanaf de grond kon bestijgen. Het deed wat pijn, maar zonder dat te laten merken zwaaide hij in het zadel. Het was duidelijk dat er geen sprake kon zijn van een leessessie. Hij zei: ‘Ik zal mijn hele boeltje plus deze delicate jongedame vlak bij de bron installeren, geen stap verzetten en dan zo snel mogelijk Lampasas achter me laten.’

Nee, tweeënzeventig. Gisteren, 15 maart, was hij tweeënzeventig geworden, net zoals hij aan de vooravond van de Slag bij Horseshoe Bend zestien was geworden. Toen was het onvoorstelbaar dat hij ooit deze leeftijd zou bereiken, en helemaal dat hij zo ver westwaarts zou reizen en dat ook nog eens ongedeerd, in leven en onverklaarbaar gelukkig.

Hij had besloten de gebroeders Horrell koste wat het kost te vermijden, maar de gebroeders Horrell vonden hem.

De kapitein was bezig een kamp op te slaan op een plek bij de prachtige Lampasasbron, onder de enorme Virginia-eiken die rond het water groeiden.

De bron bevond zich in een laagte, een aangenaam groene kom in het droge, vlakke land, zodat er een spiegelende plas werd gevormd. Het wateroppervlak wierp glinsterende patronen op de boomstammen. Aan een kant groeide een bosje pijlriet, elegant en groen, met flinke pluimen. Op de grote overhangende takken wemelde het van de vogels die onderweg waren naar het noorden, op hun voorjaarstrek vanuit Mexico hier neergestreken: schichtige roodborstjes, gele troepialen met hun welluidende lied, kleurrijke vinkjes, geschilderd in clownskleuren.

De gebroeders Horrell keken, gezeten te paard, toe terwijl de kapitein en Johanna hun spullen uitlaadden. Ze hadden mooie paarden, Copperbottoms, de bloedlijn van Steel Dust. De kapitein kon het aan de belijning zien. Ze hielden Pasha, die in het lange gras aan de oever van de bron graasde, nauwlettend in de gaten. De Virginia-eiken staken hoog boven hen uit, een avondbriesje streek over het wateroppervlak. De kapitein negeerde hen.

‘U bent de man die het nieuws leest.’

‘Dat klopt.’

‘Waarom gaat het niet over ons?’

‘Dat weet ik niet,’ zei de kapitein. ‘Ik schrijf niet in die kranten.’

‘Ik ben Merritt Horrell, en dit is Tom, dat is mijn broer, en dat zijn ook broers van me. Mart en Benjamin en Sam.’

De vijf broers droegen een allegaartje dat ze hadden samengesteld uit legeruniformen van beide partijen; de kledingstukken waren verbleekt tot eenzelfde leisteengrauw en er ontbraken knopen aan. Een van hen had twee verschillende stijgbeugels, de ene van metaal en de andere van hout, en geen van hun hoeden leek te passen. De jongste, in ieder geval de kleinste van het stel – zo te zien amper ouder dan veertien – droeg een dophoed die hem veel te groot was, en de kapitein begreep dat de knul lompen of repen papier onder de binnenrand moest hebben gepropt om hem passend te maken. Nu leek de hoed wel boven zijn kleine hoofd te zweven. De vrouw die deze vijf jongens had grootgebracht zou ondertussen vast en zeker in het gesticht zitten, als Lampasas County er een had, en als dat niet zo was, dan moesten ze er snel een bouwen.

‘Aangenaam, heren,’ zei hij. ‘Wie weet gaat het nieuws wél over jullie. Het zou kunnen dat de kranten in het oosten jullie vermelden. Bijvoorbeeld die in Chicago, of dat suferdje uit Ball Ground, Georgia. Stel je voor!’ De kapitein vouwde zijn kranten open. ‘En in Londen, of zelfs in Californië.’

‘Nou, dat zou wel moeten,’ zei Merritt. Hij staaarde hem met een doffe en tegelijkertijd vreemd strakke blik aan. ‘We hebben een hele zwik Mexicanen gedood. Daar moeten ze toch wel over schrijven?’

Hij nam zijn hoed af en sloeg met de zijkant van zijn

hand in de bol om hem uit te deuken. Het leek of hij zijn stugge strohaar met een koekenpan had gekamd.

Kidd knikte en vroeg: 'En niemand heeft er bezwaar tegen dat jullie een hele zwik Mexicanen doodmaken?'

'Neuh, niemand.' Merritt zette zijn hoed weer op en vouwde zijn handen om de zadelknop. 'Gouverneur Davis heeft iedereen die voor de geconfedereerden was d'r uit gestuurd en hij heeft geen vervangers gestuurd. Er komen weleens wat legermensen hier. Die zullen wel bezwaar hebben, denk ik.'

'Dat zou nou best eens kunnen.' De kapitein pakte een rol touw, draaide zich om, spande het tussen twee bomen en gooide de dekens erover om ze te luchten.

'Zouden ze een houtgravure van ons maken?'

'Geen idee.'

Hij keek op en zag dat Johanna aan de overkant van de bron tussen het pijlriet stond toe te kijken. Dat verraste hem. Ze kon zich geruisloos bewegen als ze dat wilde. Ze leek zo een geestverschijning met wapperend haar en op blote voeten in het schemerduister. De rietpluimen zwaaiden op en neer in het kille briesje, rondom en boven haar hoofd.

'Goed,' zei Merritt, 'kom vanavond naar de saloon in de stad, naar The Gem. Er is er nog een, The Great Western, maar u moet naar The Gem komen en uw nieuws voorlezen. U moet ze vertellen hoe we die gehate roodhuiden hebben verjaagd en zo, over de gruwelijke moord op de gebroeders Higgins enzovoorts enzovoorts. Ondanks de meedogenloze politiemacht van Davis en dergelijke.'

'Hopelijk vinden jullie het niet erg als ik wat laat kom.'

'In het geheel niet. Kom maar als het u schikt. Wanneer iemand u geen verhalen wil horen voorlezen over ons, nou, dan mogen ze van ons gerust vertrekken.'

Vandaar dat de kapitein niet naar de saloon ging, maar bij de wagen bleef wachten. Het was nog geen negen uur op zijn jachthorloge toen hij uit de geluiden vanuit de stad kon opmaken dat de Horrells waarschijnlijk dronken waren. Hij kon het helemaal hier bij de bron horen: muziek en geschreeuw, ver weg en blikkerig. Hij keek om zich heen en luisterde naar de geluiden van de avond. Hij rook de geur van tabak. Hij keek naar Pasha, die ophield met grazen en het hoofd hief om naar de andere kant van de bron te kijken, naar wat andere paarden moesten zijn, dacht Kidd, maar het dier hinnikte niet.

De kapitein zag een sigaret opglorieën. Daar ergens waren de gebroeders Merritt die hem en Johanna bewaakten, zoals beloofd. Ze zouden om de beurt de wacht houden. Zelf bleef hij de hele nacht wakker, tegen een wiel geleund met zijn revolver in de aanslag, en ze vertrokken voor zonsopgang.

Eindelijk reden ze het zuidelijke heuvellandschap binnen. Het was er doodstil.

Zelf reed hij op Pasha; hij had een soort zadeldek gemaakt van een deken, voor onder het tuig van het pakpaard. Het slagersmes en zijn revolver had hij in zijn broekband gestoken. Als ze overvallen werden, zou hij het tuig van het pakpaard lossnijden, Johanna op het zadeldek zetten en er samen vandoor gaan, zonder de wagen. Het plunderen van de wagen zou de overvallers misschien ophouden.

De Comanches kwamen meestal uit het noorden en daalden langs de rivier de Red af naar het vlakke steppegebied rond Lampasas. Het stof dat ze deden opwaaien was mijlenver te zien; vandaar dat ze de steden en forten omzeilden. Tot ze de heuvels in het zuiden bereikten: daar waren schuilplaatsen, bronnen en afgelegen boerderijen. Het heuvelgebied was zeer geliefd bij overvallers. Hier konden ze vechten en roven zonder dat één enkele soldaat hun dat belette.

De aarde rolde onder de wielen van de HEILZAME BRONNEN-wagen door en daalde, vallei na vallei; richel na richel verdween in de richting van de blauwe horizon.

Toen ze boven aan een heuveltje kwamen, bleef hij angstvallig aan één kant van de weg rijden, zodat ze niet afstaken tegen de lucht en een gemakkelijke prooi vormden. Geregeld bleef hij een kwartier of langer zitten luisteren of hij

tekenen van leven opving, van een bende overvallers. Hij luisterde of hij eekhoorns hoorde keffen die door ruiters waren opgeschrikt. Hij keek naar de gieren die rondcirkelden in de lucht, in het bijzonder of hij ze kleine spiralen zag maken, wat betekende dat er beneden een karkas lag – van dier of mens. Maar hij was ook bedacht op plotse duikvluchten, want de vreemde dieren met hun geweldige vleugels stortten zich soms als een steen op iets nieuws of ongewoons wat ze wilden inspecteren.

Johanna was ook waakzaam. Ze maakte geen kop-en-schotels met een stuk touw en bedacht geen nieuwe zinnestukjes in het Engels. Ze droeg haar knellende schoenen en had het geweer in de lengterichting voor haar voeten gelegd. Hij liet zijn pijp liggen. De kenmerkende geur droeg ver. Hij snoof of hij misschien de tabaksrook van anderen kon ruiken. Niets. De wind was gaan liggen. Vanaf de heuvel speurde hij de boomtoppen onder hen af, zowel voor als achter de heuvel: de kale en de groenblijvende bomen, maar ook de walnoten die hier en daar in een kloof groeiden. Hij was op zoek naar een beweging die niet door de wind werd veroorzaakt. Niets. Weer verder.

Ze vertrokken 's ochtends vroeg toen de sterren hun de weg van oost naar west wezen. Hij hield de teugel van het pakpaard in de hand. Ze kwamen langs verlaten boerderijen en hier en daar stonden hutjes met een stenen omringing. Sommige waren platgebrand.

Ze reden langs de rode granietrotsen ten noorden van Llano. Gebergte van rood en roze graniet. De valleien waren bespikkeld met prairiekegelbloem, liatrisen met wuivende magenta toortsen en velden vol blauwe lupine. Het heuvelgebied stond in bloei. Er groeide vers gras voor hun paarden en jonge scheuten voor de witstaartherten. 's Avonds zagen ze een katfret met z'n staart met zestien

ringen, z'n vleermuisoortjes en ogen zo groot als kastanjes een maïskorrel die een paard had laten vallen voorzichtig in zijn pootjes oppakken en naar zijn mond brengen. Het diertje zat nieuwsgierig en onbevreesd aan de verste rand van het kampvuur terwijl Johanna het zachtjes iets in het Kiowa toefluisterde, op verrukte toon.

Ze kwamen langs een verwoeste hut. Hij stopte en ging naar binnen. Kapotte kopjes en flarden stof die achter een spijker waren blijven haken. Een pop zonder kop. Hij wrikte met zijn mes een .50-kaliber kogel los uit de wand en legde die voorzichtig in het raamkozijn, bijna als een aandenken. Hier waarden herinneringen rond, aan geliefden; ze raakten een gevoelige snaar bij hem, deden hem denken aan het huis in Georgia, waar hij was opgegroeid. Hier hadden mensen gewoond die de herinnering koesterden aan het geluid van het schepje dat in de wateremmer werd teruggelegd nadat eruit gedronken was, de tik als het de bodem raakte. De avondstille. De schaduw van een trompetklimmer achter het raam, licht hypnotiserend met zijn dansende vlekken. De geur van een pasgeboren kalfje, een lange baan zonlicht die door de achterdeur op de kale vloerplanken valt en elke knoest aanstipt. Het vertrouwde pad naar de schuur, waar al die jaren ooit je vader liep, je grootvader, je ooms, hoe ze 'paarden, paarden' riepen. De emmer die slingerde aan het hengel in hun hand terwijl ze kuierden over het pad tussen de bomen, tussen hier en daar, tussen kindertijd en volwassenheid, tussen onschuld en dood, dat uitgesleten pad, en dat sprongetje dat je hart maakte als de paarden naar je hinnikten, hoe je ze stuk voor stuk herkende aan hun stem in de lange, koele avond na een dag hard werken. Je hart dat zich verzachtte, dat vertraagde, zijn scherpte verloor. 'Paarden, paarden.' Alles in één keer weg, platgebrand.

Op een avond kwamen ze bergafwaarts bij een oversteekplaats waar een heldere stroom zijn weg zocht tussen bochtige, steile rotswanden. Het water had een diepe kloof uitgesleten in de horizontale, gestreepte kalksteen waar bovenop grote bomen stonden die de diepte in groeiden. Het was alsof ze zich in een tunnel bevonden. Varens groeiden in felgroene bossen uit het kalksteen waar het water langs sijpelde en het rook er naar vocht, natte steen en de groene varens. Boven de bron was een koelhuisje gebouwd van balken die in de spleet waren verankerd. Hij keek er naar binnen: kleine in de steen uitgehakte bekkens voor melkkannen, een vierkante kom, voor kazen en misschien voor vlees in metalen bussen. Het water was koud.

Er waren hier diepe poelen in het water, dat vrij helder was. Eentje was flink groot, net beneden de oversteekplaats. In de verte hoorden ze iemand schreeuwen, over de heuvels of vanaf een heuveltop. Hij kon niet horen in welke taal. Hij stond een lange tijd stil om te luisteren. Het schreeuwen hield op. Daarna bleven het meisje en hij nog een tijd in stilte zitten, maar het begon niet opnieuw.

Het was sowieso goed als ze even kon zwemmen en zich wassen met zeep, dus hij reed de HEILZAME BRONNEN-wagen achteruit een klein zijdal in. Hij spande Fancy uit en vulde de voerzakken van de paarden met maïskorrels. Hij leidde ze diep het steeds smaller wordende dalletje in, bond ze achter het dichte gebladerte vast en wachtte tot ze klaar waren met eten voor hij ze daar achterliet in hun schuilplaats. Daar zouden ze de nacht veilig kunnen doorbrengen, al zouden ze morgen stuurs zijn als ze een nacht lang aangelijnd waren geweest. Maar het risico om ze los te laten grazen vond hij te groot.

Hij liep terug naar de stromende beek en ging met de rug naar de diepe poel zitten terwijl Johanna erin sprong en

rondjes begon te zwemmen in het broekje en de onderjurk van de Bozewatermevrouw uit Durand, zachtjes, voorzichtig. Zonder te spetteren. De zeepbellen dreven geruisloos stroomafwaarts. Hij waste zijn gezicht in een bassin, schoor zich en daarna aten ze samen een maaltijd, klaargemaakt op een klein vuurtje dat ze snel weer doofden, de oren gespitst. Groepjes jonge overvallers hadden eigen wetten en een eigen wereld, waarin geen sprake was van een beschaafde oorlogvoering; een oude man en een jong meisje liepen evengoed risico, want tijdens de Amerikaans-indiaanse oorlogen speelden beschaafde manieren geen rol.

Na een tijdje trokken de kapitein en Johanna zich terug in het koelhuis boven de bron en luisterden naar het zachte geklater van het stromende water. Hier konden ze vanuit het halfduister de wacht houden en misschien eventjes slapen. Het gekabbel was rustgevend en aangenaam.

Boven de stroom groeiden twee grote groene eiken. Ze lieten hun bladeren een voor een in het water vallen. Het ontspruitende nieuwe blad duwde de oude bladeren langzaam maar zeker weg. De oude bladeren waren klein en hard. Ze vielen neer als muntjes.

Toen hij door het raampje van het koelhuis keek, zag hij dat een van de afhangende grote takken boven hem begon te schudden. Het regende blaadjes, net een buitje van duiten.

Hij ademde hoorbaar in, geschrokken. Aanvankelijk dacht hij dat de enorme eik uiteindelijk zijn greep op de oever boven had verloren en op het punt stond naar beneden te storten. Dat had hij één keer eerder meegemaakt. Het meisje werd wakker en kwam naast hem in het halfduister door het kleine raampje staan kijken.

Iemand liet zich van een dikke tak vallen. Dat was zo onthutsend om te zien, dat het een hele poos leek te duren.

Het was een tengerere jongeman met lang blond haar, die maar bleef vallen. Hij hield zijn boog en pijlkoker met een hand boven zijn hoofd. De maan verlichtte hem tijdens zijn val. Zijn haar werd boven zijn hoofd uit getild als gesponnen vlas, een wolk van goud. Het was aan een kant kortgeknipt: een Kiowa. Toen hij het water raakte, ontstonden er dunne waaiers als van kristal om hem heen.

Hij kwam weer boven en stapte lichtjes door het water naar de oever. Zijn wapens hield hij nog altijd boven zijn hoofd.

Kapitein Kidd draaide zijn hand met de revolver zodat de loop naar voren stak. Het spiegelende water tekende diepe blauwe kringen onder zijn ogen. Hij vroeg zich af of ze hem zou verraden. Of ze iets zou roepen naar de jonge Kiowagevangene en zijn kameraden, die zich ergens boven op het klif verscholen moesten hebben. Of dit zijn laatste avond op aarde zou zijn. Dit was wat ze zo graag had gewild: terugkeren naar de Kiowa's en het leven dat ze kende. Naar het volk dat ze als haar volk beschouwde, de goden als haar goden.

Maar toen hij zich omdraaide en haar in de ogen keek, legde ze een hand op zijn arm. Ze schudde één keer haar hoofd. Daarna zagen ze nog drie anderen die zich uit de eik lieten vallen, een voor een. Ze wierpen grote schermen water omhoog toen ze de stroom raakten en naar de oever zwommen. Zachte Kiowaklanken. Nauwelijks hoorbaar gemompel. En toen slopen ze weg.

Misschien waren ze allebei op het nippertje aan de dood ontkomen: dood door een pijl, dood door schoonheid, dood door de nacht.

En verder ging het, naar Castroville in het zuiden.

Ze kwamen door Fredericksburg, een kleine stad in het

heuvelgebied, belegerd, zenuwachtig en gebrekkig verdedigd. De bevolking was vrijwel uitsluitend van Duitse komaf. 'Fritztown' had hij het weleens horen noemen. De hoofdstraat, die dwars door de stad liep, was zo breed dat er drie of vier voertuigen naast elkaar konden rijden, en vormde zodoende een ware uitnodiging voor strijdende partijen er desgewenst midden door te galopperen en alle kanten op te schieten.

Langzaam en geruisloos goot de avondzon zijn rode licht uit over de hoofdstraat. In het hotel gingen de lichten aan, en het stof wolkte rond Fancy's hoeven. De kapitein nam twee kamers, zoals gewoonlijk, en betaalde voor een bad en een wasvrouw. De mensen dromden rond de groene reiswagen en staarden ernaar toen ze van de hoteleigenaar hoorden wie de kapitein en Johanna waren. Het meisje was Johanna Leonberger, een voormalige gevangene die met Duits muntzilver was losgekocht. Dat van het zilver hadden ze gehoord van de grootvader van Bianca Babb, die zijn kleindochter uit het indianenterritorium had weggehaald.

Ze gaven de kapitein advies en waarschuwden hem: dat de bevrijde gevangenen vreemd waren, dat ze een hekel hadden aan blanke mensen, dat ze raar uit hun ogen keken en waarschijnlijk een mysterieus drankje of medicijn hadden gekregen waardoor dat veroorzaakt werd. Dat moest het wel zijn, dat was de enige aannemelijke reden.

De kapitein bood aan om het nieuws te lezen, al wist hij dat er niet veel publiek zou komen, want de mensen hier hadden weinig kennis van het Engels, laat staan van kranten-Engels. Of überhaupt van de buitenwereld. De voor-naamste reden was dat hij Johanna wilde leren hoe ze bij de deur moest zitten om het geld te innen. Eerlijk gezegd: hoe minder mensen er kwamen, hoe liever het hem was. Dit zou een mooie oefening zijn.

Hij hing zijn aankondigingen op; ze hadden hem de Ver-einskirche toewezen voor deze avond. Hij vroeg of er een wagensmid was die zijn gebarsten wiel kon maken, maar de plaatselijke smid was omgekomen op de weg naar Kerr-ville.

Ze aten samen op haar kamer, een of ander Duits gerecht van noedels met schapengehakt en een roomsaus. Hij durfde nog steeds niet naar een restaurant, gezien haar tafelmanieren. Maar ze legde haar servet netjes op haar schoot, schepte keurige beetjes op haar vork, bracht die naar haar mond en nam een hap zonder knoeien.

‘Is goed Ghohanna?’

‘Het kan ermee door,’ zei hij.

Ze slurpte een noedelsliert naar binnen tot die omhoog schoot en tegen haar neus slingerde.

‘Johanna!’

Ze lachte tot de tranen in haar ogen schoten. Ze veegde het haar uit haar gezicht en richtte zich weer op haar bord. De kapitein probeerde streng te blijven, maar dat lukte niet. Hij at met smaak verder van zijn maaltijd, en van het bijgerecht van ingemaakte bloemkool. Het was lang geleden dat hij zo lekker had gegeten, een gerecht met melk en room ook. En ze hoefden bovendien niet zelf de borden af te was-sen in een emmer water.

‘Dat hologe,’ zei ze.

Hij pakte het uit zijn zak en klapte het open. ‘Over een halfuur,’ zei hij en stak het haar toe. ‘We gaan om zeven uur voorlezen.’

‘Is als de kleine wijze op zeve staat en de gotte op die twaalf?’

‘Klopt, lieve kind,’ zei hij. Daarna wees hij naar de gang, waar de badkamer was, en gaf haar een handdoek. ‘Vort,’ zei hij.

Bij de Vereinskirche, de gemeenschapskerk die dienstdeed als kerk, wijkgebouw en zo nodig als een fort, liet hij haar bij de deur plaatsnemen, naast een plantenstandaard met het verfblik erop.

‘Betalen,’ zei hij. Hij hield zijn hand op. ‘Blijven. Zitten.’ Daarna liep hij naar buiten, keerde zich om, ging weer naar binnen en deed of hij Johanna voor het eerst zag en zei: ‘Tien cent?’

Ze begreep het meteen en wees naar het verfblik. ‘Betale!’ Ze zei het streng en zeer beslist.

Die avond las hij voor uit een aantal kranten uit het oosten, terwijl Johanna de rol van deurwacht speelde alsof ze al haar hele leven op een dergelijke taak had gewacht. Ze ving iedereen die binnenkwam met haar glazig blauwe ogen, wees op het blik en zei: ‘Tien sint,’ dat kleine meisje met haar tanden als een wit hek, gevlochten okergele haar en een jurk van ruitstof. Ze bleek nog een Duits woord ergens vandaan te hebben opgediept, en als iemand langsliep zonder haar te zien, riep ze: ‘Achtung! Tien sint!’

Zijn leessessies begonnen weer vrolijk en levendig te worden. Het oude enthousiasme was teruggekeerd in zijn stem en hij moest glimlachen wanneer hij grappige berichten voorlas, zoals dat van de hindoevrouwen die weigerden de naam van hun echtgenoot te noemen, rare boodschappen via de telegraaf die een journalist had opgevangen, en hij bedacht hoe saai zijn leven had geleken voordat Johanna in Wichita Falls zijn pad had gekruist. Hij zag een lach op haar heldere, felle gezichtje komen wanneer zijn publiek in lachen uitbarstte. Dat was mooi. Lachen is goed voor je ziel, je binnenste knapt ervan op.

Die avond liepen ze terug naar het hotel, waar hij haar in haar eigen kamer naar bed bracht. Ze moest erg geeuwen,

zei: 'Goot paad, klein paad,' veegde haar handen af aan de dekens en geeuwde nog eens. Daarna liet ze zich achterover zakken op het bed en binnen enkele ogenblikken sliep ze.

Op zijn tenen liep hij de kamer uit. Hij wist wel dat ze, als de ochtend aanbrak, op de vloer zou slapen. Toch was dit een vooruitgang.

Er lag een bundeltje gewassen en gestreken kleren voor zijn deur, zodat ze beiden de volgende morgen schoon en fatsoenlijk gekleed verder konden. Hij dacht aan Johanna en hoe ze werd bijgeschaafd, de scherpe randjes werden afgeviold.

De kapitein ging bij de lamp zijn kranten doorspitten, op zoek naar artikelen die niet al te gedateerd waren: luchtige stukjes over ontdekkingen in de chemie en verrassingen uit de astronomie. Alphonse Borrelly had een asteroïde ontdekt die hij Lydia had genoemd en de Graaf van Rosse had berekend dat de temperatuur aan de oppervlakte van de maan 92 graden Celsius bedroeg. Bruikbare stukjes om achter de hand te houden. Hij legde zijn reiskleren klaar: het oude, sleetse flanellen ruitoverhemd, zijn rijglaarzen, schone sokken. De weg in zuidelijke richting naar Bandera liep door ruig terrein, dus waarschijnlijk werden ze gedood en gescalpeerd, maar hun bebloede lichamen zouden in ieder geval opgedoft worden aangetroffen.

Hij haalde de .38 uit elkaar, maakte hem schoon en zette hem weer in elkaar. Hij maakte een lijstje: voer, bloem, munitie, zeep, vlees, kaarsen, geloof, hoop, liefdadigheid.

Eindelijk kwamen ze aan in het stadje Bandera, waar een groep Poolse immigranten in een zagerij aan het werk was en rijen ossenwagens met hun trekdieren klaarstonden om in konvooi naar San Antonio te vertrekken – dat was nodig voor de veiligheid, in verband met de Comanches. De enorme ossen liepen in zes- of achtspannen door de hoofdstraat en neigden hun koppen bij elke stap van de ene kant naar de andere, alsof ze naar onhoorbare muziek luisterden, naar de een of andere logge wals. De mensen hier geloofden nog steeds dat de indianen zich alleen bij volle maan lieten zien, ondanks talloze bewijzen van het tegendeel, en de maan was inmiddels flink afgenomen, dus in Bandera waande men zich veilig.

De kapitein hoorde dat de smid in Bandera zijn handen vol had met werk voor de vrachtrijders. Hij moest hoeven van de ossen beslaan, spaken herstellen en bouten recht slaan op het aambeeld. Hij liet het maar zo; de gebarsten band moest het nog maar even houden.

Hij huurde Handelsgebouw Davenport af, en met een leessessie van een uur verdienden ze genoeg voor de laatste kilometers naar Castroville. Hij had de meest recente nieuwsberichten uit zijn kranten opgediept. Texas eindelijk weer toegelaten tot de Unie, bijvoorbeeld. Hij verschikte zijn leesbril bij het licht van zijn lantaarn. De Cincinnati

Red Stockings, de eerste professionele honkbalclub, een nieuwigheid in de sportwereld... Ada Kepley, de eerste vrouw die afstudeert in de rechten... De bouw van de nieuwe brug tussen Manhattan en Brooklyn vordert... De Democratische Partij kiest een ezel als mascotte... Het Vaudeville Theatre geopend aan The Strand in Londen, stuitend vertoon van ontblote damesbenen op het toneel. Inmiddels was Johanna niet bang meer voor een zaal vol blanken, dus ze zat bij de deur en stak iedereen het verfblik voor de entree toe. De kapitein begreep dat ze in de munten zowel munitie als een betaalmiddel zag. Als een vogelkopje schokte haar hoofd van het ene naar het andere gezicht, en als er iemand zonder betalen voorbij probeerde te lopen, greep ze zijn mouw met haar kleine, harde hand en riep: 'Betale! Ghohanna sgiet!'

Ze verstonden haar niet, maar begrepen wat ze bedoelde.

De heuvels achter hen verwijderden zich tot ze niets meer waren dan een grillige blauwe streep aan de horizon. Er was geen glooiende weg die het heuvelgebied in- of uitliep. Ze daalden af uit de heuvels en bevonden zich een geologisch ogenblik later in het korte prairiegras. Het was lager terrein hier, zodat de avondbries de zachte adem van de Golf van Mexico en van de benedenloop van de Rio Grande aanvoerde, en de geur met zich meebracht van de mesquitebomen, van de palmen van Resaca de la Palma en zelfs van het kanonvuur van jaren geleden, bijna dertig jaar al. Die herinneringen zouden altijd bij hem blijven, zoals alles wat je deed bij je bleef: elk paard dat je zadelde, elke morgen dat hij naast Maria Luisa wakker was geworden, elke keer dat een drukplaat op een nieuw vel papier klapte, elke keer dat hij de luiken in het huis van de Betancorts opengooide, zijn kapitein die stierf in zijn armen – het was er

altijd, als een kluwen telegraafkabels in zijn hoofd, waarvan geen enkel bericht verloren ging. Wat was dat vreemd, wat vreemd. Het lichte briesje uit het zuiden, met een zilt vleugje, speelde door Fancy's manen.

'Kapiden?'

'Ja, Johanna?'

'Mijn pop.'

Hij dacht even na. 'De pop die je bij de Red hebt achtergelaten?'

'Ja, mijn pop, zij kijkt ovelkant. Kijkt, kijkt.' Het meisje opende haar handen in haar schoot. 'Nu lezen in Castoviel? Ik zeg betale, tien sint?'

'Nee, Johanna. Hoeft niet meer.' Het hart van de kapitein haperde, miste een paar slagen. 'Niet meer, mijn kind.'

Ze schoof dichter naar hem toe op de bok en schoof haar hand onder zijn elleboog. 'Ja,' zei ze.

'Nee.' Hij wees voor hen uit. 'Onkel,' zei hij. 'Tante.'

Ze voelde dat haar iets beangstigends wachtte, iets naars. Iets eenzaam. Op hem na had ze niemand in de wereld, hij was de enige die ze echt kende. Hij was sterk en wijs en ze hadden samen gevochten bij de bron. Ze had met een vork leren eten en droeg zonder klagen die vreselijke jurken. Wat deed ze dan verkeerd? Want er was iets verkeerd, dat kon niet anders.

Ze reden door een troosteloos, vlak landschap met mesquitebomen en kreupelhout en af en toe een akker. Wagens met blanke mensen passeerden hen. De gebarsten band maakte een geluid als een uitzonderlijk trage klok: tik, tik, tik.

'Konde lachen!' riep ze. 'Ha! Ha! Ha!'

Hij keek opzij en zag tranen over haar wangen druppen en haar sproeten staken fel af tegen haar bezwete, verhitte gezicht. Ze wiste haar tranen af aan haar geruite rok.

‘Je zult er vast wennen,’ zei hij op besliste toon. ‘Ik heb een mooi rond bedrag geaccepteerd en beloofd je bij je verwanten af te leveren. Ik ben een man van mijn woord.’

‘Konde hand klappen!’ Ze probeerde te lachen.

‘Het zou schandalig zijn als ik dat niet deed, en bovendien diefstal. En nee, ik ga niet mijn hand klappen.’

Ze liet haar hoofd nu zakken zodat haar stroblonde haar als een gordijn voor haar verhitte gezichtje viel. Ze begreep wat hij met zijn toon en zijn onbuigzame arm wilde zeggen. Ze waren onderweg naar een paar vreemde blanke mensen die ‘oom’ en ‘tante’ heetten en waar zij alleen maar een vage herinnering aan had, als plaatjes van een slecht verlichte toverlantaarn. Hoe het dan verder zou gaan kon ze zelf wel bedenken, maar niet waarom dat moest, en waar de kapitein dan naartoe zou gaan. De wind bracht haar geen nieuws van haar stam. Die was voorgoed weg.

Ze liet zijn arm los; haar rok bolde op in de wind. Ze huilde nog steeds. De gebarsten band hield de uren en de kilometers bij – klik, klik, klik.

Ze verlieten de noord-zuidweg die vanuit het heuvelgebied kwam, namen de weg naar San Antonio en bogen af naar het westen. Ze reden nu door omgeploegd akkerland. De mensen achter hun ploegen keken op en staarden de passerende HEILZAME BRONNEN-wagen na.

Castroville was een verzameling stenen huizen met steile daken. Er waren grote, vierkante villa’s met een veranda helemaal rondom de eerste verdieping en lange ramen, waar de vrouwen vanaf de balkons hun stofdoeken en kleden uitklopten en de hoofden van de mensen die op straat liepen bepoederden.

Het leek op de gravures van Europese dorpen die de kapitein had gezien, behalve dat er cactussen en mesquitebomen in de tuinen groeiden. Daar waren ze gewend in dor-

pen te wonen en iedere dag naar hun werk op de akkers te gaan.

De kapitein had zijn canvas jas op de eerste dag van april weggelegd en reed nu in hemdsmouwen met mouwophouders en bretels. In de laagvlakte was het erg warm, en een beetje wind zou welkom zijn. Hij was er in ieder geval in geslaagd het er samen met het meisje levend af te brengen, en de paarden waren in goede conditie.

Ze kwamen langs een logement en een korenmolen die aan de rivier de Medina tussen de wilde pecannotenbomen stonden. Een seminarie van de missiecongregatie van de Onbevleete Maagd Maria besloeg wel drie morgens land en in iedere straat heerste dezelfde behoedzame, afgemeten levenswijze als in Elzas-Lotharingen. Het enorme pakhuis van Zadenhandel Huth was een schemerige spelonk. Achter de wagen hinnikte Pasha naar de andere paarden, maar hield daar ten slotte mee op omdat er hier zo veel waren.

Kapitein Kidd had vernomen dat Wilhelm en Anna Leonberger vijfentwintig kilometer ten westen van de stad woonden, in het plaatsje D'Hanis. En dat Johann en Gretl Leonberger en hun dochtertje daar lagen begraven, op het kerkhof bij de St. Dominicuskerk. Hij vertelde niemand iets over Johanna's gevangenschap, of over haar ouders. De hele stad zou uitlopen. Ze zouden met koeken en taarten aankomen en drukte maken. De jongens zouden haar naffluiten, de meisjes naar haar uitdrukkingloze gezicht staren en de volwassenen tegen haar aan beginnen te praten in het Elzasser dialect.

Toen ze Castroville achter zich lieten en over de stoffige kalkweg naar het westen reden, doemden de hoge toren en het dak van de St. Dominicuskerk op aan de vlakke horizon.

Ze stonden bij de graven. De kapitein nam zijn hoed af

en hield die voor zijn borst, zoals hij dat lang geleden had geleerd, uit fatsoen. Het meisje bekeek de zerken en de huilende engeltjes met wat nieuwsgierigheid, maar grotendeels onverschilligheid, draaide zich vervolgens om en keek het landschap rond, dat was bedwongen en openge-scheurd door ploegen, en verzaard met gebouwen van steen.

‘Gaan we veel na Dallas?’ vroeg ze. ‘Ik vind niet leuk.’ Beheerst en rustig probeerde ze het nog een laatste keer. ‘Ik vind niet leuk, altublief kapiden, altublief.’

‘Dat gaat niet, kind.’ Hij klom op de bok en pakte de teugels. ‘Dat gaat echt niet.’

Ze bleef bij de graven staan en rechtte daarna haar rug. Ze verstarde. De Kiowa’s waren moedig tot de laatste snik. Kiowa’s bedelden of smeekten of soebatten niet. Als er niets anders meer opzat, kon ze de wanhoop uithongeren: weigeren toe te geven door af te zien van voedsel. Ze veegde haar tranen af en klom in de wagen. *Ausay gya kii, gyao boi tol*. Wees voorbereid op een strenge winter, wees voorbereid op zware tijden. Ze vlocht haar haar als voor een gevecht. Ze werd kalm en lijdzaam.

Ze reden zwijgend verder, door het heldere, dorre landschap in de hete middag – klik, klik, klik.

De kapitein hield een ruiter aan. Hij zei: ‘Meneer, zou ik u om een gunst mogen vragen? Ik ben bereid te betalen wat u maar wilt.’

‘Wat kan ik voor u doen?’

De man bracht zijn heen en weer schuifelende paard tot bedaren. Hij was gekleed in een wit overhemd en donker vest en had zijn wollen jasje achter op het zadel gebonden. Zijn ogen rustten even op de kapitein, een man die er gedingeerd uitzag, duidelijk *ein Amerikaner*, in een wagen met gouden opdruk en kogelgaten.

De kapitein zei: ‘Kunt u me vertellen hoe ik bij de boerderij van Wilhelm en Anna Leonberger kom, vervolgens voor mij uit rijden en hun berichten dat Johanna Leonberger, de dochter van Johann en Gretl, die de afgelopen vier jaar vermist was, is teruggekeerd uit gevangenschap bij de Kiowa’s?’

Even staarde de man hem aan, en vervolgens Johanna. Ze keek strak terug, haar blauwe ogen als glazuur.

‘Geloofd zij God!’ riep hij vervolgens uit.

Hij schreeuwde die woorden naar de hemel en zonder nog iets te zeggen keerde hij zijn paard en galoppeerde de weg af; het laatste wat de kapitein van hem zag, was dat hij voorbij de St. Dominicuskerk naar het zuiden afboog. Voorjaarsvogels vlogen op uit het hoge gras en rechts van hen lag die lange, blauwe gekartelde heuvelrug die ze net achter zich hadden gelaten, veraf en ogenschijnlijk veilig.

Ze reden de lange, rechte weg af die naar de boerderij van de Leonbergers voerde. Hij klom als eerste van de bok en stak zijn hand uit naar Johanna. Ze staarde weer voor zich uit, zo uitdrukingsloos als een ei. Zonder haar hoofd te bewegen liet ze haar ogen over de boerderij van haar oom en tante glijden. Over het huis van steen, met de veranda langs de hele voorgevel – het soort veranda die de Texanen een *galleria* noemen – over de palissaden, de kippen, de landbouwwerktuigen, de schuur, de mesquitebomen, en de honden, de brandende zon. De man die de kapitein vooruit had gestuurd, stond met de teugels in de hand naast zijn paard en glimlachte. Hij staarde Johanna aan. Niemand zei iets.

Opeens renden er honden om hen heen die angstaanjagend blaften. ‘Platz! Platz!’ Een man kwam aanlopen en sloeg de honden weg met een rijzweep. Toen ze Duits hoorde praten schoot Johanna’s hoofd omhoog en haar

blik gleed opnieuw over de boerderij, alsof dat alles zojuist verschenen was: het huis, de bijgebouwen, het weidse landschap waarin de lage struiken en mesquitebomen teruggedrongen waren tot aan de rand van de akkers, de ontluikende acacia's, de yucca's met hun hoge bloeiende toortsen, dik en vlezig en wit.

'Tante,' fluisterde ze. 'Onkel.'

Kapitein Kidd nam zijn hoed af. Hij zei: 'De naam is Jefferson Kyle Kidd en ik kom uw nichtje Johanna terugbrengen. Samuel Hammond, agent indianenzaken in Fort Sill, heeft haar vrijgekocht.'

Hij gaf Wilhelm de stukken en wachtte in stilte af, als in een winterse sneeuwstorm. Hij had een droge keel. Hij was moe. De snee boven zijn oog deed zeer en er joeg een stekende pijn door zijn hoofdhuid. Zijn handen waren zo knokig en gerimpeld als die van een mummie in een catacombe. Johanna schoof naar de bestuurdersplaats en liet zich naast hem van de wagen vallen.

Anna Leonberger kwam het huis uit en voegde zich bij haar man.

Kapitein Kidd wachtte nog een paar oneindig durende ogenblikken, terwijl de man de stukken doorlas. Ten slotte zei de kapitein: 'Ik heb haar helemaal vanaf Wichita Falls aan de rivier de Red hiernaartoe gebracht.'

'Ja, dat zei Adolph al.' Wilhelm Leonberger wees zonder op te kijken naar de man die vooruit was gereden. Hij was nog steeds bezig het document door te nemen. Hij was een magere, blonde man met een getaand gezicht dat was samengesteld uit bruine vlakken. Hij keek op naar Adolph en richtte zich daarna tot de kapitein. 'We hebben vijftig dollar aan goud vooruitgestuurd,' zei hij.

'Ja,' zei kapitein Kidd. 'Daar heb ik deze wagen mee gekocht.'

Wilhelm bekeek de wagen met het opschrift in goud, HEILZAME BRONNEN, en de kogelgaten. Hij zei: 'En het gareel ook?'

'Ja.'

'Hebt u een kwitantie?'

'Nee,' zei de kapitein. 'Die heb ik niet.'

Wilhelm nam Johanna op. Ze stond met één hand op Fancy's gareel, blootsvoets, haar schoenen met de veters aan elkaar geknoopt om haar nek, en ze klemde de rugriem zo hard in haar hand dat haar knokkels wit zagen. Ze had haar haar gevlochten en opgestoken. Haar geel-met-mee-kraprode ruitrok bolde in de wind die over de vlakte waaide.

Wilhelm zei: 'Haar ouders die zijn ja vermoord door de indianen.'

'Dat heb ik gehoord,' zei de kapitein. 'Een drama.'

De man die hij als boodschapper had gestuurd, keek inmiddels zorgelijk voor zich uit. Hij zei iets vrolijks met luide stem in het Elzasser dialect en haalde daarna zijn schouders op in de richting van de kapitein. We zijn niet allemaal zo, leek hij daarmee te zeggen.

'Nou goed, kom dan maar binnen.'

De boodschapper beet onthutst op zijn lip, aarzelde een ogenblik, steeg toen op zijn paard en reed weg.

Het maakte niets uit wat de kapitein tegen Wilhelm Leonberger zei: dat het meisje rust en kalmte nodig had, even moest wennen aan haar nieuwe omgeving, dat ze zichzelf als Kiowa zag en langzaam weer opnieuw kennis moest maken met Europese omgangsvormen, dat ze al driemaal een andere voogd had gekregen en vooral gerustgesteld moest worden. Hij wist ook wel dat dit nieuws te goed, te spannend was om voor je te houden. De mensen zouden al snel toestromen, en waarschijnlijk zou de priester meekomen. Ze zouden komen aanzetten met lofliederen en dankliederen en worst en *Kuchen mit Slagsahne*. Ze zouden haar bestoken met Duitse woorden om te kijken wat ze zich nog herinnerde. Ze zouden een ferrotypie van haar ouders onder haar neus duwen, een jurk van toen ze zes jaar was. *Weet je nog? Weet je nog?*

De kapitein zat op een sofa van paardenhaar met een kop sterke koffie in de ene en een plak koek in de andere hand. Johanna was in een hoek gedoken, waar ze op haar hurken zat met haar armen om haar enkels, een massa rokken onder haar ellebogen, en staarde naar alles wat door de blanke mensen in hun onverplaatsbare huizen werd bijeengebracht. De daguerreotypen, in haar ogen niets dan vreemde metalen platen met een willekeurig patroon van witte en zwarte vlekken. De onderzetter, het tapijt met feloranje en granaatrode bloemen, de ramen van glas, aardewerken borden die rechtop als schilden op een dressoir

stonden, fragiele wandtafeltjes. Dat er gordijnen voor het raam hingen was helemaal in strijd met het gezond verstand. Ze begreep echt niet waarom iemand ramen in een stenen muur hakte, er glas in deed en ze vervolgens met een lap stof bedekte.

‘Opstaan,’ zei de vrouw. ‘Nu, opstaan.’

Johanna staarde haar met een ernstige, onderzoekende blik aan en keerde zich toen af.

‘We hebben haar gevonden zonder hersens,’ zei Wilhelm, ‘mijn broer en zijn vrouw. De wilden hebben de hersens eruit gehaald en er gras in gestopt. In de schedels. Net een vogelnestje.’

‘Aha,’ zei de kapitein. Zijn koffie werd koud. Het kostte hem moeite, maar hij nam een slok.

‘Haar moeder hebben ze onteerd.’

‘Afgrijselijk,’ zei kapitein Kidd.

‘Daarna verscheurd en gedood.’

‘Onbeschrijfelijk.’ Hij schudde zijn hoofd. Zijn maag draaide om.

Anna was een magere vrouw met beheerste en precieze gebaren. Ze had het donkere haar, de gladde, olijfkleurige huid en zwarte ogen van een Beierse. Ze draaide haar hoofd een fractie opzij en bekeek het meisje, dat midden in een berg meekraprood-met-geel geruite stof opstandig op de grond zat. Ze bekeek de gerafelde zoom, de harde blote voeten en het haar dat uit haar vlecht was ontsnapt, perste haar lippen tot een strenge streep en richtte haar blik op de neuzen van haar schoenen.

Anna zei: ‘Haar zusje heeft men de keel doorgesneden. Men heeft haar aan een been opgehangen aan de grote boom langs de Rio Sabinal, waar nu de winkel is.’ Anna vouwde haar handen. ‘Er achteraan gaan heeft geen zin. De mannen joegen er achteraan. Tot de paarden erbij neervielen.’

‘Nee toch!’ zei de kapitein. Hij bette zijn lippen. De koffie was zo sterk dat een lepeltje er rechtop in bleef staan.

Anna keek naar de vloer. Ze veegde met haar pols over haar ogen. ‘Dan zal ze zich wel verheugen bij die wilden weg te zijn.’

Iedereen draaide zich om en keek naar het meisje. Ze zong iets voor zichzelf, langzaam, heel zachtjes, ze deinde met haar hoofd mee op de maat, een Kiowalied. Of misschien was het een vervloeking, gericht aan de vijanden van de *Coi-goe*, of een smeekbede aan de zon die de vader is van alles wat bestaat, een lofzang voor het Wichitagebergte, een vraag om hulp.

‘Ze moet weer leren te werken,’ zei Wilhelm. ‘Ze moet weer leren wat onze gebruiken zijn.’ Hij haalde diep adem. ‘We hebben zelf geen kinderen, op een neef na die nu voor die Engelse veeboer in Frio Town werkt. We zijn bereid haar in huis te nemen. Mijn vrouw kan hulp gebruiken. Er is veel werk te doen. Wil ze zich niet op een stoel zetten? Kijk haar eens, daar op de grond.’

‘Gelooft ze dat ze indiaans is?’ vroeg Anna. Haar ogen schoten weer opzij naar Johanna. ‘Opstaan,’ zei ze. Johanna negeerde haar.

‘Ik ben bang van wel,’ zei de kapitein. ‘Ik hoop dat u daar rekening mee wilt houden. Ze is nog maar tien.’

‘Het kind moet streng getuchtigd worden.’

‘Dat heeft ze al ondergaan, vrees ik.’

Anna knikte. ‘Ze is niet te jong om haar steentje bij te dragen.’

‘Zeker niet,’ zei de kapitein.

Wilhelm zweeg, met zijn mond een beetje open. Hij leek iets te overpeinzen.

Iedereen keek toe, als in stille afwachting, terwijl zijn lippen bewogen.

Ten slotte zei hij: 'Maar u hebt dus geen kwitantie voor de aankoop van die wagen?'

'Nee.'

De kapitein bracht de nacht door in het huis, liggend als een plank, op een hard bed, maar Johanna weigerde de HEILZAME BRONNEN-wagen en haar grote rode jorongo te verlaten. De volgende dag, toen de burens toestroomden, vluchtte ze de schuur in en vloog de zolder op, haar jurk van voren onder haar riem gepropt en met ontblote enkels en kuiten, en wilde niet naar beneden komen. Toen de mensen naar boven klommen en haar halverwege de ladder in het Duits begonnen toe te spreken, slingerde ze een sikkel en een kloofbijl naar ze toe.

'Laat haar met rust,' zei kapitein Kidd. 'Kunnen jullie haar niet eventjes met rust laten?'

Zodoende vierden de dorpelingen van D'Hanis dat een inwoner die in handen van de wilden was gevallen was teruggekeerd zonder haar. Het waren vriendelijke mensen met de beste bedoelingen, die eigenhandig de elegante stenen St. Dominicuskerk hadden gebouwd, en sierlijke stenen huizen met lange galleria's, die tuinen hadden aangelegd met zaaigoed van de gerenommeerde Zadenhandel Huth: pioenrozen zo groot als kool en kolen zo groot als karntonnen. De priester schudde de kapitein hartelijk de hand en hield die even vast, gaf hem een schouderklop en bedankte hem, uitte zijn bewondering en zei dat God hem vast en zeker op zijn lange reis had beschermd. Hij had een Iers accent.

Ze hadden lange tafels op het erf gezet, die overdekt waren met eten uit de Elzas, dampende schalen met Texaans stoofvlees en gerechten van aardappel, kaas en room.

Adolph, de boodschapper, kwam naast de kapitein zit-

ten. De man was breed geschouderd en hij had de vierkante gelaatstrekken die onlosmakelijk bij Duitsland hoorden. De honden waren onder de wagens gejaagd en zwiepten daar met hun staart een regelmatig ritme in het stof. Een felblauwe struikgaai nam een duikvlucht en landde op de palissade, vanwaar hij afwisselend met het ene en het andere oog naar het voedsel keek, onder de indruk van de veelzijdige Elzasser keuken.

‘Wilhelm en Anna,’ zei de man, ‘die werken hard.’

De kapitein pakte een luchtig biscuitje. ‘Vertel op,’ zei hij.

‘Hun neef woonde bij hen, maar die is weggelopen. Helemaal naar de grens bij Nueces.’

‘In Frio Town.’

‘Klopt.’

‘Omdat ze hem afbeulden.’

‘Ja.’

‘Wat kun je daartegen doen?’ vroeg de kapitein.

‘Niets.’ De man gebaarde met de vork in zijn zware hand naar de gasten. ‘Ze zijn vandaag allemaal hiernaartoe gekomen om haar terugkeer te vieren. Eenmaal thuis houden ze er niet over op, ze praten erover tot aan de volgende generatie. Maar ze komen niet kijken of het wel goed met haar gaat. Niemand zal de beslotenheid van de familiekring verstoren en nagaan of de Leonbergers haar echt goed behandelen. Doen jullie, Engelsen, dat dan wel?’

‘Helaas.’

‘Gebeurt nergens. Niet bij de Engelsen, Spanjaarden en Duitsers. Zo werkt het in de wereld. Ik ben zelf Duits en ik kan u vertellen: de mensen kunnen hard zijn.’ Hij zuchtte diep. ‘Ik ben achter die indianen aangegaan toen ze de meisjes ontvoerden, haar ouders doodden. Dat kostte me mijn beste paard. Hij gaf de geest op de Bandera-pas.’

‘U hebt gedaan wat u kon.’ De kapitein legde een hand op de schouder van de man, kwam overeind en zette zijn bord op de laadklep van een wagen. ‘Ik moet gaan,’ zei hij. ‘Bedankt voor de waarschuwing. Maar ik sta hier machteloos.’

‘Ze hebben geen adoptiepapieren.’

‘Wie kan dat iets schelen? De priester?’

‘Ja. Ik denk dat hij degene is die zo’n document opstelt.’

‘Denkt u dat ze haar adopteren?’

De lange man leunde achterover in zijn stoel en draaide zijn hoofd om naar Wilhelm en Anna te kijken. Te midden van hun vrienden en burens zaten ze zo star en kil als tijdens een hoorzitting. Het viel de kapitein op dat maar weinig mensen met het echtpaar praatten. De gasten zaten onderling te lachen en grappen te maken. Ze waren vrolijk, spraakzaam, en sommigen van hen wierpen af en toe een blik op de grote hooischaar waar Johanna zich schuilhield, maar ze spraken niet met de Leonbergers.

De boodschapper zei: ‘Nee, dat denk ik niet. Want dan zouden ze wettelijk verplicht zijn haar te onderhouden en volgens de gewoonte voor een bruidsschat moeten zorgen. Ze hebben de neef ook niet geadopteerd.’

‘Aha,’ zei de kapitein. ‘Zit het zo.’ Er leek zich iets samen te trekken vanbinnen, hij kreeg een dikke keel.

De man greep de kapitein bij zijn mouw. Hij zei: ‘U kunt haar hier niet achterlaten.’

De kapitein voelde iets wat aan wanhoop grensde. Hij zei: ‘Dank u, meneer. Wellicht kan ik nog eens langskomen. Maar nu moet ik gaan.’

Hij moest weg, snel; hij voelde tranen opkomen.

21

Hij keerde om en reed de vijfendertig kilometer lange, rechte weg in oostelijke richting terug naar Castroville. Daar huurde hij een kamer in het logement aan de Medina en lag de hele nacht te luisteren naar het bruisende gebrul van het schoepenrad van de molen, dat het groene alluviale rivierwater omschepte. De volgende ochtend schoor hij zich goed, trok zijn zwarte leestenu aan en reed verder naar San Antonio.

Hij stak de Alazankreek over bij de doorwaadbare plaats, waar hij tot zijn vreugde een paar Mexicaanse vrouwen in het water zag, met manden vol natte kleren op het hoofd, die al roepend en kletsend hun lange zwarte haar uitwringen in de warme aprilzon. Ze riepen in het Spaans allerlei uitdagende opmerkingen naar hem, in de veronderstelling dat hij dat niet kon verstaan, en gilden het verrast uit toen hij hen in hun eigen taal beantwoordde. Daar moesten ze om lachen en ze probeerden hem nat te spetteren en hij was erg blij dat hij weer in San Antonio was.

Hij was helemaal blij toen hij de klokken van de San Ferdandokathedraal het hele uur hoorde slaan, en een man die net zulk wit haar had als hijzelf rechtop in zijn koets ging staan en riep: 'Jefferson Kidd! Kom bij mij langs!' Kidd liep een smal straatje in, tussen stenen huizen die op hun binnenplaatsen de koelte vasthielden, zodat de straten in het

centrum van de stad eruitzagen als één lange, witte muur, zoals bij alle huizen in zuidelijke streken sinds de tijd van de Romeinen. Er waren ook herenhuizen in de stad, in het bezit van ranchero's met weidegrond op de Balcones Heights: casas de dueña met gietijzeren balkons op de eerste verdieping, die kanten schaduwen op de muren eronder wierpen.

Laat in de avond stak hij de San Martinbrug over en liep door Calamaris Street naar het Plaza de Armas. Het paleis van de Spaanse gouverneur, gebouwd in 1749, lag nu in puin. Aan de rand van het grote plein – dat ook werd gebruikt als exercitieterrein – stonden rijen wagens van waaruit graan en groente en hooi te koop werd aangeboden, en er waren kraampjes waar fruit lag opgetast en ketels met chili stonden te pruttelen onder de kleurige schaduwen van de lantaarns. Aan het plein stonden winkels en handelsgebouwen: Hotel Vance, huidenverkopers Lessner en Mandelbaum, tinhandelaar Rhodes en Dean, kledingwinkels, biljartlokalen, koetshuizen.

De kapitein stalde de reiswagen met zijn lokroep naar de heilzame bronnen en de kogelgaten in het koetshuis en bracht Fancy en Pasha naar stalhouderij Haby, waar ze allebei een grote zak hooi mochten verorberen. Hij boekte een kamer in Hotel Vance, waar hij onrustig en neerslachtig de nacht doorbracht.

De volgende dag liep hij het plein op en ging naar zijn oude drukkerij, naast het advocatenkantoor van Branholme. Het pand stond nu vol met gebroken wagenwielen die gerepareerd moesten worden en allerlei machineonderdelen. Met zijn handen naast zijn ogen tuurde hij door het raam: stof op de vloer, maar de Stanhope-drukpers stond er niet meer – waarschijnlijk in onderdelen verkocht – een zak met restjes wol, een schoen.

Hij ging bij het kantoor van Branholme naar binnen.

Branholme was in de zaak, hij kwam overeind toen hij de kapitein zag. Hij praatte een halfuurtje met de jonge jurist over adoptie, de wettelijke status van teruggekeerde gevangenen, het drukverbod.

Branholme zei: ‘Over een paar jaar zullen ze dat verbod waarschijnlijk wel intrekken, als Davis weg is en het leger het niet meer voor het zeggen heeft. Misschien is het dan wel haalbaar om je pers weer in bedrijf te nemen. En wat die teruggekeerden betreft: die horen nu eenmaal bij hun ouders of voogden.’

Daarna haalde kapitein Kidd Pasha, loodste hem door het drukke verkeer in het stadscentrum en reed langs de rivier de San Antonia naar de ruïne van de Concepción-missiepost. Ergens onder vele lagen wettelijkheden bevond zich hun land. Hij vond dit de mooiste van alle oude missieposten, ook al was het hoofdgebouw nu verlaten en ont sierd door de vele namen die in de gekalkte muren gekrast waren. Hier lag een taak voor Elizabeth.

Hij kende *señor* De Lara maar al te goed. De man was een geleerde, gespecialiseerd in Spaanse koloniale concessies. ‘Maar u bent geen erfgenaam, meneer,’ zouden zijn eerste woorden zijn. ‘Alleen uw dochters, dus ik zal de zaak uitsluitend met hen bespreken.’

Hij reed terug en ging naar het postkantoor om te vragen of er brieven waren. Op de trap ging hij de vier velletjes van Elizabeth zitten lezen. Hij had haar handschrift onmiddellijk herkend.

Ze zouden over twee jaar terugkomen. ‘Mijn lieve papa u weet dat we ernaar verlangen weer naar Texas te keren, maar...’ Ze schreef over de lange, vermoeiende reis, over hoe fragiel Olympia was. Ze hadden niet genoeg geld en zouden paarden moeten aanschaffen en wie wist hoe ze de

Mississippi over moesten komen? Mocht hij geld kunnen missen voor hun reis, dan konden ze dat goed gebruiken. Was het mogelijk om het oude huis van de Betancorts te huren? Het was tenslotte familie van mama. Ze had señor De Lara al aangeschreven omtrent het grondgebied van de Concepción-missiepost.

Voorlezingen uit kranten zouden hier niet goed worden bezocht, en in andere grote steden in het zuiden en oosten ook niet. In alle grotere steden van Texas werden dagelijks kranten bezorgd die werden geleverd vanaf de kust. Ze kwamen per boot aan in havensteden als Galveston en Indianola, andere werden per trein vanuit St. Louis geleverd. Vreemd te bedenken dat er kinderen werden ontvoerd door de Comanches en de Kiowa's en overvallen werden gepleegd door bendes, terwijl de muil der vooruitgang telegraaflijnen en stoomlocomotieven uitspuwde, maar het was nu eenmaal niet anders. Zijn leessessies waren alleen nog populair in de stadjes in het noorden en westen, zoals Dallas en Fort McKavett, plaatsen die zich langs de frontier bevonden.

Hij kocht dus een pak nieuwe kranten uit de zuidelijke steden, zoals de *Memphis Daily Appeal* en *The Bugle* uit Columbus, Georgia, en ook uit steden in het noordoosten. Hij liep terug naar Hotel Vance en bleef tot laat op met zijn kranten, rokend en ijsberend in zijn kamer. Hij kon de slaap niet vatten. Ten slotte liep hij naar de lobby, waar hij een portier naar Milligans stuurde voor een pint whisky. De whiskey van Milligans was betrouwbaar. Wat hield hij van deze stad, met z'n rivier. Al zo oud. Hij keek door zijn glas whisky naar de olielamp op straat en zag het licht huiveren in de goud-koperen glans. En ik ook, dacht hij. Maar ik ben niet kreupel en ik ben niet gek.

De volgende ochtend reed hij de weg naar Castroville af, zoals gewoonlijk met Pasha achter de wagen gebonden. Hij wist niet wat hij van de situatie moest denken. Misschien dat Anna en Wilhelm wat extra uitleg nodig hadden, of een beetje stimulans om zich te verplaatsen in een kind dat was ontvoerd, weer teruggehaald en vervolgens door nagenoeg vreemden werd geadopteerd, jawel, geadoptéerd, stelletje nare, beestachtige vrekken. Hij ging het proberen. Met overredingskracht, omkoperij, op wat voor manier dan ook.

En dan weer naar het noorden.

Het was al donker toen hij in D'Hanis aankwam. Hij reed de weg naar de boerderij van de Leonbergers op en bedacht dat ze haar ondertussen wel graag kwijt zouden zijn. Misschien ook niet. Hij had geen idee. Hij betwijfelde of ze haar aan het werk hadden kunnen krijgen. Wie weet met een paar flinke pakken slaag.

Toen hij het boerenhuis naderde, hield hij stil bij een mesquitebosje. Er brandde licht in het huis. Hij bleef even zitten nadenken, zijn kin rustend op zijn vuist.

Na een poosje zag hij Johanna in haar eentje over het gras aankomen. Ze had een paar zware leren halsters over haar schouders geslagen en liep te stuntelen met een trog die ze met beide handen moest dragen. Ze hadden haar in haar eentje naar buiten gestuurd, na het donker, om de paarden te gaan halen. Ze sjokte door het jonge gras. Ze riep naar de paarden, zachtjes, heimelijk in het Kiowa. Ze liep te wankelen over de ongelijke bodem, gebukt onder het gewicht van de halsters en de houten trog met maïskorrels, haar strokleurige haar in onverzorgde slierten om haar schouders. Een kind van tien, in het donker naar buiten gestuurd met tien kilo aan halsters en een zware houten voertrog. In een omgeving die ze niet kende.

Hij ging staan. Hij riep haar. 'Johanna.'

Ze draaide zich om. Ze bleef stilstaan en staaarde naar de wagen, naar Pasha en toen naar hem op de bok. Het lange gras ruiste langs de zoom van haar rok, ze droeg nog steeds dezelfde jurk: ze hadden het meisje niet eens een bad gegund en schone kleren gegeven.

'Kapiden!' Een zachte kreet. Ze kwam zijn kant op gestrompeld. 'Ah, wil Pasha eten? Is goed?' Ze stak het dier een handje maïskorrels toe. 'Ik geef Pasha eten, goed?' Dat was de enige list die ze kon bedenken om konde hier te houden, ervoor te zorgen dat ze geliefd werd, gewild.

Hij zag donkerrode striemen op haar armen en handen. Van de hondenzweep. Er joeg een hevige woede door hem heen die hem haast verlamde. Hij bevroor bijna. Toen zei hij, heel beheerst: 'We gaan. Prima zo. We gaan gewoon. Verrekt nog aan toe, laat die trog vallen.'

Hij wikkelde de teugels rond de knop en steeg af. Ze gooide de trog neer en rende op hem af. Ze greep de bovenste balk van het hek beet en klom eroverheen. Haar rokken vlogen op als een waaier voor ze op haar voeten landde. 'Konde,' zei ze. 'Opa. Ik met u mee.' Ze begon te huilen. 'Ik met u mee.'

'Ja,' zei hij. Hij sloeg een arm om haar heen, nam de halsters van haar schouders en smeed ze op de weg. De kapitein keerde de HEILZAME BRONNEN-wagen om naar het noorden. Hij zei: 'En iedereen die er bezwaar tegen heeft krijgt een volle lading tiencentstukken van ons.'

De kapitein en Johanna reden weer in noordelijke richting, van San Antonio naar Wichita Falls en verder naar Bowie en Fort Belknap. Soms voegden ze zich bij een colonne vrachtrijders of soldaten. Hij was de man die het nieuws voorlas, en zij het kleine meisje dat hij van de indianen had bevrijd en dat op z'n indiaans sluipend dat verdorven beest van een Almay in zijn grot had verrast en hem met een zak kwartjes de kop had ingeslagen voordat de kapitein haar tegen kon houden. Maar kijk haar nu eens: ze ziet er tegenwoordig fatsoenlijk uit, gebruikt zeep, draagt schoenen, beheert de inkomsten van de kapitein. Je kunt ze 's winters zien zitten aan een tafeltje achter in een eethuis, het meisje over een boek gebogen aan haar oefeningen die ze met een timmermanspotlood op de achterkant van de aankondigingen van de kapitein schrijft, terwijl hij geduldig haar hand begeleidt. 'A is een aapje, zie je wel, en B is een brood.' Toen ze door Dallas kwamen, had de kapitein ontdekt dat mevrouw Gannet een man had gevonden, veel jonger dan hijzelf, nog maar tweeënzestig, met dikke brillenglazen en een buikomtrek van minstens honderdwaalf centimeter, maar hij kwam uit Dallas en zou in Dallas blijven en was niet van plan rond te gaan zwerven.

Kolonel Ranald MacKenzie slechtte de laatste bolwerken van de Comanches en Kiowa's in Palo Duro Canyon, waar-

mee er een eind kwam aan de Amerikaans-indiaanse oorlogen. De kapitein en Johanna reden in een kalm tempo rond in kruitvat Texas, verdienden hun tiencentstukken en probeerden trammelant te vermijden, terwijl de kapitein met zijn heldere stem berichten voorlas van de nieuwe wereld die was ontstaan toen de Amerikanen druk waren met hun burgeroorlog: over stoomboten, asteroïden en een apparaat dat ze typemachine noemden, over de nieuwe manier om eenvoudig een das te strikken. Misdaad was altijd geliefd: schaamteloze zondaars, wonderbare genade. Hij had de ijzeren band laten repareren en soms kwam Johanna naast hem staan wanneer hij over zijn kranten gebogen zat, pakte zijn horloge van de laadklep waar hij het had neergelegd en zei: 'Kapiden, tijd.'

'Ja, lieve kind,' zei hij dan en pakte de artikelen die hij wilde voorlezen bij elkaar.

Ze reisden naar de katoenplantages in Marshall County en verder naar het stadje Nacogdoches. Daar stroomden de mensen toe om het nieuws uit *El Clarion* te horen voorlezen, in het Spaans, de mannen nog steeds in vormelijke zwarte pakken en met hoeden op zoals vroeger in Spanje: ranche-ro's die hun land koesterden ondanks alles, ondanks de Engelsen. Ze namen hun hoed af voor het meisje en noemden haar *la cautiva*.

Ze kwamen vervolgens aan in het oosten van Texas, waar de voormalige slaven eindelijk hun leven weer konden oppakken. Johanna en de kapitein reden langs de kust naar het zuiden, naar de Golf van Mexico, waar de zoute zee golven vol zand liet aanspoelen en waar Portugese oorlogsschepen in alle kleuren van de regenboog op het strand lagen, als grote kolen van celluloid. Ze zat bij elke leessessie streng naast het verfblik voor het toegangsgeld. Langzaam aan leerde ze Engels, maar ze bleef letters inslikken en

hield moeite met de r-klank. Ze begon woorden in het Kiowa op te schrijven, met de bedoeling een woordenboek aan te leggen, maar ze kon geen manier bedenken om de ontelbare tonen aan te geven, dus ze moest de poging opgeven.

Het nomadenleven paste goed bij haar: de wereld langs zien trekken vanuit de veilige schuilplaats onder de huid en tussen de zijgordijnen, om de vijftig kilometer een nieuwe stad met nieuwe mensen. Soms een heldere bron in de schaduw van de groene eiken in het kustgebied, soms lange droge stukken in West-Texas, van Kerrville naar de Llano-woestijn, en verder door de staat Concho naar Fort McKavett, Wichita Falls en Spanish Fort, om daar Simon en Doris en hun twee kinderen op te zoeken.

Ze leerde nooit belang te hechten aan de zaken die blanke mensen waardeerden. De Kiowa's beroemden zich erop zonder bezit te leven en alleen gebruik te maken van wat voorhanden was; hun trots om zonder water, voedsel en onderdak toe te kunnen grensde aan ijdelheid. Het leven was niet veilig en niets kon daar verandering in brengen, geen modieuze jurk, noch een bankrekening. Moed, daar draaide het om in het leven. Johanna's gebaren en gelaatsuitdrukkingen waren anders dan die van de blanke mensen, en dat zou zo blijven. Ze staarde iemand aan wanneer ze geboeid was, en haar vragen waren recht op de man af en vaak g^{ên}ant. Dieren waren altijd voedsel, geen huisdieren. Het duurde lang voordat ze munten als wettig ruilmiddel ging beschouwen en niet als munitie.

Door de dagelijkse omgang met haar begon de kapitein ook steeds minder waardering te koesteren voor wat men in zijn wereld belangrijk vond. Hij merkte dat zijn belangstelling voor de verhalen van verre landen en vreemde volken steeds groter werd. Hij verzocht de krantenverkopers

voortaan kranten uit Engeland, Canada, Australië en Rhodesië voor hem te bestellen.

Hij koos voor zijn toehoorders steeds vaker verhalen van verre plaatsen en uitheemse klimaten. Over de Eskimo's en hun zeehondenbont, de ontdekkingsreizen van Sir John Franklin, over mensen die schipbreuk leden en op een onbewoond eiland terechtkwamen, en over de inwoners van het binnenland van Australië, met hun lange ledematen, zo donker als mahoniehout maar met blond haar, die volgens de schrijver van het artikel wonderlijke, onbeschrijfelijke muziek maakten, die kapitein Kidd graag eens wilde horen.

Hij las stukken voor over de ontdekking van de Victoria-watervallen en over De vliegende Hollander, het spookschip dat sommigen meenden te hebben gezien. Er was zelfs een ooggetuige die beweerde dat hij een man op de brug van het schip lichtsignalen had zien uitzenden, waarmee hij vroeg naar het welzijn van mensen die allang dood waren. Zijn Texaanse toehoorders werden een korte tijd stil bij dit soort verhalen en bogen zich voorover om te luisteren. Er kon regen vallen, of sneeuw, de maan kon schitteren en de lampen uitvallen, ze merkten het niet. Overal waar kapitein Kidd langskwam, zette hij de tijd stil, ongeveer een uur lang.

De kapitein kwam er nooit precies achter waardoor het meisje zo totaal was veranderd in de tijd nadat ze uit haar Duitse omgeving werd weggehaald en bij de Kiowa's was opgenomen. In amper vier jaar tijd raakte ze alles totaal kwijt: haar moedertaal en haar ouders, haar verwanten, haar religie, haar alfabet. Ze wist niet meer hoe ze een mes en vork moest gebruiken, een toonladder moest zingen. Ook toen ze weer onder haar eigen mensen verkeerde, kwam er niets van terug. Ze zou haar hele leven Kiowa blijven.

Na drie jaar keerden zijn dochters, zijn schoonzoon en zijn twee kleinzoons terug naar San Antonio, ze trokken in het inmiddels verlaten huis van de Betancorts en begonnen de langdurige, bijna uitzichtloze procedure om hun Spaanse land weer in bezit te krijgen. Emory stak zich in de schulden om een nieuwe drukpers aan te schaffen, nam de kledingzaak van Leon Moke over en verbouwde die tot een drukkerij. Olympia zwierf zuchtend door de kamers van het oude *palacio* van de Betancorts tot ze uiteindelijk hertrouwde, tot grote opluchting van iedereen. Elizabeth voedde haar jongens op en werkte daarnaast aan een bureautje in de hoek van de lange *comedor*, bedolven onder stapels kadasterkaarten en vergeelde eigendomsakten.

Met hun terugkeer kwam er een eind aan kapitein Kidds rondreizen door Texas. Door Johanna was hij een nomade geworden, maar aan alles kwam ooit een eind. San Antonio was sterk gegroeid en veel oude, mooie Spaanse huizen waren inmiddels afgebroken. Veel grondgebied was de mensen afgenomen en dat ging de kapitein aan het hart. Hij en Johanna trokken in bij Elizabeth en Emory en hun kinderen, zijn kleinzoons, waar hij zijn oude dag tegemoetging en zij een ongewisse toekomst. Hij diende Emory van advies in zijn drukkerij. De man werkte met veel belangstelling en liefde aan zijn nieuwe Babcock-rotatiepers, terwijl zijn schoonvader aan een bureau, bezaaid met zethaken, alle drukvellen controleerde. Johanna probeerde zich te gedragen als een blank meisje, om hem een plezier te doen. Ze ging met de andere meisjes mee naar dansles, op uitstapjes naar de rivier en onderging zelfs de vernedering in amazonezit paard te moeten rijden. Ze staarde vol jaloezie naar de Mexicaanse vrouwen en meisjes die halfnaakt in de Alazankreek en de San Pedrobronnen hun kleren wasten. Ze spatten elkaar nat, wrongen hun haar uit en waadden

door het water met hun rokken opgeschort. Ze stond dan een poos toe te kijken in haar strakke rijkostuum en haar nette hoedje, reed vervolgens naar huis en veinsde opgewektheid aan tafel, hanteerde voorzichtig haar mes en vork en het kleine koffielepeltje. De kapitein zuchtte diep, zijn handen in de schoot, en staarde naar zijn *flan*. Het ergste was haar overkomen. Hij wist niet wat hij eraan moest doen.

Op een dag deed John Calley uit Durand de stad aan en besloot bij de kapitein langs te gaan. Calley was de statige oude man die in het handelsgebouw van Durand de mensen tot stilte en redelijkheid had gemaand nooit vergeten. Hij stond, met zijn hoed op vanwege de brandende zon, voor de dubbele deuren van het huis van de Betancorts op de Soledad. Even later ging de kleine inzetdeur open. Een kort dienstmeisje keek om de deur, en achter haar stond een tener meisje van een jaar of vijftien met dik, blond haar dat in een vlecht om haar hoofd gewikkeld was. Ze had blauwe ogen en haar neus was bedekt met sproeten. Het meisje droeg een donkergrijze jurk met een geel ingeweven motiefje en een golvende zoom. Haar roze nagels waren smetteloos schoon.

‘Y qué?, ja, wat?’ vroeg de dienstmeid onbeleefd. Het klonk wantrouwig. ‘*Hágame el favor de decirme lo que quieres, señor. Zeg alsjeblieft wat je wilt, meneer.*’

‘Ja?’ vroeg het meisje. ‘Bent u op zoek na iemand?’

Hij wist even niet wat hij moest zeggen. Ten slotte bracht hij uit: ‘Bent u misschien Johanna, het meisje dat de kapitein uit gevangenschap terug moest brengen?’

‘Ja, ik ben Johanna Kidd.’ Ze glimlachte weifelend naar deze vreemdeling met zijn hoge reislaarzen en een versleten stofjas die over zijn arm hing.

Calley nam zijn hoed af. Hij kon zijn ogen niet van haar

af houden. Was dít wat er was geworden van het smoezelige tienjarige meisje dat hem over de rand van het spatbord van de reiswagen had aangestaard als een wild dier, het haar in slierterige vlechten? Hij herinnerde zich dat ze een toffee uit zijn hand had geslagen.

Hij zei: ‘Eh, ja, nou, ik wilde graag de kapitein even begroeten. Ik, eh, was toevallig in San Antonio voor eh, de veehandel.’ Hij zweeg even. ‘Ja, vee.’

‘Natuurlijk.’ Ze deed een stap achteruit en gebaarde met een hand het oude huis in. ‘Hij zit nu net op de binnenplaats. Kom vedder.’

Hij aarzelde, één laars in de lucht. ‘Weet u heel misschien nog wie ik ben?’ vroeg hij.

Ze nam hem aandachtig op. Groot, verreisd en betoverd stond hij daar in de koele betegelde hal onder de rakel van haar blauwe ogen. ‘Het spijt me,’ zei ze, ‘maar ik helinner me u niet. Kom binnen.’

Zijn hakken klakten op de tegelvloer toen hij achter haar aan liep, de zonverlichte binnenplaats op, waar de kapitein een dik, in leer gebonden boek zat te lezen. Nadat ze samen een poos in de koele schaduw van de mimosa hadden gepraat – de oude man nog steeds kaarsrecht – vroeg hij of hij nog eens langs mocht komen, en dat gebeurde. Bij zijn volgende bezoek had hij een selectie aan kranten bij zich voor de kapitein en een klein, kunstig boeketje gedroogde rozen waarvan hij hoopte dat juffrouw Kidd dat mooi zou vinden.

‘Johanna,’ zei ze, ‘zo kunt u me wel noemen.’

Calley ging achter Elizabeths piano zitten en speelde ‘Come to the Bower’ en ‘The Yellow Rose of Texas’. Hij keek niet op van de toetsen, maar wachtte af of ze naar hem toe zou komen, en het duurde niet lang voor ze naast hem stond. Hij maakte plaats op de pianokruk en na enige aar-

zeling schikte ze haar rokken sierlijk, ging zitten en lachte voor het eerst naar hem. Hij leerde haar de liedjes spelen, noot voor noot.

Hij beleefde een lange, magische namiddag: de melkboer die met zijn bedaarde schimmel de straat in kwam en 'Leche! Leche bronca!', rauwe melk, schreeuwde, iemand die riep dat Timotea moest komen; de grote houten Veramendi-deuren en de trompetklimmer met zijn schaamte-loze rode toeters die over de dichte luiken neerhingen en dansende schaduwgebaren maakte toen de wind van de rivier achter het huis opstak. Calley begon mee te zingen, vals en met hese stem: 'Ze liep langs de rivier op een mooie zomeravond...' Maar al snel was hij de tekst kwijt. Iets met sterren, fonkelend, daar was hij vrij zeker van. Na een poosje stopte hij en bleef naar haar kijken.

De kapitein stond voor een van de bijna drie meter hoge ramen en zag de melkboer met zijn paard een van de oude Spaanse huizen die werden gesloopt passeren en daarna langs de nieuwe bakstenen gebouwen aan het Plaza de las Islas de warme namiddag in verdwijnen, de geschiedenis in.

Toen het eindelijk avond werd en Calley weg moest, stond ze bij de deur met zijn hoed in haar handen, die aanvoelde als een grote vilten taart. Ze zei, behoedzaam: 'Hiel is uw hoed. We zouden het op pijs stellen als u kwam eten.'

John Calley besloot in Zuid-Texas te blijven en daar op bizons te gaan jagen in de streek rond Frio Town, in de brasada rond San Antonio, het beruchte grensgebied bij Nueces. Daar waagden zich maar weinig mensen, want het was een gebied waar geen wetten golden en men geen slappe knieën moest hebben, maar wanneer je goed oplette en lang genoeg in leven wist te blijven, kon je in korte tijd een klein fortuin aan vee bijeenbrengen. Alles hing af van de

vraag of je een goede schutter was en hoe vast je sliep – of hoe licht. Hij huurde een paar mannen in, zoals Ben Kinchlowe, die spijkerhard was, Engels en Spaans sprak en even goed met vee kon omgaan als met een revolver. Onderweg brandmerkte Calley alle dieren die hij ving, waarna hij verder naar het noorden trok, en na twee reizen was John Calley een welgesteld man. Hij en Johanna trouwden in het huis van de Betancorts, volgens een oude zuidelijke traditie in het huis van de bruid en in januari. Johanna en de kapitein zaten samen op het bed in haar slaapkamer te wachten tot ze naar beneden werden geroepen. Daar stond Calley te wachten in een stijf zwart rokkostuum en met een gestreepte ascotalsdoek om, samen met de bisschop van de episcopale Jozefskerk. Haar handen trilden.

Ze zat vlak naast hem, alsof ze beschutting zocht voor een ongewisse toekomst; ze rook naar de verbena die langs de Calamareskreek bloeide, en naar oranjebloesemwater en het stijfjel in haar rok.

‘Konde,’ zei ze. Haar stem beefde. Er welden tranen in haar ogen.

‘Alles komt goed, Johanna.’

‘Ik ben nog nooit getouwd geweest.’

‘Nee toch! Echt niet?’

‘Alstublieft, kapiden.’ Ze tastte met een trillende hand naar haar ingewikkeld opgestoken vlechten en de sluier die aan een kralenrand was bevestigd. ‘Geen gapjes maken. Ik heb zenuwen. John is ook nog nooit getouwd.’ Haar ronde gezichtje liep rood aan en haar sproeten staken fel af, als vlekjes op een wilde perzik.

‘In hemelsnaam, laten we hopen van niet.’

‘Konde, weet u waar je je aan moet houden als je getouwd bent?’

‘Nou,’ begon hij, ‘eerste gebod: niemand scalperen.’

Tweede: niet met je handen eten. Geen kip slachten die van je naaste is.' Hij probeerde op luchtige toon te praten. Hij kreeg een brok in zijn keel en schraapte hem raspand. 'Wat positieve regels betreft, die ontdekken jullie met z'n tweeën wel. Het komt wel goed, het komt allemaal goed.'

Hij viste zijn oude gouden jachthorloge uit zijn zak, klikte het open en stak het haar toe.

Ze depte haar ogen en keek ernaar en zei: 'Het is elf. Tijd, konde.'

Elizabeth riep onder aan de trap, tilde haar rokken op en kwam naar boven. Ze stak haar hoofd om de deur, glimlachend. 'Johanna, ben je zover?'

Johanna draaide zich om en sloeg haar armen om de kapitein heen. 'We komen vaak langs,' zei ze. 'U bent mijn heilzame blonnen.' Ze begon te snikken.

'Ja,' zei hij. Hij sloot zijn ogen en bad dat hij niet ook zou gaan huilen. 'En jij bent mijn allerliefste kleine krijger. Niet huilen.' Hij stopte het horloge in haar hand. 'Dit is voor jou. De tijd lijkt de laatste jaren wel heel erg vooruit te snellen. Wat heb ik me al die jaren zorgen om je gemaakt, maar ook van je gezelschap genoten. En nu is het tijd voor me om je weg te geven.'

Nadat ze met John Calley was getrouwd vergezelde ze hem op zijn volgende drijfjacht, helemaal naar Sedalia, Missouri, in een lichte koets met vier wielen. Een leven dat haar beviel. En zo trokken Johanna en John Calley samen het veengebied van Texas rond tot in de volgende eeuw. Ze maakten de landing van een vliegtuig nog mee, in Uvalde. Hand in hand stonden ze naast hun twee volwassen kinderen toen het neerkwam op Texaanse bodem en de piloot bij het wrak wegliep alsof het allemaal opzet was.

De dagen van de kapitein vergleden en tot op hoge leef-

tijd werkte hij verder aan het Kiowawoordenboek, zolang hij het goed kon zien. Hij dacht vaak terug aan Johanna's overwinningskreet na het Grote Brazos Tientcentsvuurgevecht. Ze was toen nog maar tien jaar oud en toch was het een gemeente oorlogskreet geweest.

Britt Johnson, Paint Crawford en Dennis Cureton werden in 1871 gedood door de Comanches, tijdens een vrachtrit in de buurt van Graham in Noord-Texas. Ze werden overvallen op het enige onbeschutte stuk weg tussen Graham en een indiaanse grafheuvel. Ze werden begraven op de plek waar ze stierven en hun grafstenen staan er tot op de huidige dag.

Simon en Doris brachten zes kinderen groot, ieder met een naam die begon met een D. Ze waren stuk voor stuk muzikaal, en het gezin reisde door Noord-Texas, waar het jarenlang op boerenfeesten en kermissen optrad met hun Ierse dansen en cowboyliederen. De gebroeders Horrell zetten hun spoor van misdaden voort door midden-Texas en New Mexico, totdat een aantal van hen werd gedood in 1877, tijdens het Grote Vuurgevecht op het Lampasasplein, en ze eindelijk de krantenpagina's in het oosten haalden.

De San Fernandokathedraal kreeg een nieuwe façade en twee torens, maar de oude kerk en de koepel boven het altaar, die in 1733 waren gebouwd, bleven intact. Het kerkhof moest worden verplaatst naar het zuiden van de rivier de San Antonio, maar daar er veel van de oorspronkelijke Spaanse kolonisten in de kathedraal zelf lagen begraven, liggen de Betancorts daar ook, misschien eindelijk tevreden in deze nieuwe wereld, waar de klokken van de San Fernando het 'Ave' en het 'Angelus' kleppen. De botten van de Kiowa's zijn niet in de aarde begraven, maar in de verhalen van hun levens, die telkens weer worden verteld; verhalen over moed en lef, over de dood van Britt Johnson en zijn

mannen, en Cicade, het kleine meisje dat bij hen was weggenomen door de agent indianenzaken, het dochtertje van Drievlekte, met de blauwe ogen.

De kapitein had in zijn testament vastgelegd dat hij met zijn koeriersembleem begraven wilde worden. Dat had hij vanaf 1814 bewaard. Hij schreef dat hij een boodschap had af te leveren, inhoud onbekend.

Van de auteur

Wie meer wil weten over de psychologische gesteldheid van kinderen die werden ontvoerd door Native Americans bij de frontier en in hun stammen werden opgenomen, moet vooral *The Captured* van Scott Zesch lezen. Een geweldig boek, waarin hij de verhalen optekent van ontvoerde kinderen langs de grens met het indianenterritorium in Texas, onder wie zijn eigen oud-oudoom. Zesch beschrijft de doodsangst van elk van deze kinderen en de gruwelen die ze hebben meegemaakt voordat ze werden opgenomen in de stam. Een gezaghebbend onderzoek naar de psychologische strategieën die dergelijke kinderen hebben toegepast om te kunnen overleven, ontbreekt helaas tot op heden. Deze kinderen pasten zich kennelijk in alle opzichten aan de indianen aan, en weer eenmaal in hun oorspronkelijke omgeving konden ze maar met moeite wennen. Ze bleven ernaar verlangen om terug te keren naar de indianenstam die hen had aangenomen, zelfs als ze daar nog geen jaar hadden doorgebracht. Dit geldt zowel voor kinderen van Engelse, Duitse als van Mexicaanse afkomst. Deze tweestrijd wordt het duidelijkst omschreven door mijn Ierse personage, Doris Dillon. Haar woorden kun je vinden in mijn boek.

Woord van dank

Zoals altijd ben ik veel dank verschuldigd aan mijn literair agent, Liz Darhansoff, en mijn redacteur, Jennifer Brehl, die beiden onmiddellijk zonder reserves achter dit verhaal stonden.

Dank ook aan June en Wayne Chism dat ik de geschiedenis van Waynes voorouder, Caesar Adolphus Kydd, mocht gebruiken. Deze man was de oorspronkelijke nieuwslezer die in de jaren 1870 langs stadjes in noord-Texas trok en die de inspiratiebron vormde voor de kapitein uit *The Color of Lightning* en dit boek.

Kapitein Jefferson Kidd, een oude veteraan uit de Amerikaanse Burgeroorlog, reist rond als krantenlezer.

Op een dag krijgt hij het verzoek om een tienjarig weesmeisje, dat gekidnapt werd en vier jaar lang bij een indianenstam woonde, terug te brengen naar haar familie. Kidd vertrekt met het verwilderde kind naar het zuiden van Texas: een zware tocht van bijna zevenhonderd kilometer, dwars door onherbergzaam en gevaarlijk gebied. Gaandeweg groeit er voorzichtig vertrouwen tussen de oude man en het meisje – een band die voor beiden het verschil tussen leven en dood kan betekenen.

Een prachtige historische roman over vrijheid, verantwoordelijkheid en de indringende vraag wat beschaving werkelijk betekent.

Paulette Jiles is dichtster en auteur van memoires en romans. *Vaste grond* stond op de shortlist voor de prestigieuze National Book Award.

‘Geweldig!’

Charles Frazier, auteur van *Cold Mountain*

‘Een fantastische historische roman.’

Washington Post

**‘Voortreffelijke roman over de vreugde van vrijheid,
over de ontdekking van liefde,
over puur avontuur, en over verzoening.’**

New York Times

www.uitgeverijmozaiek.nl

ISBN 978 90 239 5553 5

9 789023 955535

NUR 302

